

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Attachment v náhradní rodinné péči

Sára Pasálková

Bakalářská práce

Studijní program: Psychologie, prezenční forma

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Kulhánek

Praha 2022

Prague College of Psychosocial Studies

Attachment in substitute family care

Sára Pasálková

The Bachelor Thesis

Study program: Psychology, full - time study

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Jan Kulhánek

Prague 2022

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ..... Podpis .....

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat mému vedoucímu práce, Mgr. Janu Kulhánkovi, za vedení práce a podnětné rady a připomínky. Dále bych velmi ráda poděkovala mé konzultantce a spolužačkám, které byly pro mě velkou oporou. Také děkuji všem participantkám za ochotu, čas a sdílení svých vzpomínek a životních příběhů.

Anotace:

Cílem bakalářské práce je poukázat na to, jak si adoptovaní jedinci utvářeli vztahy v průběhu dětství a dospívání. Teoretická část zahrnuje oblast attachmentu. Vedle jeho charakteristiky vyzdvihuje jeho důležitost. Dále popisuje samotnou teorii citové vazby, která je propojena s příbuznými pojmy a fenomény. Práce neopomíjí ani definice a problematiku náhradní rodinné péče, která je k pochopení celého tématu nezbytnou. Praktická část popisuje zkušenosti pěti žen, které vyrůstaly v adoptivní rodině, a pomocí tematické analýzy definuje centrální témata, se kterými se ženy v jejich dosavadním životě potýkaly. Výsledky, které byly získány z pěti polostrukturovaných rozhovorů, popisují čtyři centrální témata, z čehož některá mají svá subtémata. Nejistota, touha někam patřit, zraňující momenty a blízkost, to vše a ještě více obsahují získané výsledky. V diskuzi práce rozebírá výsledky a propojuje je s teorií, zahrnuje možné limity práce a zvažuje další možné náměty k prohloubení znalostí v dané problematice.

Klíčová slova

attachment, vztahy, pečovatel, dítě, náhradní rodinná péče, adopce, adoptovaní jedinci, tematická analýza

Abstract:

The aim of this bachelor's thesis is to indicate how adopted individuals formed relationships during childhood and adolescence. The theoretical part includes the field of attachment. In addition to its characteristics, it highlights its importance. Furthermore, it describes the attachment theory itself, which is connected with related concepts and phenomena. The thesis also attends to the definition and issues of child custody, which is necessary to understand the topic in its integrity. The analytical part describes the experiences of five women who grew up in an adoptive family and, by means of thematic analysis, defines the central themes which the women have faced in their lives so far. The results, obtained from five semi-structured interviews, describe four central themes, some of which have their own subthemes. Insecurity, longing to belong, painful moments and closeness are among the themes included in the results. The discussion part provides an analysis of the results and connects them with theory, includes the possible limits of the thesis and considers other suggestions to improve the knowledge of the respective issues.

Keywords:

attachment, relationships, carer, child, child custody, adoption, adopted individuals, thematic analysis

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1. Attachment.....	10
1.1 Základní charakteristika a jeho důležitost.....	10
1.2 Co předcházelo teorii attachmentu.....	11
1.3 Teorie attachmentu.....	12
1.4 Vazebné chování.....	12
1.5 Proces citové vazby.....	13
1.6 Vnitřní modely.....	14
1.7 Vícenásobné modely.....	15
1.8 Typologie attachmentu.....	16
2. Náhradní rodinná péče.....	18
2.1 Psychické potřeby dítěte.....	18
2.2 Charakteristika a formy náhradní rodinné péče.....	19
2.2.1 Adopce (osvojení).....	20
2.2.2 Pěstounská péče.....	20
2.2.3 Poručenství s osobní péčí.....	21
2.3 S čím dítě do nové rodiny přichází.....	21
2.3.1 Rané trauma.....	21
2.4 Dítě v nové rodině.....	22
PRAKTICKÁ ČÁST.....	25
3. Metodika výzkumu.....	25
3.1 Kvalitativní výzkum.....	25
3.2 Vlastní předporozumění zkoumaného tématu.....	25
3.3 Zkoumaná problematika, cíle výzkumu a formulace výzkumných otázek.....	26
3.4 Výběr výzkumného souboru, sběr dat a rozhovor.....	26
3.5 Etické ošetření.....	28
3.6 Metoda analýzy dat.....	28
4. Výsledky.....	29
4.1 Představení participantů.....	29
4.2 Interpretace výsledků.....	30
4.3 Nejistota.....	31
4.3.1 Nejistota a pochybnosti o sobě a okolí.....	31
4.3.2 Nejistota ohledně původu.....	32
4.3.3 Od nejistoty po úzkost.....	33
4.4 Patřit někam, mít své místo.....	34

4.4.1	Přijetí a porozumění.....	35
4.4.2	Podpora od blízkých.....	35
4.4.3	Bezpečí a jistota.....	36
4.4.4	Otevřenost.....	36
4.5	Zraňující momenty a s nimi spojené emoce a pocity.....	37
4.5.1	Hněv na sebe a druhé.....	37
4.5.2	Nepochopení.....	38
4.5.3	Odlišnost až osamělost.....	39
4.5.4	Strach.....	40
4.6	Blízkost a ambivalentní pocity ohledně blízkosti.....	40
5.	Diskuse.....	43
ZÁVĚR.....		46
SEZNAM LITERATURY.....		47
SEZNAM PŘÍLOH.....		50

ÚVOD

Téma nechtěných a opuštěných dětí je oblastí, o které jsou zmínky již z dávných dob. Byť jsou to zmínky z pohádek a bájí, je to zájmem, který upoutal i ve spisovatelské sféře. Ovšem daná problematika prostoupila i na vědecké pole, kde se jí zasloužilo náležitě pozornosti a zásluhou hojnému počtu odborníků mají „dětí bez lásky” své zasloužené místo.

Interakce mezi matkou a dítětem, které začínají již v době těhotenství jsou faktorem, který je neopomenutelný pro následný psychický a tělesný vývoj dítěte. Zkušenosti, které dítě nasbívá v průběhu prvních let života mohou z velké části určovat to, jak se budeme v budoucnu vztahovat ke světu, druhým a nám samotným. Důležitost raných interakcí a vzniku prvního citového pouta, které si dítě tvoří s primárním pečovatelem, je jedním z předmětů teoretické části mé bakalářské práce. Dále v teoretické části popisují základní teoretické přístupy, které jsou pro pochopení práce jako celku nezbytným prvkem.

Náhradní rodinná péče vytváří záchranný systém pro děti, které neměly šanci vyrůst v biologické rodině a to z jakýchkoliv důvodů. Rovněž nabízí perspektivu na šťastný život, kde bude dítě přijímáno a milováno. Konkrétní formou náhradní rodinné péče, která je v mé práci stěžejní je forma osvojení. Můj zájem o adoptivní děti vzbudila osobní zkušenost, kterou naše rodina měla. V rámci přechodného pěstounství u nás strávil rok a půl chlapeček, kterého se jeho rodiče vzdali. V té době jsem si uvědomila, jak je důležité mít okolo sebe osoby, které nabízí bezpečné zázemí. Touhou prostudovat danou problematiku jsem se skrze pěstounství dostala k adopci, ve které mě zajímala oblast utváření vztahů.

Z toho důvodu jsem zvolila jako hlavní výzkumnou otázku: *Jak si utvářeli adoptovaní jedinci vztahy v průběhu dětství a dospívání?* V rámci empirické části bakalářské práce se věnuji zkušenostem pěti adoptovaných žen, které jsou již dospělé a popisují jejich zkušenosti z dětství a dospívání.

TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Attachment

V této kapitole definuji základní pojmy a fenomény, které se vztahují k teorii attachmentu. Popisuji průběh interakcí, které probíhají mezi matkou a dítětem již od těhotenství. Na začátek bych ještě ráda zmínila, že z důvodu tématu mé bakalářské práce, a to attachmentu v náhradní rodinné péči, používám v některých případech termín primární pečovatel, kterým může být myšlena matka, náhradní matka a nebo jiná osoba, která je pro dítě v procesu tvorby citové vazby primární figurou, ke které si vazbu tvoří. Tento termín koreluje i s načtenou literaturou, ze které jsem k bakalářské práci čerpal.

2.1 Základní charakteristika a jeho důležitost

Přesným zněním fenoménu attachment by v českém jazyce bylo „pouto“ nebo „připoutání“. Nejvhodnějším českým ekvivalentem pro fenomén attachment je citové pouto, pouto mezi rodičem a dítětem. Pojem citové pouto zahrnuje pocity a emoce, které v nás přítomnost druhého člověka téměř vždy vyvolává. Osoba v nás může vyvolávat příznivé pocity jako radost, bezpečí, přijetí, přízeň a na druhé straně pochybnosti, strach, zlost a odpor (Vrtbovská, 2000). Attachment je vrozenou reakcí, souborem instinktů novorozence (Rufo, 2009). Je to vrozený genetický systém, který nám umožňuje orientovat se v okolí a ve světě (Vrtbovská, 2010).

Již v roce 1981 kanadský porodník Thomas Verny zdůrazňoval život nenarozeného dítěte. Zdrojem plodu je matka, která mu veškeré podněty zprostředkovává (Šulová, 2010). V průběhu těhotenství žena skrze mluvení k dítěti, hlazení břicha navozuje s mimínkem kontakt a dochází k výjimečnému poutu mezi matkou a dítětem (Rufo, 2009). Nejznámějším citovým poutem bývá tedy připoutání kojence a primárního pečovatele, kterým bývá matka (Colin, 1996).

Po porodu se matka a dítě skrze vzájemný kontakt – dotyky, vůni, tón hlasu, objímání, mazlení, chování poznávají a připoutávají a dávají vzniku citovému připoutání (Rufo, 2009). V případě, že primární pečující osoba bude pro dítě bezpečnou základnou, tak se dítě zejména při stresových okolnostech či pocitech strachu a nejistoty uchýlí k trvalé, blízké a bezpečné osobě (Vrtbovská, 2010). Jak uvádí Bowlby (1969), citová vazba je „trvalé emoční pouto, charakterizované potřebou vyhledávat a udržovat blízkost s určitou osobu, zejména v podmínkách stresu“ (in Kulísek, 2000, s. 406).

2.2 Co předcházelo teorii attachmentu

Inspirace teorie attachmentu sahá až k otci psychoanalýzy, Sigmundu Freudovi, který se zabýval vztahem matka – dítě (Hašto, 2005). Bowlby (2010) však ve své teorii nekladl tak velký důraz na pud sexuální, jak je tomu u Freuda. Namísto toho, vyzdvihuje důležitost potřeby bezpečí a jistoty (Kulísek, 2000). Propojení s psychoanalýzou však spatřuje v použití její terminologie, jsou jimi zásadní pojmy: objektivní vztahy, separační úzkost, smutek, obrana, trauma a citlivá období v raném životě (Bowlby, 2010). Stejně jako psychoanalytici Bowlby předpokládá, že časné zkušenosti z dětství ovlivňují vnímání člověka, jeho chování a citění v budoucích vztazích (Colin, 1996).

Druhá oblast inspirace je z etologie. Bowlbyho ovlivnil fenomén imprintingu¹ u Konrada Lorenze, a to především kritická období, která jsou typická pro určitou fázi vývoje. V této souvislosti uvažoval o senzitivních obdobích vývoje lidského kojence (Carter et al., 2005).

S teorií attachmentu se dává do souvislosti experiment Harryho Harlowa, který mezi lety 1957 a 1963 provedl experimenty s opičími mláďaty makaky rhesus. Již Harlow chtěl poukázat na důležitost dotyků a potřebě blízkosti. Samotný pokus spočíval v tom, že vytvořil dva druhy umělých náhradních matek. První náhradní matka byla z drátěné konstrukce, na dotek nepříjemné, ale zajišťovala potravu pro mládě. Druhá matka byla pokryta hebkou látkou, ale bez potravy. V pokusu si opičí mládě vezme potravu u drátěné matky a poté běží k látkové matce, u které se zachumlá. Jeho experimenty obohatil i o náhradní matky, které se k mláďatům chovaly agresivně a na mláďata útočily. I přes to, že měli u sebe potravu, se mládě přiběhlo k nim jen najíst a opět rychle utíkalo zpět k hebké látkové matce, na dotek příjemné, u které se cítilo v bezpečí. Dále prokázal, že opičky, které vyrůstaly s náhradními matkami, byly po setkání s mláďaty vyrůstajícími se živou matkou napadány a terčem dalších útoků. Závěrem lze říci, že se Harrymu Harlowovi podařilo podpořit důležitost citového vztahu a pocitu bezpečí, který je silnější, než potřeba obživy (Harlow & Zimmermann, 1959). Harlow tím podpořil budoucí zkoumání Johna Bowlbyho a Mary Ainsworth (Thorová, 2015). Mezi další průkopníky, kteří se zasloužili o důležitost citového vztahu primárního pečovatele a dítěte byl René Spitz a William Goldfarb, kteří vycházeli z

---

¹ Rané a rychle probíhající učení umožňující novorozence vytvořit si úzký vztah k matce (Atkinson et al., 2003).

pozorování dětí v ústavní péči a popsali psychickou deprivaci (Langmeier & Matějček, 1974). Na českém poli patří mezi špičky v jejich oboru Zdeněk Matějček a Josef Langmeier, kteří změnili pohled na fungování ústavní péče. Psychickou deprivaci chápou jako hlubokosáhlý problém a vyzdvihovali osobní přístup ke každému dítěti, i opuštěnému. Jejich zásluhou se tedy zlepšila kvalita ústavní péče (Dunovský, 1969).

2.3 Teorie attachmentu

Samotná teorie attachmentu byla popsána a definována anglickým psychiatrem a psychologem Johnem Bowlbym během 40. a 50. let 20. století (Vrtbovská, 2010). Bowlby vycházel ze svých zjištění při pozorování dětí z ústavů, nemocnic a pěstounských domovů. Dále ze studií, které zkoumaly ranou historii dospívajících nebo dospělých, kteří byli deprivováni v dětství (Bowlby, 1965).

Výsledky vlastních výzkumů Bowlbyho i cizích (Langmeier & Matějček, 1974) shrnují takto:

Dítě v útlém věku má být vychováváno v ovzduší citové vřelosti a má být připoutáno k matce (nebo náhradní mateřské osobě) intimním a trvalým citovým svazkem, který je pro oba zdrojem uspokojení a radosti. Situace, v níž dítě strádá nedostatkem takového citového pouta, vede k řadě poruch duševního zdraví, které podle stupně a trvalosti takové deprivace jsou různě těžké a popřípadě nenapravitelné (str. 14).

Jako spoluautorka teorie attachmentu je považována Mary Ainsworthová, která teorii podložila svými mnohočetnými výzkumy matek s dětmi (Kulísek, 2000). Realizovala obsáhlá pozorování matek s jejich dětmi v Ugandě a ve Spojených státech (Atkinson et al., 2003).

2.4 Vazebné chování

Dítě se na svět nerodí jako nepopsaný list. Jeho výbavou jsou vrozené reflexy, které slouží k zabezpečení přežití jedince (Šulová, 2010). Tato kompletní řada okamžitě aktivovatelných vzorců chování je možná aktivovat užším či širším spektrem podnětů. Některé tyto vzorce jsou již určitými základními kameny pro pozdější vývoj citové vazby (Bowlby, 2010).

Vazebné chování je chování, které podporuje blízkost nebo kontakt. U dítěte se projevuje přibližováním k primárnímu pečovateli, následováním a signalizačním chováním, jako je úsměv, pláč a volání (Ainsworth & Bell, 1970). Od samého začátku

je u dítěte nápadná tendence reagovat na podněty, které vychází od člověka: na lidské hlasy, vizuální podněty z lidské tváře a na lidské dotyky a pohyby (Hašto, 2005). Úkolem rodiče je zabezpečovat primární potřeby novorozence, a především mu dávat lásku, bezpečí, péči a pozornost. Je jen na rodiči, jak často a pravidelně bude na dítě reagovat a poskytovat mu potřebné (Vrtbovská, 2010).

Od narození a vlastně po celý život si jedinci tvoří citové vazby k druhým lidem. Tak, jak se v raném dětství matka nebo jiná primární pečující osoba vztahovala a reagovala na potřeby dítěte, se promítne do budoucích vztahů jedince. Za hlavní vazební postavu si dítě vybírá takovou, která nejvíce reaguje na jeho potřeby a signály a je s ním v pravidelném a aktivním kontaktu (Bowlby, 2010). V době, kdy je dítě nejvíce závislé na mateřské osobě, poznává a tvoří si budoucí obraz toho, co je ve světě dobré a špatné skrze matku. Ta by měla být pro dítě bezpečnou základnou, bezpečným přístavem, ke kterému se dítě vrací a posiluje tak jejich vzájemnou důvěru (Vrtbovská, 2010).

2.5 Proces citové vazby

Proces citové vazby lze rozdělit do čtyř fází, které si nelze představovat jako jasné orámované úseky, přirozeně se prolínají (Hašto, 2005).

1. Fáze: Orientace a signály bez rozlišování osoby

Časový úsek této fáze je od narození do 8 až 12 týdnů věku dítěte. Během této fáze dítě nemá plně vyvinutou schopnost rozlišovat osoby, rozlišení je redukováno na čichové a sluchové podněty. Dítě reaguje na lidský hlas nebo lidskou tvář. V přítomnosti člověka reaguje úsměvem, žvatláním, sleduje ho očima, natahuje se k němu a uchopuje rukama. Přibližně po 12 týdnu se přátelské interakce zvyšují (Bowlby, 2010).

2. Fáze: Orientace a signály, které jsou zaměřeny na jednu nebo více rozpoznávaných osob

V tomto období dítě reaguje na okolí přátelsky, jako v předchozím. Jeho zájem ale zvyšuje přítomnost matky nebo jiné pečující osoby se kterou má nejvíce interakcí. Zpravidla je tato fáze ohraničena do 6 měsíců (Bowlby, 2010).

3. Fáze: Udržování blízkosti u rozpoznávané osoby pomocí pohybu a signálů

Tato fáze začíná mezi šestým až sedmým měsícem a trvá do druhého až třetího roku (Bowlby, 2010). Během 7.- 8. měsíce si dítě vytváří specifický citový vztah k mateřské

osobě (Matějček, 2015). Projevy specifického pouta jsou separační úzkost (protest dítěte, vyvolaný odloučením od matky) a strach z cizích osob (Langmeier, 2006).

Schopnost pohybu umožňuje dítěti následovat odcházející matku, která je v tomto období pro dítě hlavní figurou. Primární pečovatel je pro dítě výchozí základnou, kterou využívá k prozkoumání okolí a při jeho návratu se s ní radostně vítá. Dítě si vybere některé druhé osoby, které rozšíří o své vazebné postavy a zároveň snižuje přátelské chování k jiným nevybraným osobám. K cizím je více opatrné a časem u dítěte vyvolávají rozruch, strach a distanci (Bowlby, 2010) viz. separační úzkost a strach z cizích osob. Během třetí fáze je citové pouto k mateřské osobě zřetelné a dítě je již jednoznačně připoutáno (Hašto, 2005).

4. Fáze: Budování partnerství korigovaného k cíli

Hlavní pečující osoba se postupně stává pro dítě nezávislým subjektem, o kterém dítě ví, že existuje i v jeho nepřítomnosti. I přesto zatím nechápe, co motivuje pohyb matky směrem k dítěti a od něj. Pozorováním matčina chování se dítě postupně učí, jaké má matka plány a cíle. Od této chvíle se jeho vnímání okolního světa stává komplexnější a jeho chování flexibilnější. Vzhledem k tomu, že dítě začíná chápat význam matčiných emocí a motivace, tak mohou jejich vzájemný vztah budovat na partnerské rovině. Začátek této fáze bychom mohli vymezit po 2, 3 roku (Hašto, 2005).

2.6 Vnitřní modely

Zkušenosti, které mezi matkou a dítětem v průběhu vývoje probíhají, si dítě zvnitřňuje (Vrtbovská, 2010). Tímto zvnitřňováním si vytváří vnitřní model reprezentací (representational model), též označovaný jako pracovní model (working model) (Colin, 1996). Tento model je reprezentací já, druhé osoby a jejich vztahu (Colin, 1996).

Podle Colinové (1996) vnitřní reprezentační modely zahrnují: „pocity, přesvědčení, očekávání, strategie chování a pravidla pro nasměrování pozornosti, interpretaci informací a organizaci paměti“ (s. 19). Tyto modely vznikají na nevědomé úrovni v raném dětství. Jakmile jsou vytvořeny, mají tendenci zachovat si svou celistvost a vzor a jejich limitovanost se může projevit v budoucích interakcích (Colin, 1996).

(Colin, 1996) dává příklad na chlapci, který byl v interakcích se svou matkou neustále odmítán, opomíjen a ignorován. Jeho reprezentativní model, který je odvozen z dětských zkušeností bude s největší pravděpodobností vést k nedůvěřivému,

manipulativnímu a roztrpčenému chování v nových vztazích. Když nedá příležitost v novém vztahu jinému vzorci chování, s velkou pravděpodobností nikdy nezjistí, že někteří lidé mohou být ochotni poskytnout péči a ochranu, když o to jednoduše požádá.

2.7 Vícenásobné modely

Dalším fenoménem ve vztahu s reprezentativními modely jsou vícenásobné modely (multiple models), které může jedinec zastávat s jednou a tou stejnou osobou. Modely si mohou odporovat a vytvářet napětí (Colin, 1996). Ocitne-li se dítě v situaci, jejíž zážitek z ní je příliš bolestivý na to, aby si ho dítě zapamatovalo nebo řekne-li se dítěti něco, co je v rozporu s jeho skutečným zážitkem, tak se vytvoří dva protichůdné modely vztahu (Colin, 1996). Jak jsem již zmiňovala výše, vzhledem k postupnému formování osobnosti a též nedostatečnému vyvinutí kognitivních funkcí do 3 let věku dítěte, si dítě danou situaci s blízkou osobou může vyložit neadekvátně a dítě bude hluboce postihnuto (Vrtbovská, 2009).

Dáme-li za příklad situaci, ve které je dítě trestáno a napomínáno za vyhledávání blízké osoby, když zakouší pocity úzkosti, strachu anebo pláče, tak se s velkou pravděpodobností naučí popírat své trápení, potřebu útěchy a ochrany a také to, že bylo rodičem (blízkou osobou) odmítáno. Když je dítě malé, tak se nezmůže na změnu chování rodiče. Jeho řešením je, že své projevy smutku a neštěstí potlačí. Neprojevováním daných emocí dítě získá ocenění od blízké osoby. V dítěti vzniknou dva odporující si modely. Jeden bude zahrnovat skutečnost, že jeho rodič je necitelný a neposkytuje mu ochranu. Emoce jako vztek a agrese spojeny s tímto modelem budou odsunuty do nevědomí. Model v nevědomí se v případě neočekávané separace dítěte s rodičem patrně projeví v „bezdůvodném“ agresivním chování ke svému okolí. Druhý model obsahující milujícího a podporujícího rodiče bude nejpravděpodobněji vědomí (Colin, 1996).

U traumatických událostí jako je týrání a zneužívání (i sexuální) dochází k úplnému potlačení, kdy postihnutá osoba o nich dlouhé roky, léta vůbec neví. Některé pozdější, nové situace mohou trauma připomenout a zvědomit. Ono zvědomění umožní postihnuté osobě rozpoznat potencionální novou událost, ve které by se ocitla. V opačném případě je přístup ke vzpomínce zablokovaný na dobu neurčitou, což je limitující v budoucích zkušenostech, které se minulým bolestivým zážitkům podobají (Colin, 1996).

2.8 Typologie attachmentu

Pevnost připoutání lze zkoumat metodou, kterou vytvořila spolupracovnice Johna Bowlbyho, Mary Ainsworthová. Při vypracování metody Strange Situation Test (Test neznámé situace) vycházela z předpokladů teorie připoutání a exploračního chování (Hašto, 2005). Explorační chování je pojem z etologie, což je „spontánní a systematické přezkoumávání prostředí a neznámých předmětů, které zvířata provádějí v situacích, kdy jim nehrozí žádné bezprostřední nebezpečí“ (Plháková, 2003, s. 164).

Metoda byla provedena na dětech ve věku okolo jednoho roku. V tomto věku má již dítě vytvořeno pouto k attachmentové figurě. Explorační systém a systém vztahové vazby funguje protichůdně. Prozkoumávání okolí, které vede k autonomii dítěte se uplatňuje tehdy, je-li spuštěn systém připoutání. Z toho vyplývá, že je-li pro dítě blízká osoba, ke které je citově přilnuto, ztělesněním bezpečí a ochrany, tak může svobodněji prozkoumávat cizí prostředí (Ainsworth & Bell, 1970).

Jednotlivé fáze experimentu Strange Situation Test shrnuje tabulka:

TABULKA 1

Průběh výzkumu

1.	Matka s dítětem vstoupí do experimentální místnosti, položí dítě na zem mezi hračky a jde si sednout na opačný konec místnosti.
2.	Do místnosti vstoupí cizí žena, chvíli tiše sedí, chvíli hovoří s matkou a pak se pokusí dítě zapojit do hry s hračkou.
3.	Matka nenápadně opustí místnost. Jestliže dítě zůstává klidné, cizí žena si k němu opět sedne. Jestliže se dítě rozruší, pokusí se ho ukonejšit.
4.	Matka se vrací a začne si hrát s dítětem, zatímco cizí žena nenápadně odejde ven z místnosti.
5.	Matka znovu odchází, tentokrát nechává dítě v místnosti samotné.
6.	Cizí žena se vrací. Jestliže se dítě rozruší, pokusí se je utěšit.
7.	Matka se vrací a cizí žena odchází.

Zdroj: Atkinson et al., 2003, s. 91

Pozorovatel sleduje dítě a zaznamenává jeho chování na základě čtyř sledovaných dimenzí. Jak uvádí Kulisek (2000, s. 411), jsou jimi: „1. Vyhledávání blízkosti a kontaktu, 2. udržování kontaktu, 3. vzdorovitost, odmítání (resistance), 4. vyhýbavost (avoidance).”

Z vypořádaného chování rozřadila děti do skupin a vytyčila dva základní typy attachmentu. Jsou jimi: Jistý typ attachmentu a nejistý neboli úzkostný typ, který Ainsworthová dělí na dvě podkategorie: úzkostně-vyhýbavý a úzkostně-odmítavý (ambivalentní). Později byl přidán psychologem M. Main a J. Solomonem čtvrtý typ nejistého citového pouta a to úzkostně-dezorganizovaný, dezorientovaný typ (Kulíšek, 2000).

1. Jistý typ citového přilnutí. Děti jistě připoutané vnímají matku jako bezpečnou základnu. Pro své dítě je takový rodič přístupný, vnímavý a reaguje na potřeby dítěte. Ocitne-li se dítě ve stresové situaci, matku vyhledává. V momentě, kdy matka odejde jsou rozrušení a při jejím návratu se srdečně vítají. Doteky matky jsou pro dítě uklidňující a zdrojem bezpečí (Vrtbovská, 2010). Přibližně je v běžné populaci jistě připoutáno 50–60 % dětí (Attachmentové centrum ATTA).

2. Úzkostně-vyhýbavý typ citového přilnutí. Dítě na první pohled působí samostatně, nebojácně. Při stresové situaci jsou jeho emoční projevy utlumeny. Jejich zkušenost s rodičem je taková, že dítěti nebyly opětovány citové potřeby. Pečující osoba v jejich vztahu jednala necitlivě až odmítavě. V experimentu je dítě po odchodu matky nejisté, ale nechá se snadno ukonejšit cizí osobou. Při jejím návratu se chová vyhýbavě. V matčině náručí se odtaňuje, nenavazuje oční kontakt (Vrtbovská, 2010). Procentuální rozložení v běžné populaci úzkostně-vyhýbavého typu činí 15–20 % dětí (Attachmentové centrum ATTA).

3. Úzkostně-odmítavý typ citového přilnutí. Dítě s úzkostně-odmítavou citovou vazbou se při odchodu ale i návratu matky chová stejně. Odchod matky je pro ně náročný. Pláčou, jsou nespokojeni, a to i při jejím příchodu. Rodiči chtějí být na blízku a současně nechtějí. Chovají se rozporuplně. Pro takovou pečující osobu je charakteristické, že v interakci s dítětem nenaslouchala jeho potřebám a naplňovala je nepravidelně. Děti úzkostně-odmítavého typu je okolo 15–20 % (Attachmentové centrum ATTA).

4. Úzkostně-dezorganizovaný typ citového přilnutí. V běžné populaci je takových dětí okolo 5–10 % (Attachmentové centrum ATTA). Děti s tímto typem attachmentu si zažily s pečující osobou situace, kdy pro ně rodič byl zdrojem nebezpečí anebo je nezvládl před hrozbou ochránit (Kovařicová et al., 2018). V Strange Situation test vypořádkovali dezorganizované a dezorientované chování k matce při jejím návratu. Dítě se přiblížilo k pečovateli a pak se omráčeně vyhýbalo, nebo když se usadilo náhle vykřiklo. Dále vykazovaly protikladné chování zároveň: přiblížovalo se k rodiči a

během toho si dávalo pozor, aby s ním nenavázalo oční kontakt. Přímými ukazateli dezorganizace a dezorientace bylo náhlé „zmrazení“ (freezing) nebo například omráčené, bez emocí, utrápené výrazy v obličeji (Colin, 1996).

3.1 Náhradní rodinná péče

Duševní strádání je oblastí, která sahá až do dob 13. století, ve kterém lze nalézt zmínky od kronikářů. Můžeme jít i dál do historických dob, kdy se vyprávěly pohádky, báje, pověsti, ve kterých se autoři zajímali o osudy dětí bez mateřské lásky. Na vědeckém poli se k tématu nechtěných, opuštěných dětí dostává pozornosti až ve druhé polovině 19. století (Matějček, 1974). Tato doba je podle Matějčka (1974) charakteristická hromaděním zkušeností a poznatků, ve které lékaři realizovali pozorování dětí v nalezincích a nemocnicích. (Matějček, 1974) rozlišuje čtyři období, které se danou problematikou zabývají. Výše uvedené je prvním obdobím a poslední se datuje k šedesátým letům 20. století. Všechna období přinesla poznatky, ze kterých pramení změny pohledů na důležitost raných interakcí matky a dítěte. S pomocí všech odborníků došlo ke změnám v uspořádání naší ústavní péče a k prosazení nových forem náhradní rodinné péče (Matějček, 1974).

Každé dítě má právo žít v rodině, která mu poskytuje milující, bezpečné a naplňující prostředí. Rodina, která uspokojuje jeho potřeby. Ne každé dítě má to štěstí se do takové biologické rodiny narodit (Novotná et al., 2018). Vedle biologického rodičovství existuje rodičovství psychologické, které zajišťuje duševní, citové přijetí. A právě ono psychologické rodičovství je rozhodující (Matějček, 2015).

V případě, že biologická rodina z jakýchkoliv důvodů selže, je tu možnost rodin pěstounských, adoptivních nebo například matek v dětské vesničce. Stěžejním není pokrevní rodina, nýbrž ta, která nabízí bezpečí a jistotu. Rodina, kde se rodič, a i dítě přijímají a ctí a s úctou a láskou k sobě chovají (Matějček, 2015).

Prvně, než popíšu náhradní rodinnou péči a uvedu její formy, ráda bych zmínila psychické potřeby, na které má každé dítě právo.

4.1 Psychické potřeby dítěte

Podle Zdeňka Matějčka (1999) má v rodině docházet v patřičné míře a správném vývojovém období k naplnění pěti stěžejních psychických potřeb. Jsou jimi:

1. Dostačující přísun smyslových podnětů zvenku, které musí být pravidelné a srozumitelné. Děti pomáhají s porozuměním světa a jeho postupnému začleňování do něj. Jsou to každodenní tělesné, zrakové a řečové interakce, které mají určující význam pro rozvinutí psychických schopností a dokonání vývoje nervového systému dítěte (Pöethe, 1996).
2. Potřeba smysluplného světa. Pravidelnost, řád a smysluplnost jsou neopomenutelnými faktory pro získávání nových zkušeností a učení se (Matějček, 1999).
3. Potřeba bezpečí a jistoty osobního vztahu. Skrze důvěryhodnou pečující osobu získává dítě důvěru v sebe a později ve svět (Pöethe, 1996).
4. Potřeba pozitivní identity, kdy kladně přijímáme vlastní „já“. Předpokladem pro obстойné zařazení do společnosti je náležitá sebeúcta a sebevědomí (Matějček, 1999).
5. Podle Matějčka (1999):
Potřeba otevřené budoucnosti, naděje a životní perspektivy. Umožňuje uspokojivé prožívání osobního běhu života. Ztráta životní perspektivy (uzavřená budoucnost) vede k zoufalství (s. 56).

Dlouhodobým neuspokojováním výše uvedených potřeb dochází k psychické deprivaci. Studie psychické deprivace vedly k poznatkům, že základní psychické potřeby nejsou ohraničeny pouze na dětský věk, nýbrž jsou zásadní i v dospělosti a stáří (Matějček, 1999).

4.2 Charakteristika a formy náhradní rodinné péče

V dnešní době se systém náhradní rodinné péče jen výjimečně setkává s dětmi, jejichž rodič nebo rodiče zemřeli. Drtivou většinou jsou děti, které matku nebo otce nebo oba rodiče mají, ale ti se o ně nepřejí, nemohou nebo nedokážou postarat. V případě nemožnosti nebo neschopnosti biologických rodičů postarat se o dítě je řešením náhradní forma rodinné péče, kterou zabezpečuje orgán sociálně-právní ochrany dětí. Náhradní rodinnou péči upravuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (Novotná et al., 2018)

Matějček (1999) definuje náhradní rodinnou péči jako „forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno ‚náhradními‘ rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině“ (s. 31).

4.2.1 Adopce (osvojení)

Adopce je upravována zákonem č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*, § 794–845. Adopcí vzniká mezi osvojitelem a osvojencem vztah jako mezi rodiči a dítětem. Práva a povinnosti vztahující se k původní rodině osvojence adopcí zanikají (Bubleová et al., 2018). Zápisem rodičů nebo rodiče do rodného listu dítěte se stávají jeho zákonnými zástupci, dítě získává příjmení rodičů a jsou za něj plně odpovědní. Cílem adopce je nahradit původní prostředí dítěte skutečným, stálým a souladným domovem (Novotná et al., 2018). Osvojit lze nezletilé dítě, které má souhlas rodičů. V případě bez souhlasu rodičů lze osvojit dítě, u kterého tak rozhodl soud. Od 1.1. 2014 je možnost osvojit i zletilého (Bubleová et al., 2018).

4.2.2 Pěstounská péče

Pěstounská péče je upravena v zákoně č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*, v § 958–970 a zákonem č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí*. Od adopce se liší především vzájemným svazkem dítěte a pěstouna. Mezi pěstouny a dítětem nevzniká příbuzenský vztah, nicméně se příbuzenské vztahy zpravidla budují a zachovávají. Dále se liší vyživovací povinností, kterou pěstouni nemají. Pěstouni dostávají příspěvky na úhradu potřeb dítěte a měsíční odměnu za vykonávanou péči. Pěstoun je oprávněn dítě zastupovat a spravovat jen jeho běžné věci. K mimořádným záležitostem je třeba mít souhlas zákonného zástupce, což bývá nejčastěji biologický rodič dítěte. Pěstounská péče by měla být chápána jako péče dočasná. Doba, během které je dítě v pěstounské rodině, může být soudem stanovena na dobu určitou anebo neurčitou. Dítě může po následné nápravě svých biologických rodičů jít zpět do rodiny. V jiných případech pěstounská péče zaniká plnoletostí dítěte nebo v případě rozhodnutí pěstounů může soud stanovit ukončení dříve. Je-li to v zájmu dítěte, má pěstoun povinnost zprostředkovat a udržovat kontakt s biologickými rodiči a dalšími příbuznými dítěte, pokud soud nerozhodne jinak (Bubleová et al., 2018).

Pěstounskou péči můžeme rozlišovat:

1. podle příbuznosti na zprostředkovanou a příbuzenskou
2. dle počtu dětí na individuální a skupinovou

3. a dle délky pobytu v pěstounské rodině na dlouhodobou a přechodnou pěstounskou péči (Novotná et al., 2018)

4.2.3 Poručenství s osobní péčí

Poručenství je upraveno také *zákonem č. 89/2012 Sb., v § 928–942 v občanském zákoníku*. Uplatňuje se tehdy, jestliže rodiče dítěte zemřeli, byl pozastaven výkon rodičovské odpovědnosti nebo jí byli zbaveni a nemají-li rodiče způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu. Zjednodušeně je poručenství nadřazeno pěstounské péči. Narozdíl od pěstounů, kteří v případě podstatných změn žádají biologické rodiče, poručník při zásadních změnách žádá soud (Novotná et al., 2018).

4.3 S čím dítě do nové rodiny přichází

Dítě, které přichází do nové rodiny má svou minulost. Každé je tvořeno genetickou výbavou a také prostředím, ve kterém do doby, než přišlo do rodiny vyrůstalo. Úplně prvotním prostředím je děloha matky. Matka je zprostředkovatelkou výživy, ale vliv mají také její pocity, které během těhotenství zakouší. Stres, emoční rozpoložení, matčina životospráva, přípravy na dítě, těšení se a strach z nově přichozího, to vše má vliv na nenarozené dítě (Purvis et al., 2013).

Děti do náhradních rodin přicházejí z dětských domovů, kojeneckých ústavů, z porodnic anebo od pěstounů, pečovatelek a vychovatelek a také z biologických rodin, ze kterých byly odebrány (Archerová, 2001). Dítě, které je umístěno do nové rodiny má zkušenost s různými výchovnými prostředími, různými vychovateli a pečovateli. Takové dítě většinou nemělo možnost citově se připoutat k jedné bezpečné osobě, která by pro něj byla stále přítomna (Bubleová et al., 2011).

4.3.1 Rané trauma

Jak uvádí Pessó a Boyden (2009, s. 54) „dítě se rodí s nedovyvinutým mozkiem a nediferencovanou nervovou soustavou.“ Proto je nezbytné mít na vědomí citlivost v zacházení s novorozencem, aby probíhal správně následný vývoj. Existují kritická formativní období pro mezimozek, včetně limbického systému, který se účastní řízení emočního chování. Kritickými formativními obdobími jsou první tři roky života jedince. V průběhu tohoto období se v dítěti buduje nervová soustava, vnímání a chápání podle toho, co v tomto rozhodujícím časovém období prožilo. V případě, že

dítě v tomto období projde traumatickou situací jako je opuštění rodičem, bolest, strach nebo týrání a nedojde k uspokojení jeho potřeb, tak to poznamená jeho důvěru ve vztazích (Archerová, 2001).

Při velmi výrazném traumatu, které postihne jedince v raném věku, může dojít k disociaci vědomí, paměti, smyslových orgánů, k disociacím mezi mozkovým kmenem, mezimozkem, limbickým systémem a mozkovou kůrou a dalšími oblastmi v mozku (Archerová, 2001). Jak uvádí Archerová (2001, s. 39) „vědomí sebe sama, minulosti a přítomnosti zůstává útržkovité, struktura myšlení je zmatená a přetrvávají vzorce chování, nad nimiž nemá jedinec téměř žádnou vědomou kontrolu.“ Disociací se rozumí odpoutání určitých myšlenek, emocí a činů od vědomí (Atkinson et al., 2003). Z těchto důvodů je tak silný prožitek traumat daleko ničivější pro jedince, který ještě nemá zcela rozvinuté vědomí sebe sama a nemá blízké osoby a jiné životní zkušenosti, které by vyvažovaly onu tragickou situaci (Archerová, 2001). Podle Archerové (2001, s. 44) je pro náhradní rodiče důležité mít na paměti, že „v nejranějším období je sice největší potenciál pro narušení tvorby citových vazeb a vývoje, ale také největší potenciál pro pozitivní změnu.“

4.4 Dítě v nové rodině

Výše jsem popisovala situace, se kterými může dítě do nové rodiny přicházet. Je proto velmi důležité, aby adoptivní rodiče nebo pěstouni měli k dětem soucit a měli s nimi trpělivost a aby děti získaly co nejdříve nové zkušenosti, kterým by se mohli učit (Purvis, 2013). Za jejich mnohdy agresivním a neposlušným chováním jsou skryty všemožné zkušenosti (Purvis, 2013). Rodič mnohdy očekává, že při okamžitých projevech lásky, náklonnosti a péče jim bude dítě ihned vděčné. Cesta k vybudování důvěry může být trnitá a konfliktní chování dítěte může vzbuzovat osobní útok. Autoři K. B. Purvis, D. R. Cross a W. L. Sunshine (2013) ve své publikaci zmiňují několik situací, za kterými se může skrývat opravdový úmysl dítěte. Jsou to projevy chování, které do doby příchodu do nové rodiny pomáhaly dětem překonat neblahou životní situaci. Tabulka shrnuje vybrané situace, se kterými se rodič může setkat (Purvis, 2013, s. 44 – 45):

TABULKA 2

Možné příklady důvodů chování dítěte

Když se dítě chová takto...	...možná se snaží vyjádřit toto...
Vytrhává se vám z obětí.	<p>Nikdy jsem se nenaučil zpracovávat dotek, takže být v něčím náručí mě děsí.</p> <p>Rodiče mě týrali a zatím se teprve učím důvěřovat dospělým.</p> <p>Nikdy jsem nezažil, že by mi dospělý člověk zdravě vyjádřil náklonnost, takže tohle je pro mě úplně nové a léká mě to.</p>
Chová se stejně ke všem cizím lidem.	<p>Lidé, kteří o mě pečovali, byli nespolehliví a opustili mě, takže já nesmírně toužím po pocitu bezpečí a přijetí jako určité pojistky, kdekoli jsem a jakkoli ho mohu dosáhnout.</p> <p>Kvůli poruše zpracování smyslových vjemů se dožadují interaktivního a fyzického kontaktu.</p>
Snadno se rozčílí.	<p>Jsem k smrti vyděšený a snažím se vyhýbat situacím, které mi připomínají strašlivé zážitky z minulosti.</p> <p>Jsem naprosto zoufalý, protože nevím, jak vyjádřit své pocity a potřeby.</p> <p>Hladina cukru v mojí krvi je velice nízká a já nevím, co mám dělat se svým hladem.</p> <p>Moje tělo je vyčerpané – chemie v mém mozku není v rovnováze, ale nevím, jak svůj problém vyřešit.</p> <p>Jsem velice unavený a potřebuji si odpočinout. Prosím, nenechávejte mě samotného. Děsím se toho, že bych mohl být znovu opuštěný.</p> <p>Musím mít pořád všechno pod kontrolou, protože jsem se zatím nikdy nesetkal s důvěryhodným dospělým člověkem.</p>
Chce být samo.	<p>Nevím, jak přistupovat k věcem a lidem kolem sebe.</p> <p>Všechno mi připadá nové nebo nejasné a děsivé.</p> <p>Působí na mě příliš mnoho smyslových vjemů a potřebuji, aby si moje tělo odpočinulo a nabralo sílu.</p>
Neposlouchá příkazy.	<p>Nerozumím všem těm zvukům a slovům, které ke mně přicházejí, protože když jsem byl menší, žádné zvuky a slova jsem kolem sebe neslyšel, takže je zatím nedovedu správně zpracovávat.</p> <p>Chci mít vše pod kontrolou, protože dospělí jsou naprosto</p>

	<p>nespolehliví – mám pocit, že se můžu spolehnout jen sám na sebe.</p> <p>Mám potíže s učením, takže tyto příkazy nechápu.</p>
Je neklidné a neustále nervózní.	Musím být pořád ve střehu a stále připravený chránit se, protože dříve jsem u sebe neměl nikoho dospělého, kdo by mě ochránil.

Zdroj: Purvis, 2013, s. 44–45

Z tabulky lze vyčíst, že za jejich chováním je často strach a bolest. Podstatné je naladit se na dítě a s citem se dostávat skrz ochranný štít, pod kterým je realita (Purvis, 2013).

PRAKTICKÁ ČÁST

5.1 Metodika výzkumu

V této kapitole popisuji zvolenou výzkumnou metodu, uvádím cíle výzkumu a výzkumné otázky. Dále popisuji, jak probíhal sběr dat a výběr participantů, také popisuji etické zásady.

5.1 Kvalitativní výzkum

V empirické části jsem se rozhodla pro kvalitativní výzkum, který nabízí možnost hlubšího prozkoumání dané problematiky. Jak uvádí Hendel (2005, s. 164) charakteristické je pro metodu kvalitativního výzkumu to, že „výzkumník se snaží získat integrovaný pohled na předmět studie.“ Cílem je získat jedinečné zkušenosti participantů a porozumět jejich interpretaci prožívání a vnímání, ne výsledná data zobecňovat.

5.2 Vlastní předporozumění zkoumaného tématu

Oblast náhradní rodinné péče je mi blízkou, a to z důvodu osobní zkušenosti, kterou jsem se svojí rodinou prožila. Rodiče se před sedmy lety rozhodli stát přechodnými pěstouny a měli jsme možnost mít v rodině tehdy 3,5letého chlapečka, pro kterého se po velké námaze našla rodina, ve které je dodnes. V té době, jsem si uvědomila, jak zásadní je, aby dítě mělo od útlého věku jednu stálou osobu, která o něj bude pečovat.

Čím je přesun dítěte do nového prostředí – náhradní rodiny rychlejší, tím dřív se mu dostane lásky a možnosti sbírat zkušenosti v citově vřelém prostředí. Můj zájem o tuto problematiku se rozšířil do jedné konkrétní oblasti náhradní rodinné péče, a to do adopce, kterou jsem chtěla detailněji prozkoumat. Tíha a zároveň dar být adoptovaný se promítá do vztahů nejen k druhým, ale i sobě samému. Zajímalo mě, jak si utvářeli a jak

se cítili ve vztazích adoptovaní, kteří byli v nové rodině od novorozeneckého až kojeneckého věku.

5.3 Zkoumaná problematika, cíle výzkumu a formulace výzkumných otázek

V dnešní době se téma nechtěných a opuštěných, celkově dětí bez lásky, posunulo velmi vpřed. Existují formy náhradní rodinné péče, které se snaží dítěti nahradit a dopřát lásku, která mu byla odepřena. Mnou zkoumaná oblast adoptivních jedinců je druhem formy, která se snaží v plném rozsahu (i právním) vytvořit rodinné zázemí, jak je tomu v rodině biologické.

Motivací mé empirické části je poukázat na to, jak si adoptovaní jedinci utvářeli vztahy v průběhu dětství a dospívání. Pokud máme s někým vztah (přátelský, partnerský, v rodině) vztahují se k němu pocity a emoce. Druzí v nás vyvolávají všelijaké pocity a nějak se v jejich přítomnosti cítíme. To úzce souvisí s mými dílčími výzkumnými otázkami.

Jako hlavní výzkumnou otázku jsem si stanovila:

Jak si utvářeli adoptovaní jedinci vztahy v průběhu dětství a dospívání?

Dílčími výzkumnými otázkami, které pomohou odpovědět na hlavní výzkumnou otázku jsou:

Jak se cítili adoptovaní ve vztazích?

Jaké měli respondenti vztahy k sobě, rodičům, vrstevníkům, přátelům v dětství a s partnery v dospívání?

Jak se vztahovali ke světu?

5.4 Výběr výzkumného souboru, sběr dat a rozhovor

Participantky byly vybrány pomocí sociálních sítí. Na facebookové platformě jsem se přes známé, kteří jsou dlouhodobými pěstouny, stala členkou skupin Pěstounská péče známá – neznámá, ve které jsem inzerovala mou prosbu. Na základě reakcí osob v dané skupině a následně vzájemnému doporučení jsem se dostala k prvním kontaktům, které spadaly do mých předem stanovených kritérií. Dále jsem se na doporučení jedné z participantek dostala k facebookové stránce, kde jsem měla opět sdílený inzerát. Následně jsem se s jednotlivými participantkami domluvila přes zprávy, ve kterých jsem zodpověděla případné otázky a informovala je o výzkumu.

Mými kritérii bylo:

- 1) Participantky musí být starší 21 let (včetně).
- 2) Osvojeny byly maximálně do 10 měsíců.
- 3) Do jejich 5 let nedošlo v nové náhradní rodině ke stresujícím událostem (rozvod rodičů, smrt blízkého člena rodiny).
- 4) Adoptivní rodiče netrpěli duševní poruchou, látkovou závislostí.

Bod 1) byl stanoven, aby participantky měly odstup od dětství a dospívání.

Bod 2) byl stanoven z důvodu co nejdřívějšího začlenění dítěte do rodiny, aby si mohlo vytvořit citovou vazbu k primárnímu pečovateli. Tento bod přesně nekoreluje s fázemi tvorby attachmentu, ale možnost nápravy odloženého dítěte je vyšší, čím dříve se dítě ocitne v citově vřelém prostředí, kde o něj pečuje především jedna osoba.

Body 3) a 4) byly stanoveny, abych se vyhnula případným rizikovým faktorům pro rozvoj citového pouta. Konečný výzkumný soubor tvořilo pět žen.

Před samotným rozhovorem byly ženy znovu informovány o záměru výzkumu, etických pravidlech výzkumu a zacházení se zvukovým záznamem, který byl z důvodu následné analýzy neopomenutelným. Se čtyřmi ženami proběhlo osobní setkání, s jednou z participantek proběhl online videohovor, a to z důvodu vzdáleného bydliště. S ostatními participantkami jsem se sešla na veřejných místech (kavárnách). Volbu podniků jsem nechávala na ženách. Stěžejní pro mě bylo, aby se na daném místě cítily komfortně. Veřejný prostor jsem se snažila zabezpečit alespoň tím, že jsem rezervovala místa v odlehlejší části kavárny. Pokud měl podnik více místností, poprosila jsem obsluhu o místo ve vedlejší místnosti. Rozhovory nebyly časově omezeny a jejich délka byla přibližně 1 hodinu.

Při přepisování zvukového záznamu jsem dbala, aby v přepsané podobě bylo zachováno přesné znění (smích, pauzy, nespisovná a hovorová mluva). Dále byly z důvodu ochrany osobních údajů u účastnic výzkumu změněna jména a jiné identifikační údaje. Z důvodu udržení určitého uspořádání a společně prostoru pro doplňující otázky, jsem zvolila metodu polostrukturovaného rozhovoru, který určitou spontánnost povoluje. V rozhovoru jsem se často doptávala na to, jak se v danou situaci, kterou popisovaly cítily a jaké to pro ně bylo.

Rozhovor byl tvořen tak, aby otázky pokryly období dětství a dospívání. K zjištění informací byla využita forma narativního dotazování. Otázky směřovaly do oblastí: vzpomínek na dětství, na přátele, rodinné a partnerské vztahy. Dále prožívání s blízkými a co jim pomáhalo, a naopak dělalo problém v interakci s druhými. Přesné znění otázek v rozhovoru přikládám v příloze (příloha č. 2).

5.5 Etické ošetření

Participantky byly před setkáním obeznámeny, v čem bude spočívat rozhovor. Dále jim bylo řečeno, že před samotným rozhovorem jim dám k přečtení a podepsání informovaný souhlas, ve kterém zmiňuji: informace o studii a ochranu osobních údajů. Z čehož nejdůležitější jsou informace o zvukovém záznamu, který bude po přepsání smazán, transkripce bude k dispozici pouze komisi u obhajoby a školiteli a výsledný přepis bude v anonymní podobě. Dále z důvodu ochrany osobních údajů jsou změněna jména participantek.

5.6 Metoda analýzy dat

Ke zpracování přepsaných rozhovorů jsem zvolila metodu tematické analýzy. Jak uvádí Braun a Clarke (2006, s. 79), tematická analýza je „metoda, která slouží k identifikaci, analýze a vykazování vzorců (témat) v datech.“ Výzkumníkovi pomáhá vidět a chápat souhrnné nebo sdílené významy a zkušenosti. Metoda nabízí značnou flexibilitu a přístupnost. Pro ty, kteří jsou v kvalitativním výzkumu noví, umožňuje vstup do způsobu, jak dělat výzkum, který se na první pohled může jevit nejasně, koncepčně složitě a celkově příliš náročně. Dále učí techniku kódování a systematické analyzování kvalitativních dat, na které je později možno navázat širší teoretickou či koncepční problematiku (Braun a Clarke, 2012).

Postup analýzy je rozdělen do 6 kroků. Mezi jednotlivými kroky je nutné se vracet k předchozím bodům a poté postupovat vpřed, aby se nevynechala žádná důležitá data (Braun a Clarke, 2006). K analýze rozhovorů jsem postupovala podle následujících kroků:

1. Seznámení s daty: V této fázi je nezbytné data ze zvukové podoby přepsat a poté si je opakovaně číst. Během této fáze se mohou zapisovat již první nápady a myšlenky.
2. Vytváření počátečních kódů: Vzniká počáteční seznam kódů, které výzkumník zkrácením zajímavých úseků získává. Dále hledá opakující se vzorce, ve kterých se objevují potenciální témata.

3. Hledání témat: Kódy z předchozí fáze se kombinují do zastřešujících témat. Ověřuje se, zda daný kód odpovídá zvolenému tématu.
4. Přezkoumání témat: V této fázi výzkumník pročítáním jednotlivých výtažků znovu ověřuje, zda výňatky odpovídají tématům a jestli témata odpovídají výzkumné otázce.
5. Definování a pojmenování témat: Kontroluje se vhodnost témat a poté se témata pojmenovávají. Témata musí mít jasné hranice. V průběhu této fáze mohou vznikat i jednotlivá podtémata, která spadají pod konkrétní téma.
6. Podání zprávy: V posledním kroku se popisují daná témata a případně jejich subtémata, která výzkumník objevil. Uvádějí se konkrétní příklady dat, které potvrzují podstatu témat.

6.1 Výsledky

V této kapitole stručně představím jednotlivé participantky a popíšu výsledná témata, které jsem po analýze rozhovoru získala.

6.1 Představení participantů

V této části stručně představím jednotlivé účastnice výzkumu. Zahrnuje dobu osvojení, věk žen a krátkou zmínku o rodinném prostředí, ve kterém vyrůstaly. Z důvodu anonymity participantek byla pozměněna jejich jména.

Petra

Byla osvojena v 6 měsících. Vyrůstala s o čtyři roky mladší sestrou, která se narodila jejím adoptivním rodičům. Před osvojením byla v kojeneckém ústavu. Rodiče ji v jejích 6 letech sdělili, že je adoptovaná. Petře je 32 let. Nyní žije se svým manželem a má 6letou dceru, pracuje jako kadeřnice.

Sofie

Adoptovaná byla v 9 měsících. Od své biologické matky byla odebrána hned po porodu a umístěna do kojeneckého ústavu. Vyrůstala jako jedináček. Sofii je 28 let. O adopci se dozvěděla ve školkovém věku. Momentálně pracuje jako masérka.

Hanka

Byla adoptována ve 2-3 měsících, předtím byla v kojeneckém ústavu. Od rodičů se to dozvěděla přibližně v 11 letech. Vyrůstala bez sourozenců. Hanka je nejmladší participantkou, je jí 22 let. Nyní je studentkou na vysoké škole.

Marie

Marie byla osvojena jako novorozeně. V porodnici byla dva týdny a pak šla rovnou z porodnice do adoptivní rodiny. Marie má o 3,5 roku mladší sestru, která je biologickou dcerou adoptivních rodičů. O tom, že je adoptovaná se dozvěděla okolo 22 let, když měla již půlroční dceru. Marii je 45 let, žije se svým mužem a mají spolu tři děti. Pracuje jako přechodná pěstounka.

Klára

Do adoptivní rodiny přišla jako desetidenní miminko. Její rodiče si adoptovali ještě další dvě děti, vyrůstala s dvěma staršími bratry. Každý z bratrů je adoptovaný z jiné rodiny. Kláře je 26 let, žije se svým přítelem a je zaměstnána jako psycholožka. Věk, ve kterém se dozvěděla, že je osvojena si přesně nepamatuje. Vzhledem k tomu, že jsou s bratry a rodiči vzhledově odlišní, tak sourozenci vyrůstali s vědomím adopce. O svém původu něco málo věděla, ale až ve věku 18 let ji a jejím bratrům byly sděleny přesnější informace ohledně jejich biologických rodiny.

6.2 Interpretace výsledků

V této části budu prezentovat své výsledky. Po dokončení tematické analýzy mi vznikla čtyři hlavní témata, z čehož tři z nich mají svá podtémata. Oblast vztahů je velmi široká a komplikovaná. Vztahy budujeme během celého života. Zažíváme vztahy partnerské, přátelské a rodinné, ale také se nějak vztahujeme k okolnímu světu a k sobě samým, a proto jsem se snažila pokrýt všechny oblasti vztahů, se kterými se adoptovaní jedinci v průběhu života setkávali. Emoce, pocity, zkušenosti a situace, které ženy v interakcích se stejnými lidmi zažívaly si častokrát odporují. To je ale to, co je na vztazích zrádné. S jedním a tím samým člověkem si můžeme být blízcí a stačí málo, abychom se od něj na nějaký čas vzdálili.

Tabulka č. 3: Výsledná témata a subtémata

Téma	Subtéma
Nejistota	Nejistota a pochybnosti o sobě a okolí Nejistota ohledně původu Od nejistoty po úzkost
Patřit někam, mít své místo	Přijetí a porozumění Podpora od blízkých Bezpečí a jistota Otevřenost
Zraňující momenty a s nimi spojené emoce a pocity	Hněv na sebe a na druhé Nepochopení Odlišnost až osamělost Strach
Blížkost a ambivalentní pocity ohledně blízkosti	

6.3 Nejistota

Nejistota bylo jedním z témat, se kterým se participantky v procesu vzpomínání setkávaly. Nejistotu prožívaly v některých vztazích s druhými, s novými situacemi, zkušenostmi a místy, nebo také ve vztahu k sobě. Nejistota se také týkala sdělení, že jsou adoptované. Další oblastí, do které se přelévala nejistota byly úzkostné stavy, se kterými měly ženy během svého života zkušenost.

6.3.1 Nejistota a pochybnosti o sobě a okolí

Pokud cítíme nejistotu z druhých, může to být velmi ohrožující. Stejně ohrožující je také to, zažijeme-li s někým ve vztahu situace, která nás může ohrozit a jsme si nejistí sami sebou. Téma nejistoty se objevovalo v situacích, které byly pro participantky nové a neznámé. Nejistota v nich vzbudila nekomfortnost. „*Varianta, že jedu nevím kam, nevím jakým způsobem tam dojedu a musím si hlídat, kde přestoupím a jsou tam úplně*

cizí lidi, tak si říkám musíš to zvládnout, ale je to se strašným přemáháním. To je furt jako těžký. To mi nedělá úplně dobře” (Marie).

Setkávaly se s tím i tehdy, když přišly do nového kolektivu. *„No je pravda, že vždycky když jsem někam přišla. Ať třeba do první nebo do druhé třídy nebo pak na gympl. To jsou takový ty mezníky, kde je člověk úplně vyvržen do neznámých vod a kolektivu a nešla jsem nikdy s někým, koho bych znala” (Petra).*

Také se projevovala v momentech, kdy čekaly na důležité sdělení a během čekání nevěděly, co se bude dít. *„Tak to mi hodně pomohlo, že jsem s nima mluvila a najednou jsem nebyla v tom nevědění. To je pro mě asi nějaký největší strach, že nevím co se děje” (Klára).*

Pochybnosti měla i Petra ve vztahu s partnerem. V tu chvíli to bylo pro ni tak ohrožující, že nechtěla vysvětlení a s partnerem se raději rozešla. *„No a třeba u mě ty lidi hrozně rychle skončej, když mám pochybnost. Tak já nechci bejt vystavovaná tomu, že budu nějak trpět v tomhle. Jsem hrozně taková, že to tam vedu. Já mu to hnedka zavolala, že jsem tam četla takhle něco náhodně a že už jsem teda měla nějaký pochybnosti v tomhle směru a že se ho teda nechci dotazovat jak to bylo nebo nebylo, protože by mi to stejně neřekl žejo jak to bylo po pravdě a že už mi vadí jenom ten princip, že nějakou emoci, kterou já mám jen k jednomu člověku, tak to mi přišlo úplně.. no se mnou to nesouznělo” (Petra).* Na nejistotu v některých případech reagovaly tak, aby vůbec nenastala a přebraly „otěže”. Uchopily situaci pod svou kontrolu.

Pochybnost o sobě a svých činech nastala i u Hanky v jejím partnerském vztahu. *„No myslela jsem si, že je to moje chyba. Vůbec mě nenapadlo, že on se chová špatně ke mně, ale že jsem blbá já” (Hanka).*

Pochybnosti o sobě byli také častými zdroji domněnek. *„No problém je přesně tohle vkládání vlastních pocitů do toho druhýho, kdy mám pocit, že už vůbec se mnou nemůže chtít bejt, když jsem taková nebo maková” (Klára).*

6.3.2 Nejistota ohledně původu

Z mého pohledu hodně výraznou nejistotou, byly informace ohledně biologické rodiny. Byly to například situace, kdy jim rodiče sdělili, že jsou adoptovány. Nevěděly, jak s informací naložit, zda jí hodnotit nebo nehodnotit a co s tím mají vlastně dělat. U pocitů nejistoty ohledně původu spatřuji další faktor, který pocity umocnil a to částečnou uzavřenost a nesdílnost rodičů, pro které je téma biologické rodiny citlivé téma. *„Pak*

jsem chodila za spolužákama a říkala, že já jsem z domečku a že je to skvělý a vlastně čím jsem byla starší, tak jsem si říkala co to vlastně znamená být z toho domečku, tak když jsem se rodičů zeptala a oni mi to vysvětlili, tak jsem z toho chvilku taková nesvá. Nevěděla jsem úplně jestli je to dobře anebo špatně, ale hodně rychle jsem přišla na to, že mám obrovský štěstí a jako nikdy bych neměnila.” (Hanka).

U Kláry se pocit nejistoty vztahoval i do oblasti jejího zdraví. Po dlouhé době, kdy nevěděla, jak má s informací naložit, nakonec přišla úleva. *„Tam si pamatuju, že to pro mě bylo zvláštní a že jsem vlastně několik let nevěděla co s tou informací mám dělat, jestli jako někoho hledat/nehledat, ale vlastně jsem byla ráda, že nám to řekli, že člověk trošku ví i nějaký fyzický předpoklady, nějaký genetický věci, který můžou způsobit nějakou zátěž. To je vždycky hrozně zvláštní moment, když jde člověk k doktorovi a ten se ho ptá na nějakou genetiku a člověk řekne, že vlastně o tom nic neví, a to jsem ráda, že vim na co si dávat pozor a že vim, že chodit častěji na nějaký vyšetření, že to někde v té rodině bylo” (Klára).*

Když se informaci dozvěděly, cítily se nejistě a potřebovaly od okolí ujištění, že je to normální a nic na tom není. *„A to vlastně dneska vidim, že jsem se o tom chtěla ujistit, že je to normální, protože já třeba nemám kolem sebe někoho kdo by byl adoptovanej, takže jsem neměla to s kým sdílet, takže jsem o tom tak mluvila” (Petra).*

Zájem o biologickou rodinu přicházel z pocitů nejistoty, kdo teda jejich biologičtí rodiče jsou a komu jsou podobní *„A mě hrozně zajímalo, jak vypadá někdo, kdo je jako já” (Sofie).*

A také komu budou podobné jejich vlastní děti a s tím opět spojeno zdraví, o kterém ze své strany dlouhou dobu nic nevěděly. *„No a nejvíc jsem tohle téma asi začala řešit intenzivně, když jsem čekala svojí dceru. Najednou jsem si uvědomila, že porodim někoho, kdo bude se mnou geneticky propojenej a já vlastně vůbec nevím, co tam mám. A víc mě zajímala, nějaká genetická zátěž, když se ptali na těch prohlídkách” (Petra).*

6.3.3 Od nejistoty po úzkost

Úzkostné stavy spatřuji úzce propojeny s pocity nejistoty. Tělesné obtíže, myšlenky, pocity, o kterých zpočátku nevěděly, co si myslet a kdy se znovu objeví. Dále proč se vůbec objevily? A co se to se mnou děje? Tyto otázky vzbuzují nejistotu. Úzkost je tedy jedno z témat, se kterým se participantky v průběhu života setkaly. U většiny to došlo až do stavu, kdy se musely radit s odborníky z řad psychologů, psychoterapeutů a

psychiatrů. Některé ženy popisovaly, že po celý život žily „bezstarostně“ a úzkosti se objevily až po nějaké životní situaci, která byla pro ně náročná.

U Hanky to bylo například divoké období na střední škole, které došlo až k svědčení u soudu. *„Chodili jsme pařit a podobně a já jsem pak kvůli těmhle klukům musela i k soudu svědčit proti nim, protože prodávali drogy”* (Hanka). Hanka zmiňuje, že to vnímá jako zlomový bod a od té chvíle se potýká s úzkostmi, které přetrvávají dodnes. *„No a vlastně nejdůležitější věc tohohle všeho, proč to říkam, tak byla, že vlastně po tom incidentu na té první střední škole, od toho soudu, tak se mi spustili úzkosti, ale takovýho typu, že těch prvních pár let to šlo, ale teď s tím bojuju úplně příšerně”* (Hanka). Úzkost je velmi nepříjemný emoční stav, který doprovází četné symptomy. *„A věř mi jako, že to opravdu není sranda, že když máš to období, kdy ty úzkosti každé den přicházejí a ty nespíš, seš unavená a hlavně to napadá i tělo. Potíš se, klepou se ti ruce, dělá se ti blbě od žaludku, nemůžeš ani pomalu mluvit, no je to hrozný”* (Hanka).

Petra v rozhovoru popisovala, že se po celý život cítila klidně a bezstarostně, než čekala svou dceru. *„Na vejšce třeba zkouškový úplně pohodička. Krizový situace vždycky do těch 25 let to bylo v pohodě. Pak jak jsem čekala tu dceru tak to nějak narůstalo a narůstalo a já jsem furt nevěděla, že to jsou ty úzkosti”* (Petra).

V případě Marie šlo o úplné vyčerpání, kdy si musela v práci zajistit neschopenku, protože se jí v životě sběhlo několik situací, které byly pro ni psychicky velmi náročné. Marie pracuje jako přechodná pěstounka a do péče dostala miminko, které bylo velmi úzkostné a to jí připomnělo právě jí samotnou. Do toho Marii v té době zemřel tatínek. *„A bylo to skoro roční dítě, který se fakt všeho bálo, uměle mnohem míň než by mělo umět a strašně rychle se mu střídaly emoce. Z hrozného nadšení do hrozný úzkosti. A navíc mi připomínala mně, protože to dítě se narodilo jako přidušený a často plazilo jazyk na jednu stranu a když mělo silný emoce, tak dělalo takový ty pohyby rukama, který já si přesně pamatuju z těch lázní a nebo to mívám já, takovýto křečovitý. To dítě mě fakt jako psychicky položilo, musela jsem ji předat kolegyni do péče, protože jsem byla úplně hotová”* (Marie).

6.4 Patřit někam, mít své místo

Touha někam patřit, mít své místo a cítit se součástí je přirozené všem. K tomu, aby participantky zapadly a cítily se ve vztazích komfortně, potřebovaly několik bodů. Z

toho důvodu, jsem zvolila názvy subtémat, které pokrývají ony důležité oblasti. Jsou jimi: „přijetí a porozumění“, „podpora od blízkých“, „bezpečí a jistota“ a „otevřenost“.

6.4.1 Přijetí a porozumění

Přijetí a porozumění se vztahuje nejen k rodině, ale i k lidem mimo rodinu. Jako velmi výraznou spatřuji dobu dospívání. Období puberty je charakteristické zkoušením, poznáváním a rebelstvím. V tuto dobu se často rozchází pohledy rodičů a jejich dětí. Z rozhovorů vyplynulo, že když se jim v té době nedostávalo pochopení v rodině, hledaly si skupiny přátel, ve kterých porozumění měly. V hodně případech tomu bylo tak, že čím drsnější skupina to byla, tím lepší. *„V tom jsem se cejtila dobře, protože s tou kámoškou jsme byli trochu rebelky. Ona tehdy už byla jako skinka a poslouchala Orlik a já jsem v té době nevěděla co se sebou a hledala jsem nějakou partu a místo. Tak jsem koketovala trochu s anarchismem a punkerstvím a tak jsem si připadala a vlastně i chtěla připadat jako ta drsňačka, začala jsem nosit černý věci” (Marie).*

Touha někam patřit a být přijímán byla mnohdy silnější, než jejich zásady a názory na drogy a alkohol. *„No a začalo to skřípat na ty střední, tam jsem chtěl bejt hrozně jako ostatní, takže jsem se chytla špatný party a už jsem se vezla, to bylo v prvním ročníku ty střední, tak jsem zkoušela různé druhy drog” (Hanka).*

Ačkoliv ženy v rodině zažily situace, ve kterých se cítily nepochopeny až nepříjaty, bylo také hodně zážitků, kde se přijaty cítily a měly na ně hezké vzpomínky. *„ (...) ale furt byli dost benevolentní jo, že teď jako zpětně docela zírám, že byli ochotní pro mě opilou jezdit na ty koncerty (smích) a furt to jako šlo” (Sofie).*

6.4.2 Podpora od blízkých

Měla jsem radost, že v rozhovorech bylo několik situací, ve kterých se participantky cítily podpořeny. Byly situace, ve kterých podporu v rodině pociťovaly výrazně více s jedním z rodičů, ale i situace, kde byly podpořeny oběma. *„A vim, že pak chodil i do školy kvůli nám, když se dělo nějaký bezpráví a jako tam jsem vždycky podporu a nějakou důvěru vnímala a asi to je tak vlastně do teď (Klára).* Když byly jejich dcery v nouzi, byly tu pro ně. *„Jo, podporovala. Ona se za mě fakt prala, na tom jednom výslechu seděla vedle mě a psala mi na papírek co mám říkat. A předtím říkala, ať nechám mluvit jí, že to vyřeší” (Hanka).*

Podporu zažily i v momentech, který je v danou chvíli štvál, protože to pro ně byla nějaká výzva, ale na události vzpomínaly hezky. „*Vždycky mě to na jednu stranu asi štválo a na druhou stranu to bylo super, že mě učil se postarat sama o sebe. Takže mi vždycky říkal: „Ty můžeš, ty můžeš. Ty seš prostě Sofinka Nováková, ta může všechno.“ Takže on mě jako vždycky takhle jako namotivoval a poslal mě někam (Smích), takže vlastně to bylo dobrý no” (Sofie).*

Podpora byla očividná i v situacích, které byli pro respondenty náročné a jednalo-li se například o výše uvedené úzkostné stavy. „*Dcery ty říkaly, že všechno udělají, ať si jdu lehnout a hrozně mi pomáhali” (Marie).*

Téma podpory se promítalo i do jejich partnerských vztahů, kde pro ně blízcí byli v radostných ale i těžkých životních chvílích. „*Partner to chápe a nějak je s tím schopnej zacházet, ikdyž to taky bylo náročnéj proces určitě. Ale cítím tam podporu, zájem, lásku a všechno tohle” (Klára).*

6.4.3 Bezpečí a jistota

K vybudování nějakých hlubších vztahů a aby se v nich participantky cítily bezpečně pomáhalo mít okolo sebe známé a důvěryhodné lidi. „*A my jsme tu třídu měli takovou rozkouskovanou, že tam byla hromada takových jako kamarádkých ostrůvku, takže jsem se asi začala spíš nějak držet stranou v tom svym bezpečnym prostě kroužku a to mě vlastně drží do teďka, že tam, kde mám tu důvěru, ty kámoše, tak tam se držim a nemam moc tendence vylíztat někam a zkoušet něco” (Sofie).*

Bezpečným nemuseli být jen lidé, ale i místo. „*Tak mě pomáhá, když je to v nějakém prostředí, kde jsem byla” (Marie).* Bezpečné se i jevilo to, když je do onoho neznámého, nejistého prostředí začlenili rodiče nebo jiní blízcí. V takovém prostředí, se jim vztahy s druhými utvářely lépe a vznikala tam dlouholetá kamarádství. „*No a pak mám dobrý vzpomínky na svoje kamarády, který znám od narození z chaty. To jsou lidi, s kterýma mě skamarádili rodiče a bavíme se doteď. S tou jednou dokonce spolu bydlíme, takže to jsou významný lidi v mým životě určitě” (Hanka).*

6.4.4 Otevřenost

Dalším neopomenutelným faktorem je otevřenost. Synonymem k otevřenosti je upřímnost, přímost, která souvisí s navázáním důvěry. Ony samy se snaží anebo jsou

otevřené, a tak je přirozené, že to vyžadují i od druhých. „*No určitě otevřenost a vlastně je to o té komunikaci. Já jsem k nim otevřená a chci to i od nich*“ (Petra).

K otevřenosti patří, že jsou schopny jejich protějšky mluvit o svých citech a emocích. „*Určitě i jako hodně otevřená komunikace. A to, že ten partner kterýho mám je schopnej mluvit o svejch pocitech, o tom co prožívá a co potřebuje, to je hodně přínosný*“ (Lucka).

V partnerských vztazích potřebují, aby se s nimi jednalo čestně a bez vedlejších úmyslů. „*A i oni byli takový, že já jsem z nich cejtla, že to není hra nebo něco*“ (Petra). Lži, intriky a nečestné jednání jsou překážky, které můžou důvěru k někomu zbořit a v té chvíli se z otevřenosti stává uzavřenost. „*Asi mi hodně vadí, když mi někdo lže a já to jako u svejch kamarádů poznám, nebo u známejch, nebo lidí, co znám dobře. Tak to mi hodně vadí*“ (Hanka).

6.5 Zraňující momenty a s nimi spojené emoce a pocity

Tato kapitola poukazuje na životní situace, kterými si participantky prošly a s nimi spojené emoce a pocity, které byly v danou chvíli vnímány jako ohrožující a bolestivé. Může být mnoho situací, kdy pocítíme vztek nebo strach a nic to s námi neudělá. Zraňující je něco, když se to vztahuje k někomu, na kom nám záleží. K blízkému, ke kterému chováme city a ty jsou v onen zraňující moment ohroženy.

6.5.1 Hněv na sebe a druhé

Hněv měl v rozhovorech dvě formy. Jednou z nich byl hněv, který zjevně patřil druhým a v druhém případě se jednalo o zlost, kterou si ženy obrátily na sebe, a to nejčastěji v podobě výčitek. Myslím si, že v jejich případech bylo snesitelnější vyčítat si něco sobě, protože věděly, že tíhu vzteku unesou. „*Co jsem chtěla dělat jsem dělala. To mi umožnili. Já jsem si myslela, že jsem prostě rozmazlená no a pak jsem si to kolikrát vyčítala, jak jsem se chovala jako to děcko (smích)*“ (Sofie).

Jak jsem zmiňovala výše, v období dospívání je přirozené, že se dítě hledá, zkouší, poznává a mění se. Také se vymezuje proti autoritám. Klářino vymezení vedlo k pocitům provinění. „*Nevim, jestli přímo řekla, že je ze mě smutná nebo něco, ale viděla jsem na ní, že jsem jí něčím ublížila*“ (Klára). Vyčítání se za chování v minulosti trápilo i Hanku. „*(..) a teďka jsem si vyčítala, jak jsem se chovala k těm rodičům žejo a jaký*

dělala jsem blbosti” (Hanka). Velmi smutnou situací, kterou mi jedna z žen vyprávěla byla, když se musela rozhodnout, že svého tatínka odveze do domova seniorů. „Takže potom měsíci, jsem si to já vyčítala znova” (Marie).

Hněv patřil z velké části rodičům, nebo jednomu z nich. Každý teenager si myslí, že ví všechno nejlíp. Rodiče, které jsou pro ně oporou a brání je před něčím nebo někým špatným, může vyústit ve vztek na ně, který může být i formou pasivní a to mlčením. *„No já jsem to brala jako zradu od nich, já jsem se s nima vůbec nebavila, byla jsem na ně našťvaná” (Hanka). Vztek na rodiče prožívala jedna z žen v souvislosti s informací o adopci, o které se dozvěděla až ve starším věku a to době, kdy měla již půlroční dceru a své první miminko potratila. „Ale mě vlastně v tu chvíli strašně našťvalo a bolelo, že já jsem o první dítě hned na začátku těhotenství přišla” (Marie).*

Naštvaní se projevovalo i v sourozeneckých vztazích, pro které je typické, že sourozenci spolu v určitých situacích zápasí. *„Ona to možná nemyslela zle, protože byla malá a řekla to jinak, než to bylo. A já jsem se to dozvěděla, protože mi vynadal a ja nechápala. A to mě našťvalo, že mě ona ‚podrazila’ ” (Petra).*

6.5.2 Nepochopení

S nepochopením se participantky setkávaly doma, a to zvláště v pubertě. Týkalo se to například odlišných názorů na módu nebo na studium. *„No a u táty ten taky mě miluje, ale prostě chtěl by mě mít trošičku jinou. Já nemám vystudovanou žádnou školu, protože hledám a on vždycky „Tak už jsi vybrala nějakou vysokou školu” (Sofie).*

Nepochopení vedlo v některých případech až k dočasnému odcizení se s některým z rodičů. *„ (...) že naši nebo máma tohle vůbec nějak neprožívali, tak na tom nechtěli mi přispívat, nebo mi nakupovat. Takže to bylo mimo nějaké její rámeček. A tam vznikla nějaká mezera mezi náma” (Klára).*

U Hanky to bylo nepochopení jejich úzkostných stavů, které rodiče brali na lehkou váhu. *„(...) jak jsem si potvrdila tomu moc nevěřej, že by se to mohlo dít a že by se to mohlo dít zrovna mně. Takže si myslím, že je prostě lepší, kdyby o tom vůbec nevěděli” (Hanka).*

Nepochopení vedlo v určitých případech až k nepřijetí. Sofii přišlo, že když otec nerespektuje její rozhodnutí, vyplývá jí z toho, že ji nepřijímá. *„No, není to úplně oukej. Já vim, že on má nějaký svoje věci ale takhle kdybych to měla brát jenom za sebe, tak mě to vede k tomu, že mě nepřijímá, což je pak jako takový nic moc” (Sofie).*

6.5.3 Odlišnost až osamělost

Téma se v rozhovorech objevovalo na více rovinách. Už tím, že jsou adoptované v nich vzbuzuje jinakost. Když jsme něčím odlišní a není v okolí nikdo, kdo by to měl stejně jako my, může to vést k pocitu osamělosti. S osamělostí se některé z participantek potýkaly zjevně více a jiné méně. Rozhodnutí být v něčem samy vzniklo ve většině situacích jimi samotnými. Nejednou dobrovolně, ale byly i okolnosti, za kterými stálo nepochopení, a proto bylo bezpečnější zůstat s tím sám. „(...) a já jsem se pak cejtla trochu neviditelná, nebo že musím být ta hodná, abych rodičům nedělala další problémy” (Klára).

Osamělost je vedla k uzavřenosti, kdy se s pocity a těžkostmi přestaly svěřovat rodičům. „Tím pádem jsme se dostali před pár lety do situace, kdy já jsem měla vždycky tendenci ji všechno říkat, ale teďka ji už všechno neříkám” (Sofie).

Během dětství a dospívání bylo pro ně důležité trávit čas s rodinou. V rozhovorech na dovolené, Vánoce a jiné společné aktivity vzpomínaly s radostí. V momentě, kdy si druzí členové rodiny šli svou cestou, doma se jim to zdálo prázdné a cítili se samy. „(...) a začala jsem doma zůstat sama a trošku jsem si převzala tu domácnost, že jsem si jako uvařila, umyla nádobí. Ale začalo mi chybět to zázemí doma. Táta se pak odstěhoval a najednou to bylo jako divný, něco tam chybělo. Bylo to těžký pro mě” (Marie).

Odlišné si s rodiči připadaly v názorech, povahách, a tak si řekly, že bude lepší si to nechat pro sebe a být se svými pocity sám. „No já ji беру s rezervou. Ona jak je jiná, tak já jsem v tomhle hrozně taková za sebe” (Petra). Pocit, že rodiče mají svých starostí dost, a proto je nechtěly zatěžovat. „Já jsem jí přestala cokoli říkat, protože ona měla ty své starosti a zájmy (...)” (Marie).

Silný dojem odlišnosti v nich zanechaly i zkušenosti, které měly na základní škole. U Kláry to bylo nejen že se cítila oproti spolužákům vyspělejší, ale i že musela do školy dojíždět. Po škole si děti ze sídliště hrály spolu a ona byla „ta” holka co bydlí dál. Každá rodina je unikátní a své děti vychovává a vede určitým směrem. I v tom spatřují jinakost „Jo, jednak místně, že byla dál, že jsem to odpoledne s nima už netrávila na tom sídliště a jednak i jako mentálně, že jsme byli fakt jiný. I jak jsme byli vychovávaný” (Klára).

Osamělost vedla k bariérám, kterou si Hanka vytvořila v pubertě. *„No a v té pubertě se to změnilo, to jsem se nebavila ani s jedním z rodičů, to jsem prostě měla svoji bublinu a nechtěla jsem do ní nikoho pustit” (Hanka).*

6.5.4 Strach

Strach je jednou z emocí, která se v rozhovorech objevovala. Druhů strachu bylo více. Ke každému strachu, který jsem v rozhovoru objevila uvádím příklad.

U Sofie to byl strach ze smrti, protože měla starší rodiče, než její spolužáci a v určitém věku měla strach, že by ji rodiče mohli zemřít. *„Já jsem s nima hrozně dlouho spávala v posteli, to si pamatuju. A že jsem kolikrát jako brečela, nemohla jsem usnout a hrozně jsem se bála, že mi umřou. Úplně jako obrovskej obrovskej strach” (Sofie).*

Marie se bála o svého tatínka, kterého musela odvézt do domova důchodců. *„A já jsem se bála toho že on tam bud' nevydrží dlouho a nebo tam za nim budem jezdit a bude to ten stařík, co se bloumá po chodbách sem tam a vůbec neví co je a kde je” (Marie).*

V Hančiným případě to byl strach, že udělá nějakou chybu. *„Bála jsem se, že vždycky, když se mi ozvali kamarádi se kterýma jsem se dlouho neviděla a nebo prostě ty známosti rychlý žejo (Smích), tak z toho jsem měla hroznej strach, protože se párkrát stalo, že mi cinkla zpráva na telefonu a byl ohromnej průser (Hanka).*

Častým jevem, který se vztahuje k tématu osvojených dětí je strach z opuštění. Ten vyplynul ze situace, kterou zažila Sofie. Jako dítě byla hodně fixovaná na svou matku. Když její matka chtěla odjet s kamarádkou a potají se vytratila, aby ji Sofie neviděla, pravděpodobně to v ní vyvolalo vzpomínku, kterou zažila s její biologickou matkou. *„Ono to bylo pro to tělo taková jako vzpomínka, co se stalo předtím. Že to bylo to oddělení od té mámy jakože zase zase” (Sofie).*

6.6 Blížkost a ambivalentní pocity ohledně blízkosti

Toto téma jsem vytvořila jako samostatné, i když se mi na první pohled jevilo, že by mohlo být součástí tématu „patřit někam”. Domnívám se, že je důležité ho pojmut společně s protichůdnými pocity na které participantky vzpomínaly, a proto jsem ho zařadila jako samostatné. Být někomu nablízku, zažívat s někým pocity blízkosti je velmi intimní. Je to proces, který vyžaduje velkou aktivitu obou nebo více stran ve

vztahu. Události, které rodinu, přátele a partnery sblížovaly, byly pro participantky v životě velmi cennými situacemi. Všechny ženy radostně vzpomínaly na chvílky, které strávily s rodinou. „*A vlastně když teď přijdou partneři mých dcer a přijdou k nám domu, tak já jsem nejšťastnější, protože je mám všechny kolem sebe a je mi hrozně fajn. Jakmile jsou všichni pryč, tak je to těžký. Já prostě potřebuju tu rodinu kolem sebe*” (Marie). Když byla celá rodina pospolu, cítily se dobře. „*My jsme jezdili za rodinou na Slovensko do Tater a tam jsem byla vždycky šťastná. Tam to bylo úplně skvělý. Takže vlastně v takové té rodinné společnosti mi bylo dost dobře, teď si uvědomuju*” (Sofie).

V průběhu školních let byly momenty, které popisovaly jako náročnější, aby se k někomu přiblížily. Přesto, měly ve třídě nebo mimoškolním kolektivu přátele, se kterými měly důvěrnější vztahy. Jejich sblížení bylo také často důvodem toho, že měly něco společného. U Vandy to byla pravostranná obrna, se kterou se potýkala. „*(...) ale asi tím, že jsme měli něco společného, protože jsme chodili divně, nebo nám něco nefungovalo. Tak jsme k sobě měli asi jako blíž*” (Marie).

Zajímavým zjištěním bylo, že participantky ve škole nezažily, že by byly v nějaké velké skupince holek, jak tomu bývá u dětí na základních školách, ale držely se v rozmezí jedné až tří kamarádek, se kterými měly bližší vztah. „*A měla jsem vždycky takovou jednu kamarádku jenom, to všude i na těch kroužcích, s kterou jsem tak nějak víc souzněla a bylo to takový hlubší (...)*” (Petra).

Kamarádství, která vznikala byla ve většině případech dlouholetá. „*(...) v tom kostele, tak tam jsem měla vždycky pevný vztahy, který se navázali hodně rychle a byly hodně intenzivní, ale zároveň jako dlouhodobý. Že to bylo vždycky na leta ty přátelství*” (Klára).

V průběhu jejich minulosti docházelo k zajímavým vzorcům chování, který se v některých případech opakoval. Strach z blízkosti, nebo ambivalentní pocity ohledně blízkosti se vyskytoval nejen v partnerských vztazích, ale i přátelských. Přišlo mi, jako by bylo být moc blízko najednou ohrožující. „*A pak jsem si s jednou kamarádkou řekla, že budu nejlepší kámošky a já jsem jí pak zdrhla. Jakože ve chvíli, kdy jsme si řekli, že jsme nejlepší kámošky, tak jsem se pak začala stranit*” (Sofie).

Blízkost se také u některých z žen objevovala v zajímavé formě a to závislosti na partnerovi, kdy upřednostňovaly jeho nad sebou a svými přáteli. „*Tak vim, že když jsem byla v tom vztahu, v tom druhém, tak jsem na tom klukovi byla hrozně jako závislá a prostě dělala jsem všechno proto, aby byl spokojený*” (Hanka).

Anebo také útěku, kdy se zalekly závazku. „Ale prostě ve chvíli, kdy se řeklo chodíme spolu, tak já jsem zdrhla a to se mi stalo ještě s dalším” (Sofie).

U některých byl až strach z blízkosti. Domnívám se, že to mohlo být důvodem pro vztahy, které neměly dlouhého trvání. „Vlastně do nějakých 23 jsem vždycky měla vztahy tak maximálně na tři měsíce a pak jsem v tom moc nevydržela . No pro mě hodně těžký bylo.. mám pocit, že se ve mě perou takový dva směry a musím s tím partnerem bejt hodně blízko, ale pak to začne bejt moc blízko a moc ohrožující a partneři jsou pak z toho zmatený a nevědí, co se děj” (Klára).

7.1 Diskuse

Cílem mé práce bylo zjistit, jak si adoptovaní jedinci utvářeli vztahy v průběhu dětství a dospívání. K tomu abych zjistila, jak si vztahy tvořili, mi pomohly dílčí výzkumné otázky. V rozhovorech jsem v otázkách, a i následném doptávání pátrala po pocitech ve vztazích a jak se v nich cítili.

Pomocí tematické analýzy mi vznikla 4 témata, z čehož některá měla svá podtémata. Všechna témata jsou úzce propojena a domnívám se, že až po přečtení všech témat lze získat ucelený pohled na danou problematiku. Prvním z témat byla nejistota, která se členila na další tři podtémata. Nejistota a pochybnosti se vztahovaly k nim samotným, druhým a prostředí. Pocity, které při nejistotě zakoušeli je zužovali ve vztazích a potencionálnímu navázání důvěry. Byly momenty, ve kterých byly participantky nejisté a nevěřily si. Zpochybňováním jich samých a svých činů bylo projevem, který mohl vést k úzkostem a jiným emočně a tělesně vyčerpávajícím stavům, s čímž souvisí i podtéma nejistoty ohledně původu. Nevím-li odkud jsem a jak vypadá žena, která mě porodila, může též prohloubit pocity nejistoty a případné úzkosti. Ženy během zjištění o tom, že jsou adoptované nevěděly, jak s informací zacházet. Z rozhovorů vyplynulo, že jejich adoptivní rodiče byli v tomto ohledu uzavřenější a téma adopce pro ně bylo velmi citlivé. Participantky to z rodičů vycítily a nechtěly je jejich otázkami zatěžovat.

Stejnou zkušenost, kterou zažily participantky v mém výzkumu měla i Tereza Kratochvílová (2019, s. 20), která ve své knize zmiňuje „*Celej den jsem byla hodně naměkko a měla jsem v hlavě tolik otázek. Neřekla jsem je ale nahlas. Myslela jsem si, že je to moje věc, můj problém a musím se s ním vypořádat sama. Z rodičů jsem navíc vycítila, že se o tom nijak víc bavít nechtějí.*” Ženy musely po informacích pátrat především samy, nezávisle na rodičích anebo se rodičů doptávat, což jim bylo nepříjemné.

Téma „sdělení dítěti o adopci“, které z rozhovorů vyvstalo a nebylo stěžejním v souvislosti s mou výzkumnou otázkou, by si zasloužilo detailnějšího prozkoumání. Především z hlediska zátěže pro adoptivní rodiče, pro které je to citlivé téma. Existují střediska a doprovodné organizace, které pracují s náhradními rodinami a podpora odborníků pokrývá širokou škálu služeb, které mohou rodiny využít. Doprovázející organizace pro náhradní rodiče, *Dobrá rodina*, je jedním z těchto středisek. Alžběta

Hlásková, která je adoptivní matka a metodička organizace *Dobrá rodina* ve svém rozhovoru sdílí zkušenost „Jak o osvojení mluvit s přijatými dětmi.“ Dle její zkušenosti jsou nejdůležitějšími informacemi pro osvojené dítě „Proč se o ně původní rodina nepostarala?“ a „Jak rodiče vypadají?“, což koreluje se zkušenostmi žen v mém rozhovoru. Tíha a strach rodičů, aby o dítě nepřišli, mělo je stále rádo a cítilo se milováno jsou otázky, které si rodiče mohou klást a znejišťovat je, když přemýšlí, jak si o tom se svými dětmi povídat (Dobrá rodina, Alžběta Hlásková).

K tomu, aby se ženy cítily součástí rodinného prostředí, přátelského nebo partnerského vztahu, školního kolektivu nebo dané subkultury potřebovaly několik bodů, které jim začlenění a touhu někam patřit zajistily. Participantky zmiňovaly otevřenost, bezpečí a jistotu, podporu blízkých, přijetí a porozumění, které v období dospívání a adolescence získávaly především skrze skupiny přátel a spolužáků, ve kterých experimentovaly, hledaly a potvrzovaly si vlastní identitu. Myslím si, že oblast ohledně jejich identity by stála za hlubší prozkoumání a spatřuji to jako jeden z limitů mé práce.

Výsledky mého výzkumu ukazují, že ženy měly v rodině bezpečné zázemí, kam se mohly v průběhu života vracet a to i přes strasti, které si s rodinou zejména v období dospívání zažily. V rozhovorech a také po našem setkání doplňovaly, že nyní v dospělém věku mají s rodiči hezký vztah. Vztáhla bych-li to k propojení teoretické části, tak měly alespoň k jednomu z rodičů velmi blízko a vnímaly ho jako bezpečnou základnu. Zajímavé poznatky přináší zahraniční výzkum, který proběhl v Severním Irsku. Výzkum probíhal ve třech etapách (čtvrtá právě probíhá), ve kterých zkoumali děti, které vstoupily do systému péče do pěti let a následně byly adoptovány. Výzkumníci hledali souvislosti mezi psychickým traumatem a začleňováním dítěte do adoptivní rodiny, z čehož vyvstaly potvrzující důkazy, že adopce nabízí určitý stupeň zotavení z traumatu. Údaje, které získaly od dětí a jejich adoptivních rodičů brali v úvahu longitudinální kvantitativní a kvalitativní údaje o tom, jak děti prožívaly období dospívání. Děti se vykazovaly jako bezpečné připoutané a to i přesto, že měli těžkou minulost (McSherry & McAnee, 2022). Autoři dále v článku zmiňovali, že se jejich výsledky shodují i s jinými výzkumy.

Největším limitem výzkumné části bakalářské práce byl nízký počet participantek, kterých jsem měla pouze pět. Hlavní příčinou bylo obtížné hledání účastnic výzkumu, které by odpovídaly mým předem stanoveným kritériím a také citlivost tématu adopce a vztahů, kvůli kterému některé potencionální participantky

nechtěly do výzkumu vstoupit. Mým původním záměrem bylo zrealizovat kvantitativní výzkum s dvěma skupinami osvojených jedinců. V jedné by byli osvojenci, kteří byli do rodiny přijati v novorozeneckém – kojeneckém věku a v druhé by byly děti, které si rodina osvojila po dvou letech jejich věku života. V souvislosti s problematikou mé bakalářské práce, a to oblasti attachmentu, mě zajímaly rozdíly v prožívání a utváření vztahů těchto dvou skupin dětí. Ovšem z důvodu nízkého počtu participantek, které jsem původně měla ve skupině dětí a byly adoptovány po 2 letech, jsem mé předem stanovené cíle naplnit nemohla. To vnímám jako možnost k dalšímu probádání, kterou bych v budoucnu ráda naplnila. Avšak i přesto se domnívám, že rozhovory s ženami naplnily cíl nejen jen „po povrchu”. I přes společná témata, která z analýzy vyvstala, přinesly rozhovory žen jedinečné a autentické zkušenosti z dětství a dospívání.

ZÁVĚR

Stanoveným cílem mé bakalářské práce bylo prozkoumat sféru vztahů, které si adoptovaní jedinci v průběhu dětství a dospívání utvářeli. Zajímalo mě, jak se osvojenci vztahovali k sobě samým, druhým, okolí a jak se ve vztazích cítili. První částí bakalářské práce tvoří teoretická část, ve které jsem popisovala teoretické přístupy, charakterizovala ústřední pojmy vztahující se k tématu attachmentu a systému náhradní rodinné péče. Dále jsem se snažila uchopit problematiku citového pouta, a to v souvislosti s psychickým vývojem dítěte, vzájemným kontaktem s mateřskou osobou nebo jiným primárním pečovatelem. Poté jsem v teoretické části vymezila psychické potřeby dítěte a v neposlední řadě samotný proces přijetí osvojeného dítěte do rodiny.

K uskutečnění výzkumné části bylo zapotřebí stanovit kritéria výběru participantů, provést sběr dat a stanovit vhodnou metodu ke zpracování získaných údajů. Výzkumný soubor tvořilo pět žen, které byly adoptované v rozmezí jednoho měsíce až devíti měsíců věku života. Data byla získána pomocí polostrukturovaného rozhovoru, ve kterém jsem využila formy narativního dotazování. Participantky vzpomínaly na dětství, dospívání a vztahy během tohoto období. K analýze rozhovorů jsem zvolila metodu tematické analýzy, s jejíž pomocí jsem odhalila čtyři centrální témata, z čehož některá měla svá subtémata.

V diskusi jsem se snažila shrnout výsledky výzkumu, propojit obě části bakalářské práce a navrhnout možné směry dalšího bádání. Výsledky odkryly hojně pocity a emoce, tíhu a dar adopce a poukázaly na životně náročné situace. Dále odhalily důležité atributy pro navázání důvěrných vztahů s druhými a cítit se přijímaný. Také ukázaly hezké zážitky a podporu rodiny a blízkých, které se pojily se vzpomínkami na jejich dosavadní život.

Práce mi poskytla nahlédnout do prožívání, vnímání a utváření vztahů adoptovaných žen a umožnila mi prohloubit mé dosavadní znalosti této problematiky. Jak teoretická, tak výzkumná část mohou pomoci dalším adoptovaným jedincům, kteří se mohou domnívat, že s jejich strastmi a pocity ohledně tématu adopce jsou samy. Také může sloužit rodičům, kteří prožívají chvíle, ve kterých si s výchovou osvojených, ale i biologických dětí nejsou jisti.

SEZNAM LITERATURY

Ainsworth, M. D., & Bell, S. M. (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child Development*, 41(1), 49–67.

Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., & Hoeksema-Nolen, S. (2003). *Psychologie*. Portál.

Attachmentové centrum ATTA. <http://www.attachment.cz/typy-attachmentu/>

Archer, C. (2001). *Dítě v náhradní rodině*. Portál.

Bowlby, J., Ainsworth M. S. (1965). *Child care and the growth of love*. Penguin books.

Bowlby, J. (2010). *Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Portál.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Braun, V., & Clarke, V. (2012). Thematic analysis. In H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Eds.), *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2. Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological* (pp. 57–71). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/13620-004>

Bubleová, V., Vránová, L., Vávrová, A., & Frantíková, J. (2011). *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Středisko náhradní rodinné péče o.s.

Bubleová, V., Frantíková, J., Vyskočil, F., Vávrová, A., Pokorná, P., Landová, T., & Fišerová, V. (2018). *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. Středisko náhradní rodinné péče, spolek.

Carter, C. S., Ahnert, L., Grossmann, K. E., Hrdy, S. B., Lamb, M. E., Porges, S. W., & Sachser, N. (2005). *Attachment and Bonding: a new synthesis*. MIT Press.

Colin, V. L. (1996). *Human attachment*. McGraw-Hill series in developmental psychology.

Dunovský, J. (1969). Josef Langmeier - Zdeněk Matějček, Psychická deprivace v dětství. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 5(4), 423-426

Harlow, H. F., & Zimmermann, R. R. (1959). Affectional responses in the infant monkey; orphaned baby monkeys develop a strong and persistent attachment to inanimate surrogate mothers. *Science (New York, N.Y.)*, *130*(3373), 421–432. <https://doi.org/10.1126/science.130.3373.421>

Hašto, J. (2005). *Vztahová vazba: ku koreňom lásky a úzkosti*. Vydavateľstvo F.

Hlásková, A. (2020, 26. září). Jak o osvojení mluvit s přijatými dětmi: “ Najít ta správná slova je někdy to nejtěžší. “ <https://dobrarodina.cz/blog/jako-o-osvojeni-mluvit-s-prijatymi/>

Kratochvílová, T. (2019). *Holka ze sekáče*. Albatros Media.

Kulisek, P. (2000). *Prolémy teorie raného citového přilnutí (attachment)*. *Československá Psychologie*, *44*(5).

Langmeier, J., & Matějček, Z. (1974). *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Avicenum.

Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Grada.

Matějček, Z. (2015). *Co děti nejvíc potřebují*. Portál.

Matějček, Z. a kol. (1999). *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Portál.

McSherry, D., & McAnee, G. (2022). Exploring the relationship between adoption and psychological trauma for children who are adopted from care: A longitudinal case study perspective. *Child Abuse & Neglect*, *130*, 105623. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105623>

Pesso, A., Boyden-Pesso, D., Vrtbovská, P. (2009). *Úvod do Pesso Boyden System Psychomotor: PBSP jako terapeutický systém v kontextu neurobiologie a teorie attachmentu*. Sdružení SCAN.

Pöethe, P. (1996). *Dítě v ohrožení*. G plus G.

Purvis, K. B., Cross, D. R., & Sunshine, W., L. (2013). *Dítě v nové rodině*. Grada.

Plháčková, A. (2003). *Učebnice obecné psychologie*. Academia.

Rufo, M. (2009). *Pusť mě, ale neopouštěj! : utváření zdravé vazby mezi rodiči a dětmi*. Portál.

Rychlík, D., Hrbáčková, E., Novotná, E., Hofschneiderová A., Kundratová, A., Skorušová, L., Zdráhalová, M., Korbelová Dohnalová, R., Šilhánková, L., Lusková, D., Ille K., Zaplatílková, H., Loutná, M., Šustrová, A., Pávková, P., Kodymová, P., Winnette, P., Kovařicová, J., Horecká, M., Kadlecová, J., & Hrouzek, P. (2018). *Dobrý pěstoun: náhradní rodinná péče v ČR*. Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR.

Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: Proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Portál.

Šulová, L. (2010). *Raný psychický vývoj dítěte*. Karolium.

Vrtbovská, P. (2010). *O ztraceném dítěti & cestě do bezpečí: attachment, poruchy attachmentu a léčení*. SCAN.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (2012).

<https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pece>

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

(1999). <https://www.mpsv.cz/legislativa-a-system-socialne-pravni-ochrany>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Informovaný souhlas

Příloha č. 2: Scénář rozhovoru

Příloha č. 3: Přepis rozhovoru č. 1

Příloha č. 4: Přepis rozhovoru č. 2

Příloha č. 5: Přepis rozhovoru č. 3

Příloha č. 6: Přepis rozhovoru č. 4

Příloha č. 7: Přepis rozhovoru č. 5

Příloha č. 1: Informovaný souhlas

Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu a se zpracováním osobních údajů

(dále Informovaný souhlas)

Název výzkumné studie: Attachment v náhradní rodinné péči
Řešitelé studie: Sára Pasálková
Kontakt na řešitele: sarapasalkova@seznam.cz, 724 329 962
Pracoviště: Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o (dále PVŠPS)

Informace o studii

Cílem studie je oblast Attachmentu (citové vazby) v náhradní rodinné péči. Součástí výzkumné části mé bakalářské práce jsou rozhovory, ve kterých se ptám na to, jak se obecně cítíte ve vztazích – romantických, přátelských, s rodinnými příslušníky. Dále jak jste vyrůstal/a a prožíval/a Vaše dětství.

Ochrana osobních údajů

Správa osobních údajů získaných při výzkumu se řídí nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecným nařízením o ochraně osobních údajů; GDPR) zákonem 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů.

K Vaším údajům budou mít přístup pouze pověřeni jako je řešitel studie, vedoucí bakalářské práce a komise u obhajoby bakalářské práce. Tyto osoby jsou povinny zajišťovat a zachovávat důvěrnost Vašich údajů.

Rozhovory si kvůli následné práci musím nahrávat. Po přepsání bude nahrávka s rozhovory smazána. Transkripce bude přípustná pouze komisi u obhajoby bakalářské práce, části citované v textu práce budou v anonymní podobě. Nikde nebude Vaše jméno či jiné osobní údaje, kterými byste mohl/a být identifikován/a.

Máte-li jakékoliv doplňující dotazy ohledně této studie, můžete se obrátit na řešitele studie.

Děkujeme za Vaši ochotu k účasti na této výzkumné studii.

svým podpisem níže potvrzují, že:

- jsem před podpisem měl/a dostatek času k přečtení výše uvedených informací o studii, byl/a jsem podrobně informován/a o cíli a účelu této studie a o tom, v čem spočívá moje účast ve studii;
- jsem měl/a možnost klást doplňující otázky a na všechny jsem obdržel/a uspokojivou odpověď;
- rozumím, že mohu svobodně a bez udání důvodu kdykoliv svůj souhlas s účastí v této studii odvolat;
- převezmu stejnopis tohoto podepsaného Informovaného souhlasu;
- dobrovolně a bez výhrad souhlasím s *mou účastí*
- souhlasím se zpracováním dat, která budou použity pouze v rámci bakalářské práce a u obhajoby bakalářské práce
- beru na vědomí, že bude zjištěna anonymita
- beru na vědomí, že mám právo svůj souhlas se zpracováním osobních údajů kdykoli odvolat

V ..... dne .....

Jméno a příjmení účastníka: .....

Podpis:.....

Jméno a příjmení výzkumníka:.....

Podpis:.....

Příloha č. 2: Scénář rozhovoru

1. seznámení s výzkumem, informovaným souhlasem, nahráváním a začátek rozhovoru

2. stat' rozhovoru:

- „V našem rozhovoru se Vás budu ptát na zkušenosti z dětství. Nejprve bych se ráda zeptala na rodinnou situaci. V kolik letech jste byla adoptována, s kým jste vyrůstala (sourozenci, rodiče, babičky, dědečkové).”
  - Jaké bylo vaše dětství? Vyprávějte mi prosím o něm.
  - Jaké pro vás bylo, když jste nastoupila do školky? Vzpomenete si, jaké to bylo pro rodiče?
  - Na jakou nejranější vzpomínku s matkou si vzpomínáte?
  - Jaká je vaše nejranější vzpomínka s otcem?
  - Máte nějaké sourozence? Vyprávějte mi, jaké to pro vás bylo, když jste vyrůstala s/bez sourozenců?
  - Jaký jste měla vztah se spolužáky a celkově jak jste se začleňovala v kolektivu ve škole? Co Vám pomáhalo, co Vám dělalo problém.
  - Vzpomenete si na vaše první velká kamarádství, lásky? Jak vám šlo utváření vztahů, jak jste se v nich cítila.
  - Jaký byl váš vztah s matkou v dětství a dospívání? Jak jste se cítila ve vašem vztahu.
  - Jaký jste měla vztah s otcem během dětství a dospívání? Jak jste se cítila ve vašem vztahu.
  - Jak se cítíte v partnerských/partnerském vztahu?
  - Co Vám ve vztazích pomáhá, abyste se k druhým přiblížila a co vám naopak dělá problém?
  - Jaké to bylo, když vám rodiče řekli, že nejsou vaši biologičtí rodiče?
  - Vzpomenete si, jakou nejtěžší chvíli v životě jste zažila a jak jste to prožívala s vašimi blízkými?
  - Jaká je vaše nejhezčí vzpomínka/Na jaký nejhezčí moment si během vašeho dětství/dospívání vzpomínáte a jak jste to prožívala se svými blízkými?
  - Myslíte si, že je něco, co byste ve vašem dětství chtěla změnit?
  - Je něco, co byste ještě chtěla dodat, co jste mi ještě neřekla?
3. ukončení rozhovoru, poděkování a rozloučení se s respondentem

Příloha č. 3: Rozhovor č. 1

Datum rozhovoru: 26.4. 2022

Délka rozhovoru: 41:07

Sára Pasálková: Výzkumník „V”

Participant: Klára

V: „V našem rozhovoru se Vás budu ptát na zkušenosti z dětství. Nejprve bych se ráda zeptala na rodinnou situaci. V kolik letech jste byla adoptována, s kým jste vyrůstala (sourozenci, rodiče, babičky, dědečkové).”

K: Tak já jsem byla adoptována přímo od miminka, asi v deseti dnech. Takže jsem rovnou z porodnice šla do adoptivní rodiny. Takže tu biologickou rodinu neznám. A celé dětství jsem byla v adoptivní rodině. Mám dva bráchy, který jsou taky adoptovaný, každý odjinud.

V: Jaké bylo vaše dětství? Vyprávějte mi o něm prosím.

K: tak moje dětství bylo moc fajn, asi jako co se týče tématu tý adopce, tak si nepamatuju úplně kdy mi bylo řečeno, že jsem adoptovaná. Nějak jsme s tím vyrůstali. Pracovalo se s tím. Mám dva starší bráchy, s kterými to bylo trochu náročný v dětství. Oba jsou hodně jiný, než já a jiný než oni navzájem. Takže tam vznikaly různý napětí hádky a tak. Ale zároveň jsem měla vždycky pocit, že když už se něco dělo, tak že mě chráněj a nějaké sesterské a bratrské pocit tam byl. Vnímala jsem i podporu od rodičů určitě. To, že nás mají rádi, že se za nás stavěj, když je to potřeba. Myslím si, že spíš než tou adopcí, tak moje dětství bylo ovlivněný třeba tím, že jsme vyrůstali v nějakým náboženským kontextu, kde v tom dětství to bylo určitě hrozně fajn, že jsme tam měli partu kamarádů. Vlastně jsme s nima jezdili na všechny prázdniny. Podzimky, jarnáky a tak. A ty přátelství tam byly opravdu hodně silný. Tak to bylo moc příjemný. Co se týče pak nějakýho uvědomování si vlastního směru, tak v pubertě tam jsem začala vnímat, že v tom kostele to není tak ideální, jak se zdá. A vlastně jsem nějak začala z toho trochu odcházet, čímž se pak rozpadly ty přátelství trochu nebo jsme se asi každé posunuli dost jinam.

V: Jaké pro vás bylo, když jste nastoupila do školky?

-vzpomenete si, jaké to bylo pro rodiče?

K: Hm. Pro mě to bylo vlastně fajn. Protože jsem tam měla ty dva starší bráchy. Asi kdybych šla úplně jako sama tak by to bylo náročnější. A no vzpomínám si na situace kdy jsem vlastně nechtěla do té školky jít, ale tím že tam byli ty bráchové tak je pak učitelky nechaly bejt se mnou vlastně ve skupině a tak. Takže v tomhle to bylo příjemný. Uf, co se týče rodičů tak to si vlastně vůbec nevybavuju, jaký to bylo pro ně. Já vim, že jako máma s tím nastoupila znova do práce, po 7 letech mateřský. Tak to asi byla taky změna pro ní, ale nějak si to já sama nepamatuju.

V: Na jakou nejranější vzpomínku s matkou si vzpomínáte?

K: Hmm. Tyjo. ((smích)). S mámou. Myslím, že to jsou spíš vzpomínky hezkýho typu, kdy mně vždycky hrozně bavilo vařit a už jako od malička jsem s ní vykrajovala různý cukroví a míchala těsto a olizovala špachtle a tak. No. Pak si pamatuju hodně různý dovolený, když jsme jezdili na chatu, na Moravu jsme hodně jezdili chodit po horách a tam si pamatuju, že vždycky máma nesla baťoh a táta nesl mě, tak to bylo takový ((smích)). Ale je pravda, že když teď o tom přemejšlim, tak si vybavuju ty vzpomínky spíš s tátou, než s mámou.

V: Jaká je vaše nejranější vzpomínka s otcem?

K: Určitě, když mi byly třeba tři roky, dva roky, tak si pamatuju, jak jsme vždycky chodili po horách a táta mě nesl v takovým nosítku a moje oblíbená zábava celou tu cestu bylo mu zakrývat oči, tak to si pamatuju, že vždycky neviděl půlku výletu.

V: Sourozence jste říkala, že máte. Jaké to bylo pro vás, když jste s nimi vyrůstala?

K: Asi jak už jsem říkala. Někdy to bylo náročný. Tím, jak jsme hodně jiný, vlastně jsme každé adoptované odjinud. Tak ty vztahy byly vždycky takový napjatější. Ještě jak jsme byli tři, tak vždycky byly dva proti jednomu a buď to bylo bráchové proti mně nebo já s jedním bráchou proti tomu třetímu, ale většinou spíš bráchové proti mě ((smích)) a zároveň, když jsem pak začala chodit na základku, tak už jsem vnímala nějakou tu jejich ochrannou roli trochu, kdy mě bránili před nevim..různějma. Pamatuju si, že mě jednou někdo předběhl ve frontě na oběd a já jsem ho nějak chytlá toho kluka a on mě kopl, tak jsem to říkala bráchovi a ten si na něj počkal s partou kluků ze třídy a nějak si to sním vyříkali. Tak to jsem pak vnímala taky nějakou ochrannou roli. No ale spíš co se týče vztahů na venek a co se týče vztahů uvnitř, tak to bylo asi dokonce puberty dost náročný. Bráchové pak měli různý problémy, krize identity a tak. Asi se v tom oba dva taky dost plácali a až nějak s koncem puberty mi začaly bejt blíž a teď už je to fajn.

V: Jaký to bylo, když jste tam fungovaly dva proti jednomu a když to teda převyšovalo oni dva proti vám?

K: Tak to bylo náročný. To jsem se jako cejtila, že jsem na to vždycky sama. Že je musím nějak oba dva přeprat, i když to jsou vlastně oba dva starší bráchové, takže jsem rozhodně jako neměla šanci. Já myslím, že co ještě bylo výrazný pro mě bylo to, že jak měli oni sami nějaký náročnosti, tak pak hodně pozornosti bylo zaměřený na ně a já jsem se pak cejtila trochu neviditelná, nebo že musím být ta hodná, abych rodičům nedělala další problémy. Což pak bylo asi v pubertě těžký, si to nějak zpracovat a možná i teď.

V: A říkala jste si o pomoc rodičům, když jste měli nějaký dohady?

K: Asi když jsem byla menší nějak do té základky tak jo, tam jsem si asi říkala o pomoc, nebo nevim, jestli to spíš nebylo takový to žalování jako: Martin mě kopl nebo něco. Ale vim, že jsme to řešili s rodičema a pak asi jak začali oba rodiče hodně pracovat, tak už to nebylo tolik a řešili jsme si to víc mezi sebou.

V: Jaký jste měla vztah se spolužáky a celkově jak jste se začleňovala v kolektivu ve škole? Co vám pomohlo, co vám dělalo problém.

K: No na základce to bylo náročný pro mě, se začlenit. My jsme vlastně chodili daleko na základku, protože základka, co byla u nás tady kde bydlíme, tak tam byli bráchrové šikanovaný, protože vlastně i vypadají jinak, než běžný český děti, takže tam já jsem ani nenastoupila. Takže rodiče se rozhodly vlastně, když já jsem nastupovala, tak že už nastoupím rovnou do jiný školy a kluci že půjdou se mnou. A dojížděli jsme na Opatov od I.P. Pavlova, takže to bylo celkem velké kus, takže tam jsem se cítila trochu jiná, i tím že jsem nebyla z těch paneláků a nechodila jsem s nima odpoledne ven a tak. Myslím si, že jsem měla hodně kamarádů z toho kostela a že mi to nějak vynahrazovalo. Ty dopoledne byly vlastně takový pro mě si to tam odsedět a nebavit se tolik s těma spolužákama. Měla jsem vždycky tak jednu dvě kamarádky a pak jsem měla život tady, jako úplně jinde a úplně jinej, než ty spolužáci z toho sídliště. A tohle se hodně změnilo, když jsem šla na gympl. Kde byli hodně, který mi byli hodně blízký a vlastně doteď jsme v kontaktu a pořád se jako vidáme a je to fajn.

V: Takže na tý základce, jestli to chápu dobře, vám pomáhalo, že víte, že máte ty kamarády jinde?

K: Jo, přesně. Tam jsem vlastně ty vztahy zas tolik neřešila, nenavazovala. Vždycky jsem se bavila s holkou, se kterou jsem seděla anebo tak. Ale vlastně to pro mě nebylo to primární místo, kde bych chtěla mít kamarády a říkala jsem si, že to mám jinde.

V: A teda problém vám dělalo, že jste se cítila odstřižená od toho dění?

K: Jo, jednak místně, že byla dál, že jsem to odpoledne s nima už netrávila na tom sídliště a jednak i jako mentálně, že jsme byli fakt jiný. I jak jsme byli vychovávaný. Naše rodina byla asi taky dost jiná než ty zbylé rodiny, co si pamatuju, že ty děcka zažívali a byli jsme hodně ovlivněný tou výchovou v tom kostele. Takže jsme nevyvolávali duchy, nechodili jsme sprejovat po zdech, a tak no.

V: A v čem vidíte ten předěl, že na tý střední to už šlo mnohem líp?

K: No, jednak vlastně to byl gympl uprostřed Prahy, kde každé dojížděl odjinud, takže když jsme se chtěli vidat, tak všichni museli vyvinout nějakou snahu se odpoledne sejít. Takže jsem to nebyla jenom já, kdo musel za někým jezdit a jednak to byl křesťanský gympl a vlastně s těma dětma jsem si nějak názorově, hodnotově mnohem víc sedla i když třeba nebyli všichni věřící, tak byly z rodin kde se jako tradovaly ty křesťanský hodnoty.

V: Vzpomenete si na vaše první velká kamarádství, lásky? Jak vám šlo utváření vztahů, jak jste se v nich cítila.

K: Jo já myslím, že dětství jsem s tímhle vůbec neměla problém. Teda přesně kamarádství mimo tu základku, ale nevím právě v tom kostele, tak tam jsem měla vždycky pevný vztahy, který se navázali hodně rychle a byly hodně intenzivní, ale zároveň jako dlouhodobý. Že to bylo vždycky na leta ty přátelství. Pro mě pak tam byl velký předěl, když jsem se po pubertě nebo na konci puberty začala od toho odstříhávat, tak tam pak přišlo nějaký ztracení přátel, nebo odstříhávání se od lidí, který znám. Přátelství teda ale byly hodně fajn, byly hodně důležitý pro mě a nemyslím si, že bych měla nějaký velký problém je navazovat a první lásky. No já jsem vždycky byla do někoho hrozně zamilovaná a ten člověk to neopětoval, a tak jsem se v tom tak jako utápěla a pak do mě byli zamilovaný kluci, který já jsem vůbec nechtěla a vlastně vim že jsem hodně prožívala, jak je možný, že se vlastně dva lidi potkají, co se mají rádi, protože jsem to hrozně dlouho nezažila a vždycky to právě bylo, že já jsem do někoho zamilovaná a ten do mě ne a někdo je do mě zamilovanéj a já do něj ne a to byly velké intenzivní emoce, to jo.

V: Dětila jste se s někým o ty emoce?

K: Jo, s těma kamarádkama. To určitě. To bylo vždycky od těch 13 a vejš, to jsme si vždycky vyprávěli o klucích a co znamená to, že mi ten kluk podal misku s hroznovým vínem a podobně. Tak to byly dlouhý noci povídání ((smích)).

V: Ještě přemyslím, jaký pro vás bylo, když jste opouštěla ten kolektiv z toho kostela?

K: No těžký, protože jednak jsem byla vždycky jiná tím, že jsem dlouho s nikým nechodila a když jsem už s někým třeba v 17 začala chodit, tak to nebyli kluci z toho církevního prostředí. Takže v tom jsem byla vždycky odříznutá. A ty moje kamarádky si hodně našly kluky, že se tak propojili různě a pak už vlastně jsem s nima neměla tolik společnejch témat. Takže jsem se cítila hodně jako ne vystrčená, ale jakože si už s nima nemám co říct a zároveň to byly přátelství, který trvaly od mejh 6 let, takže to bylo hodně dlouhý a byla jsem z toho hodně smutná. Byl to takový zvláštní paradoxní pocit, že už na jednu stranu jsem sama cítila, že už tam nechci bejt, že už mi tam není příjemně a vlastně to jádro těch mých přátel se začlo přesouvat někam trochu jinam a zároveň jsem z toho byla smutná, že už tam nepatřím, že už tam vlastně lidi mají jiný zájmy, jiný důležitý osoby v životě a tak. Z toho jsem byla určitě nějak zraněná, nebo smutná.

V: A jak se k tomuhle stavěli rodiče, když vy jste to nějak opouštěla?

K: Já si myslím, že my jsme s bráchrama podobně starý, jeden je o dva roky starší a druhý je o tři roky starší než já a vlastně i naši v tu dobu, kdy nám nějak probíhala a končila puberta, tak naši taky dostali takovou nějakou krizi náboženství mám pocit. A vlastně ten odchod z tý církve nebyl jenom náš, ale i těch rodičů trochu, asi u rodičů ne odchod od křesťanství ale odchod od toho konkrétního kostela, kam jsme chodili. U nás jako děti asi jak pro koho. Já to třeba vnímala taky tak, že nechci už být součástí toho konkrétního kostela ale nějak ty hodnoty a přesvědčení zůstaly. Vlastně to byl takovej docela paralelní proces. Nebyly našťvaný, nesnažili se nás tam udržet. Spíš v tom nechali volnou ruku. Oni se nás vždycky snažili podpořit v těch přátelstvích, který jsme měli.

V: Jaký byl váš vztah s mamkou v dětství a dospívání? Jak jste se cítila ve vašem vztahu.

K: No když jsem byla, nebo do nějaký tý puberty tak to bylo fajn. Vždycky jsem cítila nějak vyslyšená, podpořená a že jsem nějak důležitá pro ní, to určitě. A pak v pubertě si myslím, že se to trochu změnil pro mě, protože s mámou jsme taky dost jiný v něčem. Já jsem chtěla začít se malovat a nosit jiný oblečení, a tak a to bylo pro mámu v tu dobu hodnoty, který vůbec neuznávala a neviděla a nebyly pro ní důležitý a tam to pro mě bylo těžký v tom symslu, že já jsem přesně chtěla zažívat všechny tyhle věci, ale furt jsem potřebovala nějakou at' už jako finanční nebo jinou pomoc od nich, abych to mohla zažívat a vlastně, že naši nebo máma tohle vůbec nějak neprožívali, tak na tom

nechtěli mi přispívat, nebo mi nakupovat. Takže to bylo mimo nějaké její rámec. A tam vznikla nějaká mezera mezi náma. Ale teď si myslím, že je to o mnoho lepší.

V: A v tu chvíli, co vám v tom pomáhalo stát sama za sebou, že je to něco, co chcete?

K: Já myslím, že já jsem hodně v tom kolektivu zažívala, že takhle v něm chci být a takhle mi to vyhovuje, přesně ohledně toho oblečení nebo make – upu. A s tou mámou to byly dlouhé hádky, dlouhé brečící epizody, kdy to moc nebylo chápáno, ale vlastně to v tu chvíli bylo pro mě tak důležité, že jsem si tím procházela a vlastně si nikdy neřekla, že na to kašlu, ale bylo to pro mě v tu chvíli tak důležité, že jsem jí potřebovala nějak získat.

V: A získala jste ji? Nebo měla později mamka pochopení?

K: No já jsem pak začala malovat, začala nosit jiný oblečení, ale vlastně nevím, jestli to bylo díky podpoře mámy, nebo pak v rámci nějaký brigády na zahradě jsem si vydělala nějaký peníze a tak. Takže jsem si to pak zařizovala spíš sama než od rodičů.

V: Jaký jste měla vztah s otcem během dětství a dospívání? Jak jste se cítila ve vašem vztahu.

K: No s tátou jsem měla většinou fakt dobré vztah. U nás je to tak, že máma je ten přísnější člověk a táta je ten hodnější. A u táty jsem vlastně celý život vnímala velkou podporu, a to že se za nás vždycky stavěl a vždycky nám pomáhal s učením. A vím že pak chodil i do školy kvůli nám, když se dělo nějaký bezpráví a jako tam jsem vždycky podporu a nějakou důvěru vnímala a asi to je tak vlastně do teď.

V: Takže tam nebyl takový rozdíl ve vašem vztahu mezi dětstvím a dospíváním.

L: Myslim, že ne. A možná je to i tím, že táta nikdy vlastně moc nemluvil o vlastních emocích, takže jsem tam neprožívala nějakou, jako to, že bych měla být něčím provinilá, nebo že je něco špatně, co dělám. Protože o tom moc nemluvil a nic moc nebyl problém a všechno šlo.

V: Takže to chápu správně, že mamka ve vás vyvolávala nějaký provinění, když dávala najevo emoce?

K: Jo, asi trochu jo v té pubertě. Nevím, jestli přímo řekla, že je ze mě smutná nebo něco, ale viděla jsem na ní, že jsem jí něčím ublížila. Vlastně něco, co dělám, není podle toho jak by to ona chtěla.

V: Jak se cítíte v partnerských/partnerském vztahu?

K: Musím říct, že dlouhou dobu to bylo pro mě dost náročný. Vlastně do nějakých 23 jsem vždycky měla vztahy tak maximálně na tři měsíce a pak jsem v tom moc nevydržela. No pro mě hodně těžký bylo.. mám pocit, že se ve mě perou takový dva směry a musím s tím partnerem být hodně blízko, ale pak to začne být moc blízko a moc ohrožující a partneři jsou pak z toho zmatení a nevědí, co se děje. A já to pak většinou z těchto důvodů ukončila. Právě po 2, 3 měsících. A že mi nešlo dlouho vybalancovat tahle potřeba blízkosti a potřeba prostou a vlastně od těch 23, tak mám vztah až do teď a tam je tohle super. Partner to chápe a nějak je s tím schopnej zacházet, ikdyž to taky bylo náročné proces určitě. Ale cítím tam podporu, zájem, lásku a všechno tohle.

V: Ale furt tam nějaký disbalanc je, ale už s tím nakládáte nějak líp

K: Jo, myslím, že mám období, kdy se mě něco dotkne. Vlastně něco, co ani jeden nečekáme, že se mě dotkne. Přesně co se týče tématu nějaký blízkosti, pocitu osamění a tak. To se ve mě jako hodně pere, ale myslím, že se s tím oba učíme zacházet a ej to čím dál tím lepší ((smích)).

V: Co Vám ve vztazích pomáhá, abyste se k druhým přiblížila a co vám naopak dělá problém?

K: Tak určitě tam musí být nějaký to prvotní porozumění, že s někým víte, že se vám dobře povídá a s někým to nejde, tak to určitě. A myslím, že ty kamarádské vztahy, tam moc problém s tímhle nemám. Tam jdou navazovat pořád docela snadno, a i si je nějak udržet. Když je nějaký ten vztah hodně významnej pro mě, tak je dlouhouletej, nějak takhle to mám. A pak mám spoustu takových kamarádů okolo, který mi nejsou tak blízky, ale vlastně nějaký to jádro těch přátel zůstává. A u těch partnerských vztahů, já myslím že právě, to, že ten druhý je schopnej mi poskytnout prostor, když ho potřebuju a naopak blízkost když ho potřebuju. A když to třeba z nějakýho důvodu nejde, tak ale se o tom dá komunikovat a nějak to prostě řešit, proč teď vlastně ten druhý nemá kapacitu mi být blízko nebo tak. Určitě i jako hodně otevřená komunikace. A to, že ten partner kterýho mám je schopnej mluvit o svých pocitech, o tom, co prožívá a co potřebuje, to je hodně přínosný. Pro mě hodně děsivý, když nevím co se v tom druhým děje a rozjiždím si pak nějaký svoje myšlenky a vlastně se pak ukáže, že je to úplně jinak.

V: A naopak, co vám dělá problém?

K: No problém je přesně tohle vkládání vlastních pocitů do toho druhýho, kdy mám pocit, že už vůbec se mnou nemůže chtít být, když jsem taková nebo maková. Pak přesně jako moje ty dvě potřeby toho, že potřebuju být hodně blízko a zároveň potřebuju hodně velkou volnost a to občas zároveň nejde dohromady. A myslím, že je to těžký pro většinu mužů to nějak skloubit. To jsou asi tak základní věci.

V: Jaké to bylo, když vám rodiče řekli, že nejsou vaši biologičtí rodiče?

K: Já si to fakt nepamatuju no, a myslím že nikdo z nás z dětí si to vlastně nepamatujujeme a že s tím vlastně vyrůstáme a jak jsem říkala. Jsme i vzhledově tak moc rozdílný, že když jsme pobrali trochu rozumu v prvních letech života, tak jsme to sami hned věděli, že nejsme biologicky příbuzný, když i vypadáme tak jiank. Takže nevím.

V: A neptali jste se na to rodičů, proč si nejste podobný?

K: Já tohle fakt nemám v paměti. Ví, že jsem vlastně vždycky věděla o nějakým základním původu nás všech. Pak ale když nám bylo 18, tak každému z nás rodiče řekli jména těch lidí a nějaký jako další info. Tam si pamatuju, že to pro mě bylo zvláštní a že jsem vlastně několik let nevěděla co s tou informací mám dělat, jestli jako někoho hledat/nehledat, ale vlastně jsem byla ráda, že nám to řekli, že člověk trochu ví i nějaký fyzický předpoklady, nějaký genetický věci, který můžou způsobit nějakou zátěž. To je vždycky hrozně zvláštní moment, když jde člověk k doktorovi a ten se ho ptá na nějakou genetiku a člověk řekne, že vlastně o tom nic neví, a to jsem ráda, že vím na co si dávat pozor a že vím, že chodit častěji na nějaký vyšetření, že to někde v té rodině bylo.

V: Vzpomenete si, jakou nejtěžší chvíli v životě jste zažila a jak jste to prožívala s vašimi blízkými?

K: Nejtěžší chvíli. No já si vybavuju jednu chvíli, která pro mě byla hodně náročná. Já jsem byla, když mi bylo 17 na rok na internátu na výměnném pobytu v Německu a tam právě bylo těžký to, že jsem to nemohla s těma blízkýma

prožívat úplně. Tam nějak několik dní nešel internet a pak nějak to naskočilo a mamka mi psala nebo volala, teď nevím, že je tátovi špatně a že je v nemocnici. A tam jako to bylo pro mě hodně těžký, že jsem je nemohla nějak kontaktovat zpátky a nemohla jsem tam s nimi bejt a nevěděla jsem, co se děje a co se bude dít. Tak tam jsem pak šla za tou nějakou vychovatelkou, jestli si nemůžu zavolat z pevný linky, protože kvůli tomu, že to bylo drahý se nesmělo volat. A ona mi dala telefon a ať domů zavolám, co se děje. Tak to mi hodně pomohlo, že jsem s ní mluvila a najednou jsem nebyla v tom nevědění. To je pro mě asi nějaký největší strach, že nevím co se děje.

V: Ale v tom prožívání, jste je neměla u sebe v tu chvíli.

K: No v tom bylo to těžký, že jsem na to byla sama. Tu podporu jsem těch rodičů neměla. A ještě to bylo na začátku toho pobytu, kdy jsem ještě neměla vytvořený tak pevný přátelství, který pak následovaly, ale v tuhle chvíli tam ještě nebyly úplně. Takže jsem na to byla sama, a to bylo asi to nejtěžší.

V: Jaká je vaše nejhezčí vzpomínka / Na jaký nejhezčí moment si během vašeho dětství/dospívání vzpomínáte a jak jste to prožívala se svými blízkými?

K: Tyjo. Nejhezčí, to je hrozně těžký že jo něco vybrat ((smích)). Hmm. Já si pamatuju takovej moment ze školky, kdy to začalo tím, že jsem tam hrozně nechtěla, už ani nevím proč, děti někdy nechtěj do školky a vlastně jsem jako hodně brečela, byla jsem z toho smutná a už jsme byli v předsíni v tý školce, to si úplně vybavuju, jak to tam vypadalo a vlastně jsem hrozně nechtěla aby táta odešel a já tam byla sama a pak brácha jeden řekl, že se mnou půjde na to dopoledne k těm malejm dětem a vlastně tam bude se mnou a vlastně tam byl se mnou pak to celý dopoledne a to bylo hrozně hezký. Tak to byla taková velká jistota, podpora v tu chvíli. Tak to je takovej silnej moment.

V: Myslíte si, že je něco, co byste ve vašem dětství chtěla změnit?

K: Myslím, že kdybych já sama byla schopná víc dávat najevo svý potřeby. Protože pak jsem byla v tý pubertě taková, že jsem nechtěla moc ty problémy dělat a vytvářet ty náročný situace, takže kdybych si víc stála za nějakějma svejma potřebama, tak jsem se mohla líp naučit si o ně říkat a vlastně být víc taková průbojná, s čímž mám problém doteď. Tak to je taková spíš, co se týče mně věc. To by bylo fajn, kdybych dělala jinak. Ale jinak co se týče okolí, tak asi ne.

V: Je něco, co byste ještě chtěla dodat, co jste mi ještě neřekla?

K: Asi ne, takhle je to vyčerpávající ((smích)).

Příloha č. 4: Rozhovor č. 2

Datum rozhovoru: 21.6. 2022

Délka rozhovoru: 41:40

Sára Pasálková: Výzkumník „V”

Participant: Hanka

V: „V našem rozhovoru se tě budu ptát na zkušenosti z dětství. Nejprve bych se ráda zeptala na rodinnou situaci. V kolik letech jsi byla adoptována, s kým jsi vyrůstala (sourozenci, rodiče, babičky, dědečkové).”

H: Tak můžu začít třeba v kolika letech jsem se to dozvěděla. Takže rodiče si mě adoptovali, ve 2,3 měsících a dozvěděla jsem se to podle mě na základní škole, třeba v 11 letech. Pak jsem chodila za spolužákama a říkala, že já jsem z domečku a že je to skvělý a vlastně čím jsem byla starší, tak jsem si říkala, co to vlastně znamená být z toho domečku, tak když jsem se rodičů zeptala a oni mi to vysvětlili, tak jsem z toho chvíli taková nesvá. Nevěděla jsem úplně jestli je to dobře anebo špatně, ale hodně rychle jsem přišla na to, že má obrovský štěstí a jako nikdy bych neměnila. Moje rodiče jsou moje rodiče a to že mě porodil někdo jiný, to mi je úplně šumák. Sourozence žádný nemám. Dál mám babičku s dědou s máminy strany a teď už jen babičku z tátovy strany.

V: Jaké bylo tvoje dětství? Vyprávěj mi o něm prosím.

H: No tak, když jsem byla ještě prcek tak to bylo moc fajn. Dětství jsem si hrozně užívala, rodiče se fakt snažili. Ale trošku to u mě začalo skřípat v pubertě, když jsem nastoupila na svojí první střední, tak tam jsem chodila rok. A to byla teda soukromá škola, no a tam jsem dělala ohromný průsery. Rodiče vůbec nevěděli, co se mnou mají dělat. Takže jsem po roce přestoupila na učňák. Tak jsem se trošku srovnala, bylo to o trochu lepší, ale jako byla jsem příšerná. Opravdu tyjo vůbec nechápu, jak jsem se takhle dřív mohla chovat. No a vlastně se to zlomilo asi před 3,4 roky, kdy jsem jako trošku dospěla a uvědomila jsem si, že takhle teda ne a vlastně celej ten život se mi úplně obrátil. Přestala jsem se stýkat s lidma se kterými není dobře se stýkat a vyhranila jsem si nějaký svoje priority a cíle a opravdu jsem se začala chovat k rodičům tak, jak se oni chovali vždycky ke mně. Takže takhle. S rodičema jsme jezdili hodně často na dovolenou, když jsem byla malá. Teď už teda vůbec, ale opravdu jsme jezdili třeba 3x do roka na dovolenou do zahraničí a pak jsme měli během roku spoustu dovolených tady v Čechách, naučili mě na kole, lyžovat, prostě úplně všechno, co uměli oni tak naučili mě, plavání, veškerý sporty. A od mých osmi let mě dali na nohejbal, kterému se věnuji do teďka a vlastně jsem v tý nejvyšší soutěži co vůbec existuje v České republice, takže jim moc děkuju za to. A ještě si vzpomínám, že když jsem se to dozvěděla, že jsi mě adoptovali, tak pár dní na to jsme se jeli podívat do toho kojeneckého ústavu, ze kterého si mě vzali a během těch 23 let jsme tam byli asi 4x a vždycky jsme tam posílali nějaký věci, nějaký finanční dary a tak. No.

V: Jaké pro tebe bylo, když jsi nastoupila do školky?

-vzpomeň si, jaké to bylo pro rodiče?

H: Já si pamatuju, že mi vždycky mamka vyprávěla, že jsem z tý školky nechtěla odejít, takže se mi tam určitě líbilo. Měla jsem odklad, takže jsem tam byla dýl. Ale myslím, že jsem se tam vždycky těšila, že jsem tam neměla problém s ničím.

V: Pamatuješ si, jaký to bylo pro rodiče?

H: Pamatuju, taťka tam pracoval, takže ten to slyšel jenom z druhý ruky, ale mamka když jsi mě vzali, tak přestala pracovat asi na 12 let a věnovala se mi. Chodila tam se mnou, vyzvedávala mě co nejdřív co to šlo z tý školky a pamatuju si, že když mě vždycky vyzvedla ze školky, tak se někam šlo. Buď na zmrzku anebo do parku, nebo na pískoviště jsme chodili, nebo jsme se scházeli jako s jejím kamarádkami, který měli stejně starý děti. A to si pamatuju, že jsme furt trajdali po Praze a furt jsme něco vymejšleli.

V: Takže to pro ně bylo jako?

H: oni mi říkaj, že jsem milionový dítě, takže pro ně to bylo podle mě jako, že se ti věnujou mnohem víc, než jako kdyby se ti to dítě narodilo, nebo já vim, že je to nesmysl, ale ono, když se snažíš několik let o dítě a pak ho dostaneš, tak k němu máš úplně jiný přístup.

V: Na jakou nejranější vzpomínku s matkou si vzpomínáš?

H: Tyjo pamatuju si, a to jsem byla fakt maličká a že jsme jeli do Tábora ještě s kamarády a rozbilo se nám auto. A stáli jsme asi pět hodin na silnici a byli jsme úplně vyřízení všichni. A to je asi jako vzpomínka, když jsem byla fakt nejmladší. A já jsem byla protivná a měla jsem hlad, žízeň a tam nebylo nic. Pamatuju si, že jsem hrozně brečela a furt jsem mámě hrozně nadávala, že už chci jet domů a tak. No a pak když tam zastavilo auto po hrozně dlouhý době a zavolal se nějaký odtah nebo něco, tak máma z toho byla úplně vyřízená. No a celej ten tejdén jsem dostávala, na co jsem si vzpomněla, takže to je asi ta dobrá vzpomínka. Takže se to zvládlo dobře.

V: Jaká je tvoje nejranější vzpomínka s otcem?

H: Když jsem byla maličká, tak jsme s tátou furt jezdili autem. Ale, že jsme neměli nějakou cílovou cestu, ale jen tak jsme jezdili autem a poslouchali jsme písničky a poslouchali jsme jednu country zpěvačku. Jelikož moji rodiče jsou oba muzikanti a poslouchaj country, tak mi pouštěli jednu píseň pořád dokola, až jsem se jí naučila nazpaměť a vždycky jsme se stavovali někam na zmrzku a jen jsme takhle jezdili a jezdili a zpívali a poslouchali, tak to bylo fajn.

V: Ty jsi říkala, že sourozence nemáš, tak jaký to pro tebe bylo vyrůstat bez sourozenců?

H: Já si myslím že dobrý, protože jsem se nemusela dělit s někým. A když se mě někdo zeptal, jestli mi bylo smutno, nebo tak, tak nebylo. Nebylo, protože jak už jsem říkala, mně se rodiče fakt tak strašně moc věnovali a já jsem na tý chatě a vlastně všude měla tolik kamarádů, že si myslím, že to takhle bylo v pořádku.

V: Jaký jsi měla vztah se spolužáky a celkově jak jsi se začleňovala v kolektivu ve škole? Co ti pomohlo, co ti dělalo problém.

H: Tak na základní škole to bylo úplně v pohodě, tam jsem měla super kamarády, vycházeli jsme spolu. Samozřejmě když jsme byli už ve vyšších ročnících, tak tam byli nějaký spory. Našla jsem si tam tři dobrý kamarádky, se kterými jsme se neustále hádali, že jedna musela z kola ven a pak zase druhá a takhle to bylo furt dokola, ale kamarádky jsme byli. Chodili jsme spolu ven, na fotbal, takže jako byli jsme kámošky, ale teď už se nestýkáme. Kolektiv jsme měli dobrý. No a začalo to skřípat na tý střední, tam jsem chtěla být hrozně jako ostatní, takže jsem se chytla špatný party a už jsem se vezla, to bylo v prvním ročníku tý střední, tak jsem zkoušela různý druhy drog, a takovýhle věci, a o tom teda rodiče nevědí do teďka. No a tam to jako vyvrcholilo i tím, že jsem se seznámila i s lidma, který teda nebyly z naší školy, byli to starší kluci z brigády, kam jsem chodila a vlastně nějaký rok jsme se vídali, asi necelý rok. Chodili jsme pařit a podobně a já jsem pak kvůli těmhle klukům musela i k soudu svědčit proti nim, protože prodávali drogy. No a vlastně potom soudu se mi trochu rozsvítlo a říkám si, že tohle teda už ne, protože když jsem šla na výslech, tak se mnou musela jít mamka, jelikož mi ještě nebylo 18 žejo, tak to bylo pro ní úplně hrozný. A právě si myslím, že tímhle se to trochu zlomilo a dávala jsem si větší pozor na to s kým se bavím a kam chodím a podobně, ale ještě se to úplně nesrovnalo. Pak jsem nastoupila na ten učňák, ten tříletý obor, a tam jsem teda taky trochu vyváděla taky jsem se chytla lidí, který jako.. hmm, se kterými se bavím nechceš, ale už jsem věděla, kdy je to přes čáru. A na tý druhý střední bylo fajn, že jsme měli supr partu, byli jsme dobrej kolektiv ve třídě, měli jsme skvělý učitele a ty nás jako dost brzdili, takže to bylo fajn. No a tohle moje období trvalo v prváku a druháku na tý druhý střední a ve třetáku jsem se už úplně srovnala, že jako jsem si nastavila ten život úplně jinak. Já chci studovat dál a chtěla bych studovat tohle a tohle a nechci se vídat s těmahle lidma. A o vlastně nejdůležitější věc tohohle všeho, proč to říkám, tak byla, že vlastně po tom incidentu na tý první střední škole, od toho soudu, tak se mi spustili úzkosti, ale takového typu, že těch prvních pár let to šlo, ale teď s tím bojuju úplně příšerně. Chodím normálně k psychiatrovi na sezení, když mi není dobře, teďka v zimě jsem dostala i antidepresiva lehký a tak. A je to právě všechno vyvolaný tou minulostí co jsem si zažívala a tohle.. a teďka jsem si vyčítala, jak jsem se chovala k těm rodičům žejo a jaký dělala jsem blbosti. Kdykoliv vlastně na mě něco vyskočí z tý minulosti, nebo nedej bože narazím na někoho, s kým jsem se dřív bavila a dělala tyhle kravinu, tak se mi to okamžitě spustí a je mi jako hrozně. Ale tohle to rodiče nevědí. Oni vědí, že jsem měla párkrát jako nějakou úzkost, ale vůbec nevědí, že je to talhle vážný a vůbec tomu nechtějí věřit.

V: A ty ses jim to snažila nějak říct?

H: Ano. No samozřejmě jsem jim neřekla, proč ty úzkosti mám a podobně. To jsem řekla, že prostě to budu řešit se svým psychiatrem, a ne s nimi, ale snažila jsem se jim vysvětlit, že to není sranda. A věř mi jako, že to opravdu není sranda, že když máš to období, kdy ty úzkosti každé den přicházej a ty nespíš, seš unavený a hlavně to napadá i tělo. Potíš se, klepou se ti ruce, dělá se ti blbě od žaludku, nemůžeš ani pomalu mluvit, no je to hrozný. No a já jsem se jim to snažila vysvětlit i takhle, co prožívám a oni to prostě nepochopili. Furt se mě ptaj, že ty všechno moc nějak řešíš a jako tohle. A oni tomu nerozuměj pořád jako, nechápou, proč to jako mám, ale já jim samozřejmě nebudu říkat, proč to mám a z čeho se mi to děje.

V: Jaký to pro tebe je, když ti to nevěří?

H: Jako ne věřej. Oni na tohle nevěřej, že někdo může mít nějakou psychickou poruchu. Nebo takhle to já vnímám od nich. Oni se mi samozřejmě snaží pomoci, taťka mi našel psychiatra, kterej se o mě stará celej život, protože já měla i psychologa, kterej se o mě stará celej život a samozřejmě mi pomohl jo. Našel mi ho, zaplatil mi ho, ale nepochopil to. A já hlavně, když se mi to stane před rodičema, tak já, jak už to má dlouho, tak to prostě zakreješ, to nepoznáš, že se ti to děje. A když už to nejde vydržet, tak se sebereš a odejdeš.

V: Co myslíš, že by se stalo, kdybys to před nima nezakrývala?

H: Mmm, no. Asi by to bylo pro mě horší, si myslím já. My teď máme super vztah a oni, jak jsem si potvrdila tomu moc nevěřej, že by se to mohlo dít a že by se to mohlo dít zrovna mně. Takže si myslím, že je prostě lepší, kdyby o tom vůbec nevěděli.

V: A začalo to teda po tom období na té střední?

H: Jo. Spustila mi to minulost a vlastně tím jak se to stupňovalo těma rokama, tak teď už to nemám jako z minulosti, ale dokáže me rozhodit i jakákoliv jiná věc. Ty úzkosti jsou hrozně rozmanitý. Já třeba ležím v posteli a z ničeho nic prostě mám pocit třebaže mi někdo chce ublížit mým rodičům. Já dám třeba příklad. Jeden ex přítel mi kamarádky jí stolkoval po rozchodu a tím, že my jsme byli velký kamarádky, tak on to řešil přeže mě a čekal prostě na mě před barákem, navolával mě a teď rodiče nevěděli co se děje, co to je za magora a tak a tohle to trvalo hrozně dlouho, takže já když teďka toho Pavla potkám, tak jsem z toho úplně v prdeli a nebo když si vzpomenu jako třeba na tuhle vzpomínku s nima, tak si říkám tyjo, co když on teďka stojí před barákem a čeká až já půjdu ven a nebo prostě zazvoní na moje rodiče a prostě je to úplněj magor a prostě.. a takovýhle myšlenky mám. Takže tak.

V: A když se vrátíš k té střední, tak když s tebou mamka byla u toho soudu, tak tě podporovala?

H: Jo, podporovala. Ona se za mě fakt prala, na tom jednom výslechu seděla vedle mě a psala mi na papírek co mám říkat. A předtím říkala, ať nechám mluvit jí, že to vyřeší. A musím říct, že mě rodiče teda podporovali. Já teda, když se to stalo, tak jsem to řekla na féra. No prostě takhle to bylo. Samozřejmě jsem jim neřekla nic o těch tvrdých drogách, jenom o tý trávě, za kterou byli ty kluci zatknutí žejo. Takže to jsem jim řekla, že jsme spolu kouřili trávu. A tím, že jsem jim to řekla, tak oni byli rádi, že jsem jim řekla pravdu a potom mě podporovali v celým tom průběhu.

V: Vzpomeneš si na tvoje první velká kamarádství, lásky? Jak ti šlo utváření vztahů, jak ses v nich cítila.

H: Tak první velkejch vztah byl s klukem, kvůli kterými jsem šla k soudu. S tím jsme spolu chodili, on byl asi o 6 let starší, a to jsou teda šílený vzpomínky. To jsem byla úplně zaslepená, měla jsem růžový brejle. On jako mě vůbec rád neměl a šlo mu jenom o to, aby s ním někdo trávil čas, no a to je ta špatná vzpomínka. No a pak mám dobrý vzpomínky na svoje kamarády, který znám od narození z chaty. To jsou lidi, s kterými mě skamarádili rodiče a bavíme se doteď. S tou jednou dokonce spolu bydlíme, takže to jsou významný lidi v mým životě určitě.

V: A jak se cítíš v těch kamarádských vztazích?

H: Cejtím se velmi dobře. Vím, že se na ty lidi můžu spolehnout, že jim můžu cokoli říct a nikdo se to nedozví. Ale těch lidí je hodně málo, je to přesně okruh 6 lidí, na který se můžu spolehnout a zbytek už není.

V: Ještě nějaký blízký vztah? Třeba ten partnerský.

H: Pak jsem měla ještě jeden významnej. Měla jsem vlastně dva významný vztahy v životě s klukem, a to bylo docela fajn. To jsme spolu chodili dva roky. Byli jsme spolu i na dovolený v zahraničí, rodiče se seznámili a všechno. No a ten druhý rok, ten byl šílenej. On mě úplně usurpoval. Já jsem nemohla nikam, měla jsem všechno zakázaný a rodiče právě když si toho všimli, tak dělali všechno proto, aby nás rozdělili. A já jsem to brala jako podraz od nich. Takže jsem byla na ně našťvaná hrozně dlouho, ale potom, co se to nedalo vydržet a byl to fakt psycho ten vztah ke konci, tak jsem teda uznala že maj pravdu a rozešli jsme se no.

V: A co se dělo v tom vztahu?

H: No, on neskousnul, že já mám spoustu kamarádů. My jsme ten druhý rok trávili hodně času na chatě a on mi zakazoval, abych chodila ven s lidma. I s kamarádkama mi zakazoval chodit ven a já už jsem potom chytala fakt záchvaty. Já už jsem fakt pak nevěděla co mám dělat, on byl na mě hrozně hnusej. Jednou jsem už dostala hrozně velké záchvat vzteku a on mi vyhrožoval, že mi zavolá sanitku a takovýhle věci. Fakt scény úplně šílený. No a vlastně rozseklo se to tím, že já jsem odjela na stáž do Itálie na týden a jen jsem mu zavolala, že končíme a vrátila jsem se po týdně a on mě asi měsíc neustále naháněl a já jsem prostě nechtěla a tím to jako skončilo, takže dobrý.

V: Takže se to překonalo.

H: Jo, ale zase mi museli pomáhat rodiče ((smích)). Mamka mi furt vysvětlovala, že takovýhle chlapi jsou a že on se nezmění.

V: No a jaký to pro tebe bylo, když oni ho od tebe chtěli odstrčit a tys to v tu chvíli ještě nechtěla?

H: No já jsem to brala jako zradu od nich, já jsem se s nima vůbec nebavila, byla jsem na ně našťvaná. Kdykoliv jsme museli někam jet spolu, tak se to furt řešilo. Já jim říkala dejte mi pokoj, je to můj život, já si to budu dělat jak já chci. A tím, že mi říkali i kamarádi, tak já jsem si toho začala víc všímat, toho, jak se ke mně chová, jak se mnou mluví a co mi všechno zakazuje, tak jsem to potom rozsekla. No a samozřejmě to skončilo a rodiče, my jsme ti to říkali. Tak říkám, no dobrý, tak jsem se poučila.

V: Jaký byl tvůj vztah s mamkou v dětství a dospívání? Jak jsi se cítila ve vašem vztahu.

H: V dětství úplně nejlíp, protože nebyli žádný starosti žejo, nebo já jsem neměla ještě žádný starosti. To bylo super. To jsme jen vyleteli, dovolená, nějaký hraní a tohle. No a v tý pubertě se to změnilo, to jsem se nebavila ani s jedním z rodičů, to jsem prostě měla svoji bublinu a nechtěla jsem do ní nikoho pustit. No a jako chovala jsem se k nim příšerně a rodiče už teda jako nemohli. Dokonce v jednom mym „supr“ období se střídali ve starání o mě. Jakože dva dny byla se mnou mamka doma a pak byla na chatě, a to stejný táta. A takhle se prostě střídali, dokud jsem se neuklidnila, no ale jak se to všechno potom zlomilo, tak ten vztah se zase otočil o 180 stupňů. A já jsem i jim několikrát řekla, že se omlouvám, jak jsem se k nim chovala a jakože mi to všechno došlo a takovýhle ty věci a oni byli za to hrozně vděčný, to si pamatuju, že byli rádi, že jsem uznala, že jsem se chovala jak úplnej debil. Ale ještě bych teda řekla, že vztah s mamkou jsem měla vždycky jako důvěrnější než s tátou. Táta mě do teďka hrozně rozmazluje, jako šíleně prostě. Já co potřebuju, to mi zařídí prostě, pomůže všechno. Ale za mamkou chodím když se stane nějaký průser, nebo něco holčičího prostě nebo tak, všechno řeším jako s mámou. Táta podle mě ví tak polovinu, co ví máma.

V: Jaký jsi měla vztah s otcem během dětství a dospívání? Jak jsi se cítila ve vašem vztahu.

H: No tak během dětství úplně stejně jako s mamkou, jako žádný starosti, to bylo fajn. Furt výlety, dovolený. Neustále jsme někde něco dělali, kutili. Takže to bylo v pohodě. No a teda v tý pubertě se to zlomilo a táta to bral mnohem hůř, než máma. Máma je hrozně silná osobnost a táta ten to jako nezvládl vůbec. No a nějak jsme to prostě zvládli úplně všichni. Ale řekla bych, že teda nastejno to bylo s obouma.

V: Ještě přemýšlím nad těmi průsery, jak to vypadalo u vás doma, když jsi říkala, že jste se nebavili.

H: No tím, že jsem furt dělala průsery, dělala jsem, co jsem chtěla prostě i jsem jednou zdrhla z baráku a tohle, tak oni mi furt vysvětlovali, že takhle to nejde, že takhle je to špatně. A já, co to melete prostě to já si to budu dělat tak, jak já chci. No a takhle jsme spolu bojovali no. Já jsem dělala všechno proto, abych s nima nemusela bejt doma, protože mi neustálě furt něco diktovali no a potom, když se to zlomilo, tak jsem přišla na to, že jsem se chovala jako kráva já.

V: Nestalo se něco významného před tímhle tvým obdobím?

H: Já si myslím, že tomu nepředcházelo nic, že je to tím, jak já jsem nastoupila na tu střední a seznámila jsem se tam prostě ne s těma úplně dobrejma lidma a tím jak s nima trávím celej den, tak tě ovlivněj. Změníš názory na všechno, takže tím to tohle rozjelo určitě, stoprocentně. Ta střední.

V: Jak se cítíš v partnerských/partnerském vztahu?

H: Já si myslím, že jsem hrozně závislá na tom člověku. Tím, že já jsem těch vztahů nějak moc neměla, měla jsem jenom dva, tak ten zbytek to byli známosti na jednu noc nebo jenom na chvíli a jako fakt jsem s těma klukama řádila, co si budem. Tak vim, že když jsem byla v tom vztahu, v tom druhym, tak jsem na tom klukovi byla hrozně jako závislá a prostě dělala jsem všechno proto, aby byl spokojenej. Neustále jsem mu vyvářela a říkala jsem mu úplně všechno, i věci, který bych neměla, který se prostě neříkaj ani partnerovi, takže si myslím, že jako takhle. To jsem celý jako přehodnotila po týhle zkušenosti a teď jak jsem dlouho sama a nestýkám se s žádnýma klukama, nevyhledávám žádný známosti na chvíli a tak, prostě mám nějaký priority, nebo nějakou představu o tom, jak bych chtěla toho partnera mít a aby se o mě postaral a tak... tak teď vůbec nevím, teď jsem se rozkecala a teď vůbec nevím co jsem chtěla říct. No tak prostě to mám úplně jinak než v tom předchozím vztahu, že se to otočilo o 180 stupňů.

V: A co se tam s tebou dělo?

H: Bála jsem se, že vždycky, když se mi ozvali kamarádi se kterýma jsem se dlouho neviděla a nebo prostě ty známosti rychlý žejo ((smích)), tak z toho jsem měla hroznej strach, protože se párkrát stalo, že mi cinkla zpráva na telefonu a byl ohromnej průser. Dostala jsem strašně zjebán, seřváno. Takhle se mi klepaly ruce. No myslela jsem si, že je to moje chyba. Vůbec mě nenapadlo, že on se chová špatně ke mně, ale že jsem blbá já. Prostě že oni mi napsali a co teď s tím. No ale takhle to bylo no.

V: Co ti ve vztazích pomáhá, aby ses k druhým přiblížila a co ti naopak dělá problém?

H: Abych se k někomu přiblížila, tak ho potřebuju dobře znát. Potřebuju se s ním seznámit a poznat, co je ten člověk zač. A to asi ne jen u partnera, ale i nějakých kamarádů, nebo s někým, koho znám chvíli. No a potíže. Asi mi hodně vadí, když mi někdo lže a já to jako u svých kamarádů poznám, nebo u známých, nebo lidí, co znám dobře. Tak to mi hodně vadí. A nevím, pak mi asi hodně vadí, když se někdo jako moc prosazuje. Když je někdo hrozně nafoukaný, není mi to příjemný prostě se bavit s takovými lidmi.

V: Ty lži, dokážeš to pak tomu člověku?

H: Ano. Dřív mi dělalo problém to říct, teď už ne.

V: Jaké to bylo, když ti rodiče řekli, že nejsou tvoji biologičtí rodiče?

H: Dozvěděla jsem se to podle mě na základní škole, třeba v 11 letech. Pak jsem chodila za spolužákama a říkala, že já jsem z domečku a že je to skvělý a vlastně čím jsem byla starší, tak jsem si říkala co to vlastně znamená být z toho domečku, tak když jsem se rodičů zeptala a oni mi to vysvětlili, tak jsem z toho chvíli taková nesvá. Nevěděla jsem úplně jestli je to dobře a nebo špatně. Ale hodně rychle jsem přišla na to, že má obrovský štěstí a jako nikdy bych neměnila. Moje rodiče jsou moje rodiče a to že mě porodil někdo jiný, to mi je úplně šumák.

V: A měla jsi pocit, že bylo něco jinak, něco se změnilo, když ti to řekli?

H: Já si myslím, že v tu dobu se jako ve mně nic nezměnilo, že to bylo furt stejný. Jako já vím, že to furt říkám dokola. Ale změnilo se to všechno, až na tý střední škole. Když jsem se to dozvěděla, tak jsem sice byla zmatená, nevěděla jsem, jestli je to dobře nebo špatně nebo co, ale oni mi to vysvětlili a já jsem se nad tím pořádně zamyslela, i když jsem byla takhle malá a řekla jsem si že je to vlastně v pohodě a že mám hrozný štěstí, že jsem s nima. Takže tam se nic nelámalo.

V: Vzpomeneš si, jakou nejtěžší chvíli v životě jsi zažila a jak jsi to prožívala s tvými blízkými?

H: Ono se to bude zdát jako kravina jo. Ale vlastně když jsem byla na základní škole, tak mi rodiče koupili papouška. No a mamka jak se mnou byla doma, tak ho perfektně vycvičila. On byl vycvičený, on byl jak pes. No a on nám před rokem umřel, bylo mu 15 a to jako byla chvíle, kdy jsme jako rodina zažili takovejhle pocit poprvý, že nás to strašně vzalo a úplně jsem se zhroutil všichni, takže tak no. To bylo jako hrozný. Jako je to hnusný, ale jako bolelo, než když mi před 10 lety umřel děda. To jak jsem byla malá, tak jsem to ještě jako tolik nebrala a tohle teda nás položilo. On byl úžasný ten papoušek, on se se mnou koupal ve vaně, když jsem šla spát, tak si ke mně lehl. Takže v rodině jsme tak byli pospolu a bylo to podporující, truchlili jsme společně.

V: Jaká je tvoje nejhezčí vzpomínka / Na jaký nejhezčí moment si během svého dětství/dospívání vzpomínáš a jak jsi to prožívala se svými blízkými?

H: No asi nejhezčí moment byl s rodičema na dovolený, ale těch momentů bylo mnohem víc. Tyjo já vůbec nevím. No, tak jeden z těch velmi dobrých zážitků, tak to bylo když jsem ještě byla na tý základce, tak jsme jeli někam do Španělska myslím a byli jsme jenom takhle tři a byli jsme na výletě na lodi a pak jsme skákali z té lodě a pak ještě ze skály a užívali jsme si to.

V: Myslíš si, že je něco, co bys ve svém dětství chtěla změnit?

H: Ne.

V: Je něco, co bys ještě chtěla dodat, co jsi mi ještě neřekla?

H: Já nevím, my jsme se moc nebavili o tý současnosti teďka. Tak bych jen chtěla dodat, že teda když jsem byla maličká, tak to bylo dobrý při té pubertě to bylo hodně špatný, ale momentálně je to 3,4 roky a to máme s rodičema moc pěkný. Je to i tím, že s rodičema nebydlím a jezdím tam málo žejo, tak se na sebe vždycky těšíme. Ale teďka musím říct, že ten vztah máme perfektní.

Příloha č. 5: Rozhovor č. 3

Datum rozhovoru: 12.7. 2022

Délka rozhovoru: 47:00

Sára Pasálková: Výzkumník „V”

Participant: Sofie „S”

V: „V našem rozhovoru se tě budu ptát na zkušenosti z dětství. Nejprve bych se ráda zeptala na rodinnou situaci. V kolik letech jsi byla adoptována, s kým jsi vyrůstala (sourozenci, rodiče, babičky, dědečkové).”

S: Takže adoptovaná jsem byla v 9 měsících, ale od mámy jsem byla oddělená hned po porodu. S ní jsem neměla žádný kontakt. Ona mě nesměla vidět, ani co jsem za pohlaví, takže já šla rovnou do kojenáku. Tam jsem byla do 9 měsíců a vlastně jsem vyrůstala jako jedináček.

V: Jaké bylo tvoje dětství? Vyprávěj mi prosím o něm.

S: Dětství bylo asi takový jako akční, bych řekla. Já jsem byla hodně akční dítě. Všechno jsem chtěla zkoušet. Říkali mi i Sofča teroristka. Asi jsem se hodně vztekala, hodně jsem si vydupávala, co chci, pak jsem si to vydupala a dostala jsem to. Takže jako moji rodiče byli dost benevolentní v té výchově. Takže jsem si fakt vyzkoušela všechno. Co jsem chtěla dělat jsem dělala. To mi umožnili. Já jsem si myslela, že jsem prostě rozmazlená no a pak jsem si to kolikrát vyčítala, jak jsem se chovala jako to děcko ((smích)). Ale teď zpětně to vidím, že to bylo super, že jsem mohla vyzkoušet všechno, že mě jako necpali do toho jejich typického chování, jako prostě to, co měli oni zažitýho, že mě nechali si ty věci prostě vyzkoušet. No, v pubertě to bylo takový divočejší, tam se začlo projevovat to moje biologický já. Ty moji adoptivní rodiče jsou spíš jako vystudovaní a kultura a divadlo, a tak a já jsem jako začla hrát v punkové kapele, chodila jsem pařit na koncerty. Od 14 let jsem byla o víkendech někde pařit no, a to jsem si potom zpětně, co jsem poznala tu biologickou mámu, tak tam jsem zjistila, kde se ta puberta bere. Ona je rockerka. Takže jo, tam byli furt nějaký neshody s těma našima ale furt byli dost benevolentní jo, že teď jako zpětně docela zírám, že byli ochotní pro mě opilou jezdit na ty koncerty ((smích)) a furt to jako šlo. A vlastně jako mám ráda oba dva ty světy. I to kulturní i ty rockový koncerty, že se tam ve mně usadili obě ty části. Přes týden jsem chodila s mamkou do divadla a o víkendu jsem chodila pařit. A to se furt jako tak mísí ve mně.

V: Jaké pro tebe bylo, když jsi nastoupila do školky?

- Vzpomeň si, jaké to bylo pro rodiče?

S: No. Z toho začátku ve školce, tak já si jenom pamatuju, že jsem tam hrozně nechtěla být. Trvalo kolik dní zvykání, než jsem tam bez breketu zůstala. Takže nějaký prostě řvaní a trháni mě od těch rodičů, že tam nechci být to je jediný co jako tak vim.

V: Vzpomeň si, jaké to bylo pro rodiče?

S: To nevím. To je takovej malej věk, že to nedokážu říct. Se mnou byl vlastně na mateřské taťka. Mamka je učitelka a táta zůstal doma no ((smích)). Ale víc, jsem stejně byla fixovaná na tu mámu než na něho. Já si nepamatuju, že bych byla na mateřské s tátou. Já si pamatuju na tu obrovskou fixaci s mámou. Když ona někam chtěla odjet, tak já jsem to nedávala. Nebo jsem prostě nějaký školy/školky v přírodě, to jsem v noci vždycky obřečela. To jsem chtěla zpátky. Vždycky jsem se bála zůstat bez nich, kor přes noc.

V: Na jakou nejranější vzpomínku s matkou si vzpomínáš?

S: Na takovou jako. Asi se mi tam jako dochovala ta bolestivá. Jednou mamka odjízďela do divadla, ona dělala dramafák. A já jsem to jako prostě nedala. Já jsem ji nechtěla pustit, řvala jsem, ale ona tam měla nějakou kámošku, která jí řekla: „no tak přece se nenecháš jako tady... ti tu řve dítě, tak se přece nenecháš a pojď!” A ještě na mě nahrála nějakou habaďůru, že se jenom převleče a mezitím prostě zdrhla a já jsem prostě zdrhla nějak za ní. A vím, že to byl hroznej řev přes celý sídliště. No a od té doby mě ona všude brala. Ona mi i teďka říká, že se mi hrozně omlouvá, že si to vyčítala, že poslechla tu kámošku. Ono to bylo pro to tělo taková jako vzpomínka, co se stalo předtím. Že to bylo to oddělení od té mámy jakože zase zase. Takže to je asi taky taková. No a pak byly ty pěkný, když jsem věděla, že mě brala všude, tak to bylo dobrý no, že jsem byla součástí všeho a nebyla jsem odkládaná bokem, že se to nehodí, ale vždycky jsem tam byla s nima.

V: Jaká je tvoje nejranější vzpomínka s otcem?

S: Tyjo. To je hrozně divný, mně se jenom vybavujou ty blbý hnedka první. No tak jako nevím. Asi se zapisujou ty špatný vzpomínky jako no. Tyjo, já nevím. Já se snažim najít nějakou hezkou... Já si pamatuju, že jako jednou mi dal facku. Jenom jednou, takže to mi tam problesklo. Pak mi tam problesko, že když se jako naši hádali, tak já jsem měla tendenci hrozně bránit tu mámu. Takže jsem byla v takovym útočnym módu proti tomu tátovi. Jéé hele, už se mi tam probleskla taková dobrá vzpomínka ((smích)). To si musim nějak přenastavit, protože samý depky mi nějak vylezou. A s tím tátou, on mě jako vždycky na jednu stranu rozčiloval tím, že nechal ty věci, co jsem si chtěla třeba koupit a nebo někam jít a on mi jako vždycky řekl, že to mám udělat sama. Vždycky mě to na jednu stranu asi štvalo a na druhou stranu to bylo super, že mě učil se postarat sama o sebe. Takže mi vždycky říkal: „Ty můžeš, ty můžeš. Ty seš prostě Sofie Nováková, ta může všechno.” Takže on mě jako vždycky takhle jako namotivoval a poslal mě někam ((smích)), takže vlastně to bylo dobrý no.

V: Říkala jsi, že sourozence nemáš. Tak jaký to bylo pro tebe vyrůstat bez nich?

S: Já jsem měla hromadu bratranců a jednu sestřenicí, takže za těma jsme vždycky jezdili o víkendu. Takže to bylo v podstatě jako sourozenci. Oni se mě naši ptali, když jsem byla malá jestli chci ještě bratříčka a nebo sestřičku a to jsem jim říkala, že ne, že jsem na to už moc velká ((smích)) a vlastně to, že bych se s někým měla o něco dělit. Stačilo mi, že jsem se dělila s těma bratrancema, tak ještě mít někoho doma. Nevím. Jsem ráda, že to tak je. S bratrancema jsme se museli dělit třeba o oplatky, nebo sladkosti. Teď jeden mi něco ukradl, tak jsem z toho byla

rozčilená, takže to bylo prostě podobný, jako se sourozencema ((smích)). Takže nemám pocit, že bych vyrůstala sama no.

V: Jaký jsi měla vztah se spolužáky a celkově jak jsi se začleňovala v kolektivu ve škole? Co ti pomáhalo, co ti dělalo problém.

S: Já jsem se vždycky jako podle mě řadila k nějakým těm..nebo táhlo mě to k těm sígrům. Takže já jsem se začleňovala asi jako docela dobře. Takže to si nepamatuju, že bych měla nějaký problém se začlenit. Ale pak takový jakože starší, nebo někdo, kdo byl pro mě nějaká autorita, tak tam mi to moc nešlo se prosadit. Jakože na jednu stranu to bylo jednoduchý, tam kde jsem se cítila jistě, ale pak byli i takový situace, já nevím prostě. Když byl třeba někdo lepší než já nebo něco, ale to možná bylo spíš, když už jsem byla v pubertě. Ale takový to prostě první stupeň, školka, tak nepamatuju si, že by tam byl nějaký problém, že bych byla nějak vyčleňovaná nebo tak. To bylo možná taky tím, jak mě ten táta vždycky hnal, ať se prosadím a měla jsem kolem sebe těch pět bratřanců. Takže to si taky myslím, že mohlo být vončo.

V: A na tý střední vnímáš nějaký rozdíl, jak jsi zmiňovala?

S: Na té střední vlastně také dobrý. Ale tam už jsem se úplně moc necpala do nějakých..Prvně jsem měla tendenci být takovou vůdkyní jo, ale pak jsem pochopila, že jsem spíš jako trapná ((smích)). A my jsme tu třídu měli takovou rozkouskovanou, že tam byla hromada takových jako kamarádských ostrůvků, takže jsem se asi začala spíš nějak držet stranou v tom svým bezpečným prostě kroužku a to mě vlastně drží do teďka, že tam, kd e mám tu důvěru, ty kámoše, tak tam se držím a nemám moc tendence vylízat někam a zkusit něco.

V: Vzpomeneš si na tvoje první velká kamarádství, lásky? Jak ti šlo utváření vztahů, jak jsi se v nich cítila.

S: Jo já jsem měla kamarádky jakože fakt nejlepší kámošky, tam to jako fungovalo. A pak jsem si s jednou kamarádkou řekla, že budem nejlepší kámošky a já jsem jí pak zdrhla. Jakože ve chvíli, kdy jsme si řekli, že jsme nejlepší kámošky, tak jsem se pak začala stranit. To byl vlastně pro mě nějaký závazek asi. To bylo hrozně zvláštní. A to se mi vlastně dělo i s chlapama. Takový ty první chození, že prostě byl Jirka a ve chvíli, kdy jsem s ním začala chodit, jakože oficiálně, tak já jsem se za něho styděla, i když to byl super chlap. Ale prostě ve chvíli, kdy se řeklo chodíme spolu, tak já jsem zdrhla a to se mi stalo ještě s dalším. Takže nevím, co to mělo být. A teď si vlastně uvědomuju, že teď randím s jedním a měli jsme nějaký čtvrtý radne a když jsem si vlastně představila, že když mu řeknu jo, tak vlastně nevím, jestli nebudu mít tu stejnou tendenci, jako zdrhnout ((smích)). Takže to se mi tam začalo objevovat. Protože tentokrát tenhle je stejně starej. Vždycky jsem měla starý chlapy. Tak mi to připomnělo, právě tady tu dobu ((smích)), takže nevím co to je. Asi nějaký už vlastně i v té pubertě nějaký strach ze závazku, ale na druhou stranu jsem měla i vlastně partnery, na kterých jsem byla fakt jako závislá, kdy jsem se jako nechtěla vůbec pustit. Takže vlastně takový 2 extrémy. Buď totálně zdrhnout a nebo bejt připoutaná a nepustit. Takže když se v těch vztazích dá dýchat, je tam ta volnost, tak je to dobrý. Když to není to, takovej pocit svázání ((smích)).

V: Jaký byl tvůj vztah s matkou v dětství a dospívání? Jak jsi se cítila ve vašem vztahu.

S: No já jsem byla na tu mámu hodně fixovaná, ale věděla jsem prostě, že se můžu vždycky vrátit. Oni mi to dávali naši dost najevo, že mě mají rádi a to je tak do teďka. Takže vůbec nemám tam v tom dětství podezření, že by mě neměli rádi. Pak v pubertě, to taky vlastně jako dali, takže super. Akorát jakože teďka mamka je jakože v pohodě, ale má hodně tendenci se o mě bát a ty strachy jako na mě převádět. Tím pádem jsme se dostali před pár lety do situace, kdy já jsem měla vždycky tendenci ji všechno říkat, ale teďka ji už všechno neříkám. Protože ona mi vždycky řekla nějaký svůj strach a já jsem třeba do toho vůbec nešla, že já jsem to na sebe přetáhla. Takže teďka jí ty věci říkám, až potom co to udělám. A to jí nějakým způsobem mrzelo, nebo mrzí, že je tím ten vztah nějakým způsobem narušený. No a u táty ten jako mě miluje, ale prostě chtěl by mě mít trošičku jinou. Já nemám vystudovanou žádnou školu, protože hledám a on vždycky „Tak už jsi vybrala nějakou vysokou školu?“. On má takový heslo dělej to co tě nebaví, studuj bla bla a takový věci, což já razím úplně opačnej směr a to on pořád nějak nezkousnul a já jsem nezkousla to, že to on nezkousnul ((smích)).

V: A jak ti v tom je?

S: No, není to úplně oukej. Já vim, že on má nějaký svoje věci ale takhle kdybych to měla brát jenom za sebe, tak mě to vede k tomu, že mě nepřijímá, což je pak jako takový nic moc. Rychle se s ním dokážu jako pohádat. On je totiž jinej, jinej než já a potřebuje mít svoji pravdu a v tom jsme asi stejný a když se to začne nějak vyhrcovat tak já musím odejít, protože se jinak dohadáme ((smích)). Já si připadám, že mě neslyší a neposlouchá a že to nechce vidět.

V: Když jsi to teď shrnula i s taťkou, tak mě zajímá jestli to bylo i v dětství a dospívání? Nebo jestli tam vnímáš u obou rodičů nějaký rozdíl ve vašem vztahu během dětství a dospívání.

S: Ono to bylo až spíš v tom dospívání. Kor když jsem si vybírala školu, pak jsem se nedostala a já jsem byla úplně v klidu a rodiče prostě úplně stresovali šíleně. A já furt v klidu, že však mě někam vezmou a oni, že je to katastrofa, že půjdu na učňák a já furt v klidu, že mě ještě vezmou na odvolání a vzali mě úplně v klidu. A takový to už se a já jsem se už učit nechtěla. Na jednu stranu, já jsem byla jako na ekonomce a tohle téma máho tátu baví. Takže on byl rád a na ty 4 roky byl jako uspokojenej, že já jsem na té ekonomce. I jsem se projevovala kolikrát, že mě to jako baví, ale to mi nevydrželo. A pak jsem se vyprdla na tu výšku a tak no. Mamka ta byla v pohodě. Ta to tak nějak brala, ona je takovej hodně velkej flegmatik. Ale ta prostě vlastně dokáže ocenit to, co jsem jako zvládla udělat, nebo jakože dokázala, že já jsem sice nejdřív pracovala v kanceláři a zjistila jsem, že mě to nebaví a ta mamka to prostě jako uzná ten a táta ten si furt maluje nějaký ty školy. Takže to vlastně začalo až od té puberty no.

V: Jak se cítíš v partnerských/partnerském vztahu? Už jsme se toho dotkly, ale jestli to můžeš víc přiblížit.

S: No je to šílený. Vlastně jako vůbec nevím co mám dělat. Já jsem měla vlastně, než jsem se začala zajímat jaké má ta adopce následky, tak jsem měla vztahy který byl úplně totálně závislý. Já jsem byla úplně psychicky na dně na konci každého vztahu. Oba dva měli dost stejnej scénář, že jsem se vždycky odstěhovala někam kde nikoho nemám a nejdřív to s tím partnerem fungovalo. Pak ho začalo štvať, že nikoho nemám a jsem fixovaná na něho a začalo se to všechno hrotit a oba dva mi doporučili, že se mám jít léčit a já jsem si myslela, že jsem psychicky nemocná. Pak jsem

teda po letech zjistila, že je to návrat nějaké vzpomínky, když tě někdo opouští. A pak vlastně potom, co jsem měla nějaký 4 roky pauzu, protože já už jsem se nechtěla vrátit do toho, že všechno opustím a že se vyprdu na sebe a zase mě to položí. No a vlastně před rokem jsem dala šanci jednomu chlapovi, kterej mě uhнал a tak jsem si říkala tak jo, že to zkusím. A my jsme si tam vyměnili ty role. On byl prostě ten, kterému by se ve výsledku líbilo, že já jsem zavřená doma a uvařím mu a nevím co. Ještě bydlel na samotě, takže to by bylo ideální takový vězeníčko. Ještě v tu chvíli jsem jako ne úplně naplno pracovala, takže jsem chodila mu pomáhat, takže vlastně jsem tam cítila, jak on má tendenci si mě nějak přivlastňovat. Takže jsem si vyzkoušela úplně tu druhou stranu. Takže jsem z toho po pár měsících utekla. No a teďka jsem z toho nervozní. Teďka jako po nějakým 4 rande, kdy jsem byla rozklepaná pubertářka, protože moji předchozí partneři byli vždycky starší. Tenhle poslední byl o hromadu let starší než já. Takže tam to bylo takový jako pohodlný a vlastně tam to nesmrdělo tak tím závazkem úplně, protože je starší a nemá to budoucnost jo, takže tam to nějak šlo. No ale tady ten je mladší a může nějakým způsobem fungovat, takže jsem z toho nervozní. Nevím vlastně, co mám úplně dělat. Teďka mám jako strach i z toho, že sním začnu oficiálně chodit a bude to zase jako v té pubertě, že budu chtít zdrhnout, takže je to jako taková fakt challenge tam zůstat. Ale už to cítím, že je čas. I vlastně cítím, že bych měla v tomhle životě mít nějaké dítě, což jsem jako před X lety nedokázala vyslovit. No takže už biologický hodiny taky tikaj, nebo já nevím co to je. Takže jako velkéj strach se otevřít jako někomu.

V: Co ti ve vztazích pomáhá, aby ses k druhým přiblížila a co ti naopak dělá problém?

S: Pro mě je důležitá ta důvěra tam a ta se musí vypěstovat nějakým způsobem. Co mi nepomáhá, je když tam cítím nějakou manipulaci a nebo, že to smrdí nějakým svázáním. Pak taky, kdybych cítila, že tam musím potlačit sama sebe, abych byla dost dobrá pro toho chlapa, tak to není dobrý no. A ta důvěra ta je nejvíc. A ta tam prostě buď je a nebo není. A jednou jak se to podělá, tak už to úplně neumím vrátet zpátky. A to platí i ve vztazích všeobecně, nejen partnerských.

V: Jaké to bylo, když ti rodiče řekli, že nejsou tvoji biologičtí rodiče?

S: No ona to byla taková scénka. Oni tam byli zase ti bratrance a teď tomu jednomu umřel táta a mamka mi to řekla. A já jsem za ním běžela a řekla „tobě umřel táááá“ a on mi řekl „a tobě umřela maminka“. A teď já za ní letěla a říkám „mami, mami, žes mi neumřela“. A v tu chvíli mi to řekla. A to byla školka někdy. Já si vlastně nepamatuju ten moment, ale ona mi řekla takovou verzi, že ta moje máma umřela při porodu, protože se bála, jak já budu reagovat na to, že mě dala pryč. A jako já si nepamatuju, že by na tom bylo něco špatně, prostě to bylo přirozený pro mě. Prostě takhle to je, moje máma nemohla mít dítě a tamta máma to dítě mít nemohla, protože umřela. Jo, to byla ta první verze. Takže to tak prostě bylo.

V: A jak ti bylo v tom, když ti rodiče řekli verzi, která tak nebyla? A kdy ti řekli tu verzi správnou?

S: Ono tomu předcházela hromada mých otázek dotěrných. Já jsem třeba chtěla jet na hrobačky a pak mě hrozně zajímalo jak vypadá, protože moje adoptivní máma vypadá jak cigánka. Kudrnatý vlasy tmavý, snědou pleť, prostě vůbec nejsme stejní. A mě hrozně zajímalo, jak vypadá někdo, kdo je jako já. A tak jsem chtěla na ten hrobaček ((smích)). No a když mi bylo 17, tak mi to řekla. No a vlastně ona mi k tomu ještě řekla, že bych měla mít ještě nějakýho sourozence staršího. A vlastně na jednu stranu to bylo asi nějaký narušení té důvěry, ale na druhou stranu já se dozvěděla, že ta máma žije a že mám sourozence. Takže to přebilo tu informaci, toho že jedno bylo lež. Takže ono to možná doteklo potom. Každopádně tahle velká informace, že mám sourozence a že ta máma žije a že já se s ní můžu potkat, pokud není mrtvá za tu dobu že jo no, tak to přebilo. Takže vlastně jako dobrý.

V: Vzpomeneš si, jakou nejtěžší chvíli v životě jsi zažila a jak jsi to prožívala s tvými blízkými?

S: Hm, nejtěžší. No vidíš, teď se mi chce brečet. Ono mi tam asi nejvíc brnká to.. To je zajímavý. Umřel mi bratranec, umřel mi strýc a já si jako úplně nepamatuju ten smutek jako jo, že by tam nějaký byl, jako nějaký hlubokej. Jestli je to tím, že nebyli prostě biologičtí nebo já prostě nevím, čím to bylo. Jakože se mě to úplně moc nedotklo. Ale ve chvíli, kdy nám před pár lety umřel pes, tak jako já jsem byla úplně hotová. To bylo pro mě něco úplně šílenýho. Já jsem měla vlastně dva psi. Tak ten Ťupka, toho jsme museli uspat, tak to jsem obřečela a potom vlastně před těma pár lety, tak to jsme měli ještě Nellinku a ta nám umřela doma a to byly tři dny, kdy já jsem ji hlídala a bylo to hrozný. To byla smrt v přímým přenosu. A to jsem furt jako brečela a teďka veterinář ji nechtěl uspat a já věděla, že ona trpí a musí jí to bolet. A pak bylo vlastně pěkný. To tam ještě nebyla mamka, já byla doma jenom s tetou. Já bydlím vlastně 350 km od nich a já jsem zrovna přijela na tu dobu, kdy ta Nellinka umřela a to bylo fakt jako... se to povedlo. A ve chvíli, kdy já jsem šla v noci na záchod, tak jsem se u ní zastavila a ona naposledy vydechla. Tak jsem zavolala tetu a byli jsme tam všichni dohromady. Takže to bylo pro mě asi takový nejvíc bolestivý. Toho psa jsem obřečela úplně nejvíc a tu rodinu jako.. I teď babička, když nám loni umřela, tak si nepamatuju, že bych měla takovej smutek. Takže to bylo asi takový nejvíc.

V: A podporu rodiny jsi měla? Společně jste truchlili?

S: No mamka přijela pak, tak taky ukápla slzička. Tak jsme si na ní zavzpomínali, udělali jí hrobaček, ale táta, ten měl tendence to zlehčovat. To jsem byla na něho i naštvaná. Já jsem řvala, že prostě.. já už si to nepamatuju. Ale prostě to zlehčování té situace vlastně popírání toho asi, tak to bylo takový na prd. A on vlastně to asi nějakým způsobem v sobě má. Vim, že on měl nějaký dětství co nebylo úplně fajn. A teď mi tak nějak dochází, že celej ten jeho přístup k té výchově je z místa, kde on nemohl projevat emoce a tak. Takže to mi nepomohlo. To bylo úplně jako. To mě hnalo do takovýho šílenýho vzteku. Takže jako mamka dobrý, ta to obřečela a tak, ale ten táta jako řekl, že je to smutný a už nevím, co konkrétně, ale nechtěl to jako nechat projít. Ani jako pro mě. Tak to bylo si nejhorší. Smrt. To je taky takový téma, jakože strach ze smrti. Já jsem se hrozně bála, protože ti moji rodiče byli starší, než rodiče ostatních dětí. Teď už je ten věk normální, když mě táta měl ve 40 a mamka těch minus 7 let. Ale předtím, byli všechny ty rodiče okolo 30, když jsem byla ve škole. A já jsem se hrozně dlouho bála, že mi umřou. Já jsem s nima hrozně dlouho spávala v posteli, to si pamatuju. A že jsem kolikrát jako brečela, nemohla jsem usnout a hrozně jsem se bála, že mi umřou. Úplně jako obrovskéj obrovskéj strach. A to jsem jim vlastně ani neříkala. Spoustu věcí jsem jim neříkala. Jako to, co mě bolelo tak jsem jim neříkala.

V: A kamarádům, třeba nějaký bolestivý věci, který tě zamrzeli to jsi dokázala říct?

S: Teď jo. Teď už jsem otevřená dost, protože vim co to dělá, když to v sobě dusíš. Každopádně furt těm našim to úplně tam to není úplně jako plynule. Ale tak jak se o ty věci teď víc zajímám, tak mluvím prostě o všem co tam je, protože vim, že je to důležitý. No, takže něco se mi děje, zvedám telefon a volám kamarádce a vykecám se a je to dobrý.

V: Jaká je tvoje nejhezčí vzpomínka / Na jaký nejhezčí moment si během tvýho dětství/dospívání vzpomínáš a jak jsi to prožívala se svými blízkými?

S: Tak to je asi ten, jak jsem dostala tu Nellinku ((smích)). Jo, tak prostě dostala jsem psa, kterýho jsem chtěla hrozně moc dlouho, vytoženýho. Takže nakonec ho venčil taťka, taková ta klasika. „Ne, že se o něj nebudeš starat“. Takže já jsem chodila na cvičák, pak jsem se na to vyprdla. No a pak prostě dovolený. My jsme jezdili za rodinou na Moravu tam jsem byla vždycky šťastná. Tam to bylo úplně skvělý. Takže vlastně v takové té rodinné společnosti mi bylo dost dobře, teď si uvědomuju. Když jsme byli tak pospolu, protože tam jsem dostávala tu pozornost. A taky jsem ráda chodila po těch horách, tam mi bylo vždycky moc fajn. No a ten pes prostě, vysněnej.

V: Myslíš si, že je něco, co bys ve tvém dětství chtěla změnit?

S: Já jsem zastávce toho, že všechno jak je tak mělo být. Hmmm. Ale vlastně jo, co bych změnila a to bych jako neměla měnit, ale jako aby se ten můj taťka zajímal o to, co jemu se děje. Protože není to s ním vždycky úplně jednoduchý. A myslím si, že ve chvíli, kdyby se on jako mrknul na nějaký ty svoje problémy, tak bych to mohla mít jednodušší. Ale to já nemůžu mu strkat prsty tady do těch věcí ((smích)).

V: Ale je to něco, co by pomohlo tobě, ne?

S: Jo, asi jo. Jako fakt oba dva byli nebo jsou skvělí, jo. Já vim, že mi vždycky dopřáli úplně všechno co mohli a do teďka se to děje, že mě podporují ve všem, ale jsou tam momenty, kdy mám chuť toho tátu jako poslat do prdele. A je to fakt jenom zásluhou, že potlačuje.. jako třeba to s tou Amynkou. Takže tohle bych změnila. Aby si zašel k nějakému psychologovi prostě no.

V: Je něco, co bys ještě chtěla dodat, co jsi mi ještě neřekla?

S: Hmmm. Možná jako takový je to zajímavý a pro mě vlastně hodně fajn. To setkání s tou biologickou rodinou, to mi vlastně vysvětlilo kus toho mého života. Vlastně věci, který jsem nerozuměla proč tak dělám. Tak prostě poznám mámu a jenom jí vidím a nebo jsem od ní dostala dopis a přesně jsem věděla jaká je a přesně mě to poslalo do tý my puberty a teď postupně jak jí poznávám víc, tak jako si dovysvětluju jiný různé věci. Takže tohle je tam zajímavý.

V: Takže se vidíte?

S: Vidáme. Známe se nějaký rok a půl. Mám tam sestru. Jednu, která má stejného tátu a druhá, která má jiného tátu a je to zajímavý no. Zkusit si vlastně i tu roli mít toho sourozence, ale s ní se nemusím o nic dělit takže teď je to už to bezpečný ((smích)). Vlastně jsme tak hodně stejný a hrozně moc jiný, jak jsme byli každá vychovávána v jiným prostředí. Je to jak stejný biologický základ, ale šoupeš každého do totálně jiné rodiny a kus se projevuje úplně stejně a kus je úplně jiný. My jsme měli třeba jak zkušenosti s chlapama, nebo já třeba hrála v kapele a máma a i ségra zpívaly v kapele. Máme třeba stránku a půl i s tou mámou a ségrou, jak kdyby jsme měli napsaný stejně v tom životě.

V: A i tátu jsi viděla?

S: Toho ještě ne. To ta moje biologická máma nechce moc, abych ho kontaktovala. On tam má špatnou pověst, ale já chci ho poznat. Ikdyž s ním ta máma měla špatný zážitky, tak je to můj otec. Já vlastně neznám žádnýho chlapa, kterej je se mnou v biologickym spojení. A zajímá mě fakt ten chlap a myslím si, že to bude i hodně vysvětlení proč to mám s těma chlapama takhle. Já si poslední dobou hledala fakt jako „tatínky“. To byly chlapy třeba o 20 let starší. To byla honba za tátou. Takže já prostě vim, že až ho potkám, tak se mi to dovysvětlí tahle část.

V: A co tvoji rodiče, co tě vychovávali, jak se k tomu staví?

S: No já jsem je z toho jako vyřadila. To hledání jsem jim vůbec neřikala. Já jsem jim to oznámila, až potom, co to bylo. Protože zase, jsem nechtěla, aby na mě házeli nějaký ty strachy a já se na to pak vyprdla. Takže prostě zase konám a až potom sděluju. No a jako mamka, ta dobrý, ta to věděla, že tam ta touha je. Táta ten to zase nejdřív popíral. Pak tedy mamce řekl, že to teda respektuje, ale jakmile je nějaký téma ohledně bio rodiny, tak táta převádí téma jinam. Mamce třeba za něco vynadá a nebo já nevím. Když tam nejsem ohledně tady toho. Mně nic napřímou neřekne. Všechno jako potlačí, popře. Jak on to říká, že biologická rodina je virtuální rodina, to já nevím co tím přímo myslí, každopádně ((smích)), tomu nedává váhu a on je otec, vždycky byl, vždycky bude. Takže ten to má jinak no a mamka, ta se vždycky zeptá.

Příloha č. 6: Rozhovor č. 4

Datum rozhovoru: 28.6. 2022

Délka rozhovoru: 1:31:26

Sára Pasálková: Výzkumník „V”

Participant: Marie „M”

V: „V našem rozhovoru se Vás budu ptát na zkušenosti z dětství. Nejprve bych se ráda zeptala na rodinnou situaci. V kolik letech jste byla adoptována, s kým jste vyrůstala (sourozenci, rodiče, babičky, dědečkové).”

M: Tak já jsem byla adoptovaná jako novorozenec. Dokonce jsem měla vlastně výhodu v tom, že všechno bylo domluvený předem a naši si mě mohli rovnou odnést z porodnice domů. Takže tam nebyl žádný pobyt v ústavní péči. V porodnici, co vim, že jsem byla 14 dní, takže relativně krátce, pak už jsem byla doma. Byla jsem nejstarší, pak jsem měla o 3,5 roku mladší sestru. A to si pamatuju, že mě ani nenapadlo zjišťovat svůj původ, protože ségra byla mladší, byla u mámy v břiše a sebe jsem tak vidět nemohla. Takže to mě netrápilo. Vim, že mi maminka vyprávěla, že jsem špatně jedla a hodně zvracela a teprve, když mi mohli dávat i jinou stravu než mléčnou, tak se to spravilo a pak si v průběhu vývoj všimla, že věci bery do levý ruky, ale bohužel jsme měli špatnou pediatričku, která říkala, že se to dožene. Nakonec to máma nevydržela a byla se mnou na neurologii a zjistila, že mám pravostrannou obrnu. Takže se mnou začali cvičit, abych mohla fungovat a jinak myslím, že větší problémy nebyly. Naši se mi věnovali, se ségrou jsme měli poměrně běžný, normální dětství. Pak jsme měli období, kdy jsme se nemuseli a škádlili, ale vlastně mě v dětství nikdy nenapadlo, že jsem adoptovaná. Trošku v pubertě, ale to mohlo být i tou puberout. Je pravda, že když jsem pak o tom přemejšlela zpětně, tak se to tam možná projevovalo v něčem, ale přecejenom se to s tou pubertou asi svezlo. Protože já jsem tmavovlasá, táta měl tmavé vlasy na krátko a máma se ségrou měli takový ty krásný zrzavý vlasy s lokýnkama, takže my jsme to fakt měli rozdělený vizuálně a tak jsem vždycky říkala, že já jsem po tátovi a ségra po mámě a ten původ jsem fakt jako neřešila. A je pravda, že teda v tý pubertě, jsem si s našima moc nerozuměla, že je to divný, kdežto ta ségra, co byla o 3,5 roku mladší začla na tý mámě viset daleko víc a vlastně s ní i spala v posteli. Naši se rozváděli, mě mohlo být 13,14, ale naši to i dlouho tajili. Oni nám to neřekli a bydleli oba dohromady dlouho, akorát že táta byl v 86 asi na dva měsíce ve vazební věznici, protože chtěl pořádat světový den míru s gongama a to se komunistům nelíbilo a tak ho potřebovali zavřít. A to vim, že jsem špatně nesla, že tam ten táta nebyl a pak když se vrátil, tak my jsme bydleli v Praze v poměrně bytě a táta bydlel v jednom pokoji a máma v druhym. Takže nám jako nepřišlo, že se rozvedli, protože táta říkal, že se musí aklimatizovat, že to má teď rozházený z toho vězení, takže nás to vůbec nenapadlo. Ale časem začala máma říkat, to je naše másko a to je tátovo másko ((smích)). No pak to ségra našla někde v šuplíku, když uklízela vysvědčení, jak mají rodiče šuplík s dokumenty, tak tam našla někde rozvodový papír. Ona tehdy díky nim zjistila, že já jsem adoptovaná, ale neřekla mi to, nosila to v sobě a já jsem se to dozvěděla až jako dospělá. A navíc od svého manžela a ne od rodičů. Takže to bylo takový poměrně zvláštní. Tatínek mi na to řekl ses neptala a máma říkala, že se hrozně báli kvůli tý obrně a po čase pak poúrazový epilepsii, takže se ze zdravotních důvodů mi to báli říct, ale dětství fakt jako bylo pohodový. Jakože vejlety, my jsme neměli auto, takže jsme jezdili vlakem a autobusem, táta pracoval jako noční hlídač, takže to míval ob den. Takže jsme to mívali tak, že o víkendech jsme šli procházkou přes Prahu sem tam nás vzali a nějakou tu výstavu, tátu jsme doprovázeli k práci, on dělal od 6-6 a pak jsme zase došli domů. Takže to bylo i jako rodinný společenský vyžití. A i si jako vybavuju, je to rok a kousek co táta loni zemřel, takže jsem to těžce prožívala a vzpomínala a fakt jsem si vybavovala, jak nám na zahradě stavěl obrovskou kočku ze sněhu a on tím, že byl noční hlídač, tak přes den s náma býval doma. My jsme to měli jako hodný tatínek a přísná maminka, která byla přes den v práci a odpoledne přišla a zlobila se, že není uklizeno a že jsme vytáhli hrnce, protože jsme s tátou bubnovali jo a že jsme to měli trošku otočený a ten táta byl furt doma. Tak jsme věděli, že když zapomene klíče, tak se domů dostanem. Takže říkám, já jsem tohle jako vůbec neřešila, fakt si to dětství jako docela pamatuju. Je pravda, že mám asi dva roky v mlze, protože v osm letech se zjistilo, že mám tu poúrazovou epilepsii a to byl 84 a v 86 toho tátu na chvíli zavřeli a já jsem asi i dost vyrostla a najednou mi ty léky co jsem měla už nestačily a najednou jsem začala mít těch záchvatů, máma říkala třeba i 50 za den, ale jako i těch malejch. Tak to vim, že se mnou byli rodiče pořád, že mě vodili do školy a ze školy, pak jsem ležela asi 3 měsíce v nemocnici, než to nějak nastavili a jezdila jsem do lázní cvičit s tou rukou. Takže já jsem léto trávila v lázních, kde jsem viděla spoustu různých dětí a chodívali jsme na procházku kolem kojeneckýho ústavu a to mi tahalo uši, jak tam plakali. No a to byl ten impuls, kdy jsem si říkala, tak ale já budu chtít dělat s dětma. Pak jsem zjistila, že nemůžu studovat, protože na ped'ák potřebujete výtvarný nadání a hrát na hudební nástroj, což s tou jednou úplně nejde, když ta ruka úplně jemnou motoriku nemá a na zdravce to bylo to samý. Takže nakonec jsem si vybrala obor knihkupeckej, to se dá prodávat i dětem dětský knížky ((smích)) a pak tu sociální pedagogiku a to mě k dětem vlastně přivedlo, takže jsem to tam měla pořád, že se nějak k tomu vrátit. No a že jsem adoptovaná, to jsem se dozvěděla od manžela, já už jsem měla asi půlroční dceru, tak to bylo velmi zvláštní zjištění, když už to bylo fakt potvrzený a zpracovávám to do dneška. Je to prostě věc, kterou pak vidí člověk a říká si a komu jsou vlastně ty naše děti podobný a po kom něco maj a tak, takže vlastně se to stejně ozve. Proto já říkám, že ty děti, co jsou v náhradní rodinné péči, když to prostě vědí co nejdřív, protože se s tím můžou srovnat co nejdřív a nedělá jim to pak takovouhle paseku.

V: Tak na otázku, jaké bylo vaše dětství jste už odpovíděla. Ted' se budu ptát dál.

M: Dobře.

V: Jaké pro vás bylo, když jste nastoupila do školky?

- Vzpomenete si, jaké to bylo pro rodiče?

M: No, do školky jsem chodila naštěstí až poslední rok. Tím, že táta byl doma, tak jsme do školky nemuseli, takže až ten poslední rok před školou. A je pravda, že teda mezi dětma mi to fakt nedělalo dobře. Jsem si neuměla najít

kamarády, to byl vždycky problém. Já jsem vždycky stála stranou a vlastně do dneška to mám, že jako navázat kontakt jako první, abych se s někým seznámila, nebo si začala tykat, tak s tím mám já problém opravdu. Takže tam mě to moc nebavilo, navíc mi tam nechutnalo. Navíc se dřív dodržovala koncepce, že se všechno musí jíst. Takže já jsem u svačin a obědů trpěla, ale naštěstí tím, že táta byl doma, tak jsem chodila po obědě domů, protože já bych tam to odpoledne už nedala. A je pravda, že se mi párkrát chtělo utéct. To vim, že mi někdo vyprávěl, že jsem jeden den chtěla jít domů sama, protože my jsme měli školku asi 5 minut od bytu, takže jsem říkala, že když už jsem najedená a táta asi zapomněl, tak dojdu sama ((smích)). Já nevím, čím to bylo. Buď jsem do té školky chodila málo, nebo.. Nikdy jsem nepatřila do žádný takový partyčky, jako kamarádka, nikdy jsem to jako neměla a asi jsem se vždycky těšila domů.

V: Na jakou nejranější vzpomínku s matkou si vzpomínáte?

M: No. To já vlastně nevím. Já si asi pamatuju nějaký věci, že si jsme si často prohlíželi fotky, takže se to člověku vybavuje z těch fotek. Já si pamatuju, že mi jako dítěti tekla krev z nosu občas a hrozně nerada jsem usínala po tmě, takže maminka to dělala tak, že mi nechávala svítit v kuchyni s pootevřenýma dveřma. No a to si pamatuju úplně přesně, že maminka natírala postýlku pro to mimčo, co se mělo narodit a mě nějak začala téct krev z nosu, takže jsem nějak volala nebo možná vylezla z té postele a teď to nějak nešlo zastavit, tak vim, že mě máma naložila na sporták, jak jsme neměli to auto a jeli jsme do nemocnice a tam mi to něčím poleptali a dostala jsem nějakýho plyšáka, tak to si jako vybavuju, že jsme jako po tmě jeli těma ulicema tím kočárem. Druhou vzpomínku mám podobnou, že jsme topívali v kamnech a téma kamnoma bejval takovej plech a já jsem po něm sjela kolenem a jeli jsme na šití pro změnu. Tak mě pak zas nosil táta, protože se to koleno nesmělo pár dní ohejbat, tak to bylo dobrý a jinak si pamatuju, když se ségra narodila, že jsem si říkala, že je hrozně divná, taková mrňavá. No a máma měla tu postýlku na kolečkách a dělávala, že teda spávala u mě, ale třeba na den nebo když chtěla aby spala, tak ji odvezla do jinýho pokoje, kde třeba větrala. Tak si pamatuju, jak jsme s tou postýlkou přejížděli po tom bytě a pak se ségrou jak lezla. No a pak ty společný vzpomínky, kdy jsme jezdili na ty vejlety, do zoo a tak. A taky si pamatuju, že o víkendu, byla maminka tak hodná a dovolila nám sníst v posteli, takže jsme si vždycky celá rodiny sedli pod peřinu, ona nám namazala nějaký rohlík a koukali jsme společně na pohádky, tak to bylo krásný.

V: Jaká je vaše nejranější vzpomínka s otcem?

M: Asi to blbnutí. To, že jsme tahali ty poklice a že nás táta vozil na těch zádech a stavěl s náma kostky se ségrou a pak jsme je bourali. No ale myslim, že je to z doby kdy už byla ta ségra, ty úplně kdy jsem byla malinká, tak nejsem schopna říct, jestli to bylo z fotek a nebo moje vzpomínka. Nebo, že jsme měli v obývacíku pingpongovejch stůl a dělali jsme si bunkr pod ním a táta dělal, že nás hledá. Takže asi z toho mladšího školkového věku.

V: Sourozence teda máte, tak vyprávějte mi prosím, jaké to bylo s ní vyrůstat.

M: Tak ze začátku mě to asi moc nebavilo, pak už to bylo dobrý, protože jsme si byly relativně věkově blízko, takže jsme se myslí vzájemně docela užily. Pak jsme měly ale období, kdy jsme se fakt jako nezládaly vzájemně. Ségra měla období, kdy v tom našem pokoji stála na jedny straně pokoje a křičela "mami ona mě tluče, ať mě nechá" a já jsem dělala úplně něco jinýho. Tak nejdřív to máma chodila řešit, pak zjistila, že to nebude úplně aktuální a stávala v té kuchyni a křičela no tak ať, hlavně se nezabijte ((smích)), tak to jako jsem brala jako zadostiučinění, že teda prohlídla tu lest. A pak jsme kolem puberty, kdy ségre bylo 12,13, jsme měli problém, protože jsme bydleli v jednom pokoji a hudební styl a se nám trošku lišil. Tak to byly dohady kdo bude mít kazeťák a kdo si co bude pouštět. Ségra měla docela dost kamarádů, já moc ne. Tak to bylo jako proč tady jsi, když já tu mám kamarády, tak to tam jako začalo skřípat. No a někdy na začátku té střední, kdy už byli naši od sebe skoro, tak máma si samozřejmě chtěla začít uživat toho svobodnýho života. Takže začala chodit na koncerty a měla novýho přítele, takže občas byla mimo a já jsem zjistila, že mi hrozně ta rodina jako chybí. Já jsem v tuhle dobu měla pocit, že si nemám s mámou co říct a tam se ten vztah jako hrozně naboural. Já jsem jí přestala cokoliv říkat, protože ona měla ty svý starosti a zájmy a ségra většinou ještě jezdila s mámou, protože mě bylo těch 14,15 a ona byla mladší. Takže když někam máma jela, tak brala ségru s sebou. Já jsem navíc zjistila, že mi davy nedělaj dobře, tak jsem na demonstrace a na koncerty s nima chodit nechtěla a začala jsem doma zůstat sama a trošku jsem si převzala tu domácnost, že jsem si jako uvařila, umyla nádobí. Ale začalo mi chybět to zázemí doma. Táta se pak odstěhoval a najednou to bylo jako divný, něco tam chybělo. Bylo to těžký pro mě. Ale měli jsme nějakou máminu kamarádku, kterou my jsme měli jako tetu a nějak jsme v týhle době k ní často chodívali a já jsem se pak asi v 18 letech na pár měsíců přestěhovala k ní, že teda jako doma fakt už s nima bydlet nebudu. Protože tady ta teta pracovala z domova, byla furt doma. Takže já když jsem přišla ze školy, tak bylo uvařeno. Pokaždý tam někdo byl. Tam to rodinný zázemí jsem já měla pocit, že tam je, přitom jsem za tou mámou a ségrou mohla dojít na návštěvu a to mi jako vyhovovalo a to jsme se se ségrou vlastně tím pádem úplně odcizili, ona mezi tím taky dorostla a pak jsem bydlela různě chvíli doma, pak jsem hlídala byt tátovi, když byl se svou druhou ženou asi 2 měsíce v Americe, takže kolem maturity jsem bydlela jakože sama. A pak jsem se zas k mámě občas vracela, pak to začalo fungovat. Už jsme si zvykla, že chold má svůj život, ségra svůj život, táta tam nebyl, takže jsme každéj měli svůj vlastní pokoj, ale furt mi tam to že se nesejdem všichni furt chybělo. A když jsem pak začala být se svým přítelem a nynějším manželem, tak jsem se vlastně hrozně rychle odstěhovala. Já jsem se ve 20 letech stěhovala, v necelejch 22 vdávala a v 23 už jsem měla dítě, v 25 dvě děti. A pak jsme zjistili, že ségra bere drogy, ta to odnesla asi. Tak se to snažilo nějak řešit, různý léčebny a s manželem jsme ji brali na hory a tak. No a pak když jsme měli už děti, tak když jsem volala mámě, že bych potřebovala pomoc s něčím a ona říkala "víš, já tady mám ségru, já se musím starat o ségru, ono jí je blbě" a mezitím stihla ségra to, co jsem si nechala doma rozprodat, takže moje kompletní knihovna někde zařvala a my jsme přestali se ségrou spolu komunikovat. No ale teď má 14 kluka, celou dobu funguje. Je o rok starší než ten náš, takže si kluci volaj a jako trvalo nám to, musely jsme si některý věci se ségrou vyříkat. Ona pak těžce nesla, že já jsem dědila po babičce a ona ne.. holt si ty rodinný vztahy pošlapala sama. A teď to máme tak, že si zavoláme, komunikujem, ale peněženku si hlídám pořád. Vím že funguje, pracuje, že splácí svý dluhy. Jsem strašně ráda a říkám jí to za každéj den a každéj měsíc, kterej funguje. Už bydlí nějakých 5,6 let sama, stará se o syna. Ale budu si tam vždycky držet ten odstup, přece jenom to tam zůstane.

V: Jaký jste měla vztah se spolužáky a celkově jak jste se začleňovala v kolektivu ve škole? Co Vám pomáhalo, co Vám dělalo problém.

M: Tak ve škole jsem vložena, co se týče dětí trpěla. Vlastně to už začlo tou školou možná, ale uvědomuju si to od základy, protože já jsem do 1. třídy nastoupila pozděj, páč jsem byla nemocná. A už tam byli ty skupinky kamarádů z těch školek a já jsem najednou neměla kam.. jak jsem neuměla sama navázat ten kontakt pravděpodobně a stála jsem vždycky někde stranou, tak si mě nikdo moc nevnímal. Tehdy to ty učitelky taky úplně neřešily. Nám se navíc v tý první třídě vystřídal asi 3 třídní učitelky. To bylo z hlediska tvoření kolektivu úplně na nic. A já jsem do školy chodila jenom proto, že se musím učit, než že bych se za někým těšila. To jsem měla asi 3 roky. Pak jsme v jedné třídě dostali paní učitelku, která byla úžasná, která se snažila aby ten kolektiv začal fungovat. Tak já jsem najednou měla dvě kamarádky, ale protože jsem v té době začala mít velký trable s tou epilepsií, tak tyhle holky byly hodný, že mě vzaly ven, ale já jsem pak musela na 3 měsíce do nemocnice a naši se rozhodli, že tu 4. třídu budu ze zdravotních důvodů opakovat. Takže jsem 2. a 4. třídu nastoupila do nového kolektivu a to už se nespravilo. Ještě jsem tam měla jednu kamarádku, která přešla taky o rok dřív než já. Tak jsme byly takový dvě na okraji a zjistili jsme, že si máme co říct tématicky a s tou jsem se vlastně bavila až do tý 8. třídy, ale od té doby, co jsme ze základy vyšly, tak jsem se s těma lidma neviděla. Žádný sraz nebyl, tady s touhle spolužačkou jsem našla až na facebooku, tak to si občas napíšeme. Občas jsem měla nějaký kamarády v těch lázních, to jsem jezdila na 6-8 týdnů, ale asi tím, že jsme měli něco společného, protože jsme chodili divně, nebo nám něco nefungovalo. Tak jsme k sobě měli asi jako blíž. Tam jsem si pak našla kamarádku, která byla taky z Prahy a tak jsme se chvíli vídali i v tý Praze, do doby než jsme šli na střední. Tak to bylo hezký. Vlastně jsem si tam našla prvního kluka dá se říct, kterej byl o rok dva starší než já a byl z Ostravy. On byl neuvěřitelný, protože on za mnou do tý Prahy jezdil na ty návštěvy. Tak to byly jako moje první nějaký vztahy, co trvaly jakoby dýl. A s tím Pavlem jsme si psali dopisy a to bylo milý. Pak jsme teda zjistili, že jak jsme od sebe daleko, tak to fungovat nebude a přestali jsme si psát, ale na facebooku jsme se našli a do teďka to funguje, že si vzájemně voláme k narozeninám a nebo píšeme. To je jeden z nejstálějších a nejdelších vztahů co mám. Je teda korespondenční, ale je trvalej vlastně. To je takový hezký. A tu kamarádku z lázní jsem teď taky našla znova po X letech na FB, tak si občas napíšeme, ještě jsme neměli čas se sejít, ale je to hezký, když se někdo zajímá, jak se mám. Jiný vztahy z dřívějšíka nemám a vlastně ani z tý střední školy. Tam už to teda bylo lepší, měli jsme zájem. Já jsem pak začala s jedním ze spolužáků chodit, to jsme spolu byli 3,5 roku ten rozhod jsem pak těžce nesla, protože já myslela, že je to na chvíli a on už nechtěl a bylo to před maturitou, no a to jsem teda jako hodně obřečela. Já jsem měla, že už pak nemám nikoho. Já jsem maturovala, když mi bylo těch necelé 20 a ta ségra už mě vlastně nepotřebovala, máma měla svůj život a já jsem najednou nevěděla co se sebou, kam patřit, tak to bylo takový těžší. Začala jsem chodit hned do práce a to mi vlastně asi jako dalo hodně. Dělal jsem co jsem se naučila a to mě bavilo a pak jsem se vztahu jako bála a toho svého přítele manžela jsem potkala přes známý, kam jsem jezdila hlídat děti a jezdili jsme tam už jako od mého dětství. Takže vlastně i ty partnery nebo kamarády jsem poznala ve svym prostředí, ať už ve škole nebo u tý kamarádky a nebyla jsem nikdy ta, co by to jako první začala. Většinou to jako někdo dal dohromady. A neumím to do teďka. Teď se to teda učim, i jak jsem pěstounka a musím komunikovat víc s úřady a nebo když se někde sejdeme na školení, tak ze začátku jsem si připadala jako jedna mezi těma všema úžasnýma pěstounkama a teď už jako se umim i osmělit a říct "jee, my už jsme se párkrát viděli na školení, nemohli bychom si tykat?" ale trvá mi to, pořád to tam mám. A cizí lidi fakt neumim jako, ikdyž se mi někdy někdo líbí, tak jsem se jenom koukala ((smích)). Tohle prostě neumim jako.

V: Takže vám v tom kolektivu pomáhalo, že vás někdo vyzval, abyste se přidala.

M: No vlastně jo. I to, že to bylo v tom známym prostředí, že to není třeba na autobusový zastávce, kde nevíte kudy kam, tak já radši budu stát, než se zeptám na cestu, ale to, že jsme se vídali a nebo to někdo prostě zprostředkuje.

V: A co vám dělalo problém?

M: Problém je komunikace, přečíst referát, to se úplně klepu. Tím jsem jako trpěla. Já jsem věděla, že bych nemohla dělat i tu učitelku, protože já bych se neuměla před ty děti postavit. Umim to s těma malejma dětma, možná ještě školkový, ale pak už si neumim zjednat respekt a je to takový, že už se pak necejtim, jim dělat vedoucí. Nějaká pozice, že bych vedla děti nebo kolektiv, nebo v práci, že bych měla být nadřazená tak to ne. Já jsem ráda, když mi někdo řekne v práci, že tvoje práce je dělat tohle tohle a tohle a když třeba i přišel zákazník do knihkupectví a já jsem nevěděla co, tak naštěstí jsem měla šéfovou co nebyla o moc starší než já a ta to tušila a uměla poradit víc. Takže my jsme třeba po těch 7 letech v průběhu těch sedmi let zjistili, že jeden kolega to uměl přes antikvariátní knížky, paní šéfová to uměla přes nový knížky, ta uměla poradit komukoliv a já jsem uměla ty dětský. Takže podle toho, jaký zákazník přišel, tak jsme dokázali fungovat, protože jsme každéj uměli něco víc než ten druhý. A je pravda, že když pak chodili ty stálý zákazníci po nějaký době a říkali "my jdeme za váma, vy jste nám minule poradila" tak to byl strašně hezký pocit. Zjistit, že dělám něco, že někdo jinej umí ocenit, že to dělám dobře.

V: Když jste zmiňovala ta první velká kamarádství, tak jak vám šlo utváření těch vztahů a jak jste se v nich cítila?

M: No vzhledem k tomu, že to bylo vlastně poslední rok, co jsem v těch lázních byla. To mi bylo 14 a už jsme byli trochu teda za rebeli, protože jsme v těch lázních byli mazáci a navíc jsme měli vycházky od rodičů, že jsme mohli po městě na hodinu denně mimo areál, tak to bylo takový, že vznikla taková skupinka, kde nás bylo 4,5 a vtom se zase líp jako komunikovalo, protože to kamarádství vzniklo z toho, že jsme se domluvili, že tu neděli chceme někam jít projít. A pak jsme někdy chodili pozděj a drželi jsme tak spolu. Takže ty vztahy vznikly na tom, že jsme měli stejný cíl dá se říct - zmizet na chvíli z těch lázní a dělat, že nám vůbec nic není. Což moc nešlo, když kamarádka byla na vozečku, druhý kulhal a mě nefungovala moc pravá ruka ((smích)), ale měli jsme pocit, že to přece nikdo nevidí, tak to bylo dobrý. No a zjistili jsme, že se nám líbí stejná muzika, že tam najednou byli stejný zájmy a tím, že jsme se pak rozjeli a nechali jsme si ty adresy a začali jsme si psát, tak se to tka jako udrželo.

V: A jak jste se v tom cítila?

M: V tom jsem se cítila dobře, protože s tou kámoškou jsme byli trochu rebelky. Ona tehdy už byla jako skinka a poslouchala Orlik a já jsem v té době nevěděla co se sebou a hledala jsem nějakou partu a místo. Tak jsem koketovala trochu s anarchismem a punkerstvím a tak jsem si připadala a vlastně i chtěla připadat jako ta drsňačka, začala jsem nosit černý věci. A ta kamarádka toho měla spoustu a i mně ucho píchala a bylo to vlastně takový naše tajemství. Já jsem měla našťástí velmi tolerantní rodiče. Ne že by mě v tom podporovali, ale rozhodně mi to nezakazovali a to bylo fajn, že jsem jako mohla trochu být rebelka a naši to jako akceptovali, protože jim tahle muzika nebyla cizí, tak mi mamka k nějakým 18 k narozeninám koupila LP akce punk a udělala tématicej dort punkovej. My jsme tomu tehdy říkaly dorty příběhu, kdy mi udělala jako smetišť a dala na ten dort velký A a jako všelijaký tématicej věci. A já jsem tehdy hrozně oceňovala, že i po tom, co jsme si neměli úplně co říct v té době a ona byla často pryč, tak v tomhle jsem já cítila tu podporu, že mi to nevymlouvala řekla mi k tomu svý. Každopádně když to беру zpětne, tak to pro ni byl ten projev respektu, že jsem taková a že jsem jiná a že chci jít svojí cestou, že se mě nikdy nesnažili stylizovat jako já dělám tohle a ty budeš tohle. V tomhle byli naši úplně úžasný, že nás nikam se ségrou netlačili. A mozná proto, jsem se v tom dětství cítila v týhle rodině dobře, protože sice tajili, že jsem adoptovaná, že s emi to báli říct, ale na druhou stranu si mě neškátulovali. Ale že nás vlastně se ségrou brali jako jedinečnou bytost, když to přeženu no ale to si uvědomí člověk asi jako až dospělej, že ta podpora tý rodiny a výchova tam byla prostě no.

V: Jaký byl váš vztah s matkou v dětství a dospívání? Jak jste se cítila ve vašem vztahu.

M: No, tak to dětství bylo v pohodě, pak potom kdy rodiče už nebyli spolu, tak to pro mě jako ten rozpad rodiny bylo velmi těžký.

V: A jaký pro vás bylo, když vám to takhle tajili?

M: My jsme to jako úplně nepoznali. Tím, jak jsme bydleli dohromady, tak mě to jako nenapadlo, protože oni s náma a i mezi sebou komunikovali, nehádali se. Prostě se domluvili, že spolu nebudou. Jenom táta bydlel v jinym pokoji. Tam jako fakt nebyly žádný jo to musíš za tátou nebo je táta tohle nebo máma je blbá. Tady tu divnou roli měla chvilí babička z máminy strany, která v té době, kdy já jsem chtěla být tou anarchistkou a punkerkou a tak různě a začali jsme nosit se ségrou černý věci, protože se sem i konečně dostali, tak to babička těžce nesla, že nechodíme v těch sukýnkách. Já jsem si vlastně nechala i půlku hlavy vyholit a měla vzadu takový proužky, který mi máma barvila fixou, protože barvy nebyly a cítila jsem se strašně dobře no a babička to těžce nesla a říkala, že si táta neměl tu mámu brát, protože ze mě dělá punkerku. A já jsem neměla to srdce babičce říct, že mi ty vlasy barví máma a tátu jsme hájila, takže babička brzo zjistila, že to nemá smysl, protože táta pro mě bude vždycky táta a nasazovat na něj nemá smysl. No a to jsem začala utíkat pak k tý tetě, protože přijdete domů a zjistíte, že tam nikdo není. No a ten prázdněj byt mi nedělal vůbec dobře. To jsem pak začala koukat na nějaký večerní detektivky a seriály a hodně jsem poslouchala ten punk, kde se na ty rodiče často nadává a to byl ten útěk, že matka nic moc a fotr ještě horší. Ikdyž jako vlastně ten táta z toho vyšel líp, tím že tam nebyl a byl vždycky za toho hodnějšího vždycky, protože máma furt musela držet ty pravidla, tak to bylo “ a já bych šla bydleť k tátovi”, což jako technicky nebylo možný, protože bydlel furt po nějakých podnájmech a protože to byl bohém a buddhista, tak to jako úplně nefungovalo, ale furt byl ten co věci řešil klidněji. Máma na to byla sama a byla hysterická trošku, tak jsem si asi trochu idealizovala toho tátu. A pak se to spravilo s mámou ten vztah až když jsem byla já sama mámou, tak najednou jsme jako našli novou řeč a začlo to fungovat na jiný úrovni než matka s dcerou a funguje to do dneška.

V: Jaký jste měla vztah s otcem během dětství a dospívání? Jak jste se cítila ve vašem vztahu.

M: No tam to bylo asi jednodušší pro mě. On věci často řešil v klidu a dohodou. On mival takový tři fáze varování. Měl první varování, to zvedl hlas to jsme jako zbystřili. Pak bylo druhý a ke třetímu jsme většinou nikdy nedošly, protože to stačilo, měl náš respekt. A jeho autorita byla prostě přirozená.

V: Jak se cítíte v partnerských/partnerském vztahu?

M: Tak vzhledem k tomu, že já jsem v jednom partnerskym vztahu, asi 25 let, tak se dá říct že dobře. Občas to skřípe, ale dobrý. Teď teda můj muž těžce snáší pubertu našeho syna. Tak občas vykřikuje, že se odstěhuje a že pojedou na chatu a že je už starej a chce mít klid. Tak to když ze začátku říkal, tak jsem to ořvala, ale pak jsem zjistila, že to zůstane jen u toho slovního a už to není tak častý. Teď to trochu skřípe, jak je tam ten synek pubertální. A jinak se v tom vztahu cítím dobře, protože mám muže co mě podporuje, co za mnou stojí a u kterého si můžu dovolit být jak já říkám slabá, že jsou věci u kterých můžu říct, že je potřeba aby to udělal, protože já to prostě neudělám a to mi taky dělá dobře. Protože si pamatuju, že ta máma vlastně dělala všechno. Náš táta by fakt bohém a já jsem ho nikdy neviděla vyměnit žárovku a všechno dělala ta máma. To jsem ráda, že já jako nemusím a je pravda, že představa, že by fakt odešel a ten vztah by se nám rozpadl mi nedělá dobře. Ale já věřím, že k tomu nedojde ((smích)), že nám to už takhle vydrží. Je pravda, že možná spolu nevydržíme až dokonce, protože manžel jak je starší tak občas nám trošku začíná jak říkáme s dcerama dědkovatět, že má rád tu svojí pohodu. Tak si občas říkám, že když bude mít tyhle svoje nálady, tak nevím jestli s ním vydržím. Myslim, že už bych si pak nikoho asi nehledala, že prostě to tak jako mám. Ty vztahy když už tzv. vybuduju, což je strašný slovo, tak ale jsou trvalý, že vlastně ikdyž budu brát ty předchozí partnery, tak vlastně tím prvním byl ten kluk, co za mnou jezdil z těch lázní, asi dva roky byť jsme spolu nic neměli, protože nám bylo málo a tím, že si píšem furt, tak se to rozešlo v tom dobrym. A pak byl druhej, ten byl na střední škole a pak už byl ten manžel, takže vlastně jako i ten školní vztah trval tři roky. Takže takový ty chvilkové vlastně vůbec nebyly. Asi si to neumím ani představit, asi by mě to bolelo o to víc. Pro mě vždycky rodina a ten někdo blízkěj byl tak důležitěj, že to kamarádství na chvíli nedokážu pochopit. To třeba moje dcery ve školce, když se mě ptali, proč se se mnou Tereza včera kamarádila a dneska ne, měly to podle toho jak se vyspaly, tak jsem to nedokázala ani vysvětlit, protože tomu ani já sama nerozumím. A někdo to tak taky má, protože doma nemaj ten vztah. Tím že já jsem měla fakt asi šanci vyrůst v rodině, která do mý puberty fungovala a nebo prostě to mám v sobě tím že mi ta rodina na začátku chyběla, tak ji prostě potřebuju teď kolem sebe velkou. A vlastně když teď přijedou partneři mých dcer a přijdou k nám domu, tak já jsem nejšťastnější, protože je mám všechny kolem sebe a je mi

hrozně fajn. Jakmile jsou všichni pryč, tak je to těžký. Já prostě potřebuju tu rodinu kolem sebe, já to tam prostě někde mám.

V: Co Vám ve vztazích pomáhá, abyste se k druhým přiblížila a co vám naopak dělá problém?

M: Tak mě pomáhá, když je to v nějakém prostředí, kde jsem byla. Třeba v těch lázních, nebo když to jsou třeba ženy, tka moje druhá maminka, tátova žena, tak dělá různé kurzy pro ženy a tím, že mě začala brát s sebou a tím, že jsem prvně v tom cizím prostředí měla tu vztyčnou osobu tak jsem se teda odhodlala, že do toho kruhu těch cizích žen vstoupím. Je pravda, že mi teda hrozně dlouho trvalo, než jsem začala o sobě mluvit, že jsem většinu těch seminářů ze začátku mívala tak, že se udělalo to první kolečko, to mě se už dělalo špatně, když říkala že se představíme, to jsem zůstávala na konec. Mně dělá dobře to poslouchat a být součástí té společnosti, ale když já nemusím úplně já něco říkat. Pak jsem se to v tomhle kruhu teda už naučila po nějaký době a nebo teda když teda jedu, že už jsou tam cizí lidi ale je to známý prostředí. Varianta, že jedu nevím kam, nevím jakým způsobem tam dojedu a musím si hlídat, kde přestoupím a jsou tam úplně cizí lidi, tak si říkám musíš to zvládnout, ale je to se strašným přemáháním. To je furt jako těžký. To mi nedělá úplně dobře. Takže já tam potřebuju mít to vztyčný místo nebo osobu nebo aspoň vědět jak tam dojedu. A to asi ve mně zůstane.

V: Jaké to bylo, když vám rodiče řekli, že nejsou vaši biologičtí rodiče?

M: No mě to teda řekl manžel, protože to už nevydržel. Já jsem tehdy koukala na nějaký film, kterej byl na nějaký téma, že postižený kluk hledá svoje rodiče. A mě vždycky tyhle filmy dostávaly, tak jsem to vyprávěla manželovi, že je to dojemný a manžel nevydržel a říká "víš, ono tě to dostává možná, protože ty to máš taky tak" a já mu to fakt jako nevěřila. Tak mi říká, ať se podívám na rodnej list, že byl vydaný o rok pozděj než jsem se narodila. My jsme tehdy bydleli v Praze, kde bydlela pod náma jeho sestra, tak jsem šla za ní a říkám jí to, že je to blbej vtíp a ona že to není vtíp, že to ví všichni kolem mně jen já ne. A to už mi přišlo divný, tak jsem volala tátovi, protože s tím se většinou komunikovalo líp a on se v tom telefonu zarazil a odpovědí bylo ano je to pravda a když jsem se zeptala, proč mi to neřekli tak mi na to řekl, že jsem se neptala. Tak to mě úplně dostalo, protože jsem nevěděla co mu mám říct. Takže jsem to chvíli řešila s tou švagrovou, protože manželovi hrozně dlouho trvalo než pochopil proč mě to tak sebralo. Ale já jsem najednou zjistila, že mi něco chybí, že tam něco není. A tady ta švagrová, co si chvíli na to brala holčičku do adopce, tak jsem k ní najednou měla blíž, abych to s ní mohla probírat. A asi deset let mi trvalo, než jsem šla na tu matriku hledat svoji mámu a zapsat si ty jména. Taky mi trvalo, než jsem to řekla svý mámě, že už to vim. Ale díky tomu, že si švagrová tehdy brala tu holčičku, tak tím jsem to trochu prolomilo, protože jsem mohla říct "hele já jsem teď Martině dávala věci po Pavlušce, a jak jste se vy s tátou připravovaly?". A najednou přes tohle to šlo. "A mamka odpověděla „no hele my jsme prostě nemohli mít děti a něco a něco" a najednou jsem se mohla ptát přes tohle. A já jsem to tak brala, že je to vlastně fajn, že já jsem nemusela bejt v tom kojeňáku a vy jste se mnou cvičili a třeba bych se skoro nejebala, kdybych byla v tom kojeňáku. Tak to jako chvílema je vždycky dobrý a chvílema něco. Já si říkala, komu ty děti jsou podobný. Co když máme nějaký nemoci v rodině.. prostě to tak vždycky chvíli hlodalo. Pak se mi teda podařilo díky ty švagrový dohledat maminku, se kterou jsme se setkali jednou. Zjistila jsem, že jí bylo 15 když jsem se narodila, takže si mě prostě nemohla nechat. To byla taky úleva, že to nebylo že by mě nechtěla, nebo že by mě fakt jako chtěla odvrhnout, ale že to fakt nešlo. Teď je to rok, co jsme se potkali a vidáme se a telefonujeme si s biologickou babičkou a tam teda bylo neuvěřitelný, že nás ona přijala fakt kompletně naprosto celou rodinu a to mi udělalo hrozně dobře. Ta máma s tím má furt jako problém, ale ta babička, která byla ten co rozhodla jak to bude, protože ta máma nebyla plnoletá, tak se nejdřív evidentně bála toho. Ale vzhledem k tomu, že tenkrát trvaly na tom, aby to byla přímá adopce a šla jsem rovnou do rodiny a ne do kojeňáku, tak prostě pro mě udělali v tu chvíli, co mohli. A teď se právě občas vidáme a je to fakt super, jet o neuvěřitelný. Mně před pár lety zemřela babička a vždycky mě milovala a nedělala mezi náma vnučaty žádný rozdíly a tahle babička biologická je jí dost podobná. Tak mi to přijde vtípný, jak se to jako semlelo, že když mi jedna odešla tak se druhá vrátila nebo našla. Tak to je moc hezký. Tak si to tak jako dosycuju

V: Jaký to pro vás bylo, když vám to tajili a neřekli vaši blízcí, že ví o vaší adopci?

M: Já jsem pak právě zjistila, i přes tu tetu za kterou jsem chodívala, že to věděli úplně všichni a že mi to neřekli. Je pravda, že se ke mně vždycky všichni chovali tak, že jsem jako dítě nepozorovala že jsem že by dělali rozdíly. Ani rodiče, ani jejich známý. Vždycky jsem patřila jima byla jsem jejich dcera a tam jsem jako náznak nikdy od nikoho necejtila. Ale mě vlastně v tu chvíli strašně naštvalo a bolelo, že já jsem o první dítě hned na začátku těhotenství přišla. A než se narodila první dcera, tak jsem musela na genetický testy s ní. A teď ta máma se mnou vyplňovala ten dotazník dlouhej a říkala jsem si, jestli jsme to měli vůbec tehdy vyplněný dobře. My jsme ty informace vlastně tehdy neměli. Tak to mě na tom strašně mrzelo, že mi to neřekli třeba, když jsem se vdávala. Mně to vadilo nejdřív ve vztahu k těm dětem, tak to když se mě ptali doktoři, tak jsem říkala, že to z jedny strany nevíme, protože jsem adoptovaná a pak je potřeba některý věci hlídat víc. To mě jako mrzelo úplně nejvíc, že to bylo najednou úplně jinak. A pak jsem začala hledat, protože jsem zjistila že mi ty kořený chybí a člověk prostě potřebuje vědět odkud je. Přesně jako komu jsou ty naše děti podobný, nebo jsem jako odkud, jestli mám sourozence. A tohle byly věci, který mi pak prostě vadili a když jsme pak dělali přípravy na pěstouny, tak samozřejmě se hodně pracuje s rodinou a měli jsme za úkol udělat rodokmen, tak jsme to s manželem nějak kreslili a mně se teda podařilo dovolat se tý má biologický mámě a ptala jsem se na jméno otce jestli ví, že bych to tam ráda dopsala, než tam mít otazník. Člověk zjistí, že to na tom papíře najednou cejtí ještě úplně jinak a mít tam ty otazníky je divný. Tak mi dala jméno táty, toho jsem ještě nekontaktovala, protože na to jsem zatím neměla sílu. Zajímavý, že mě pak hrozně mrzelo jednu dobu, že jsem měla pocit že musím najít tu mámu a ten táta tam nefiguroval, že mi stačil ten můj, kdežto tu mámu jsem měla pocit, že ji musím najít. To mě jako zarazilo, že je to jednostranný. Takže teď už tam mám ty jména a přibyla tam ta babička, tak když to pak tak vidím, tak si řeknu že vim odkud jsem. A mam takovej pocit, že mi dorostly ty kořený. Já jsem právě se loni fakt jako složila psychicky a způsobilo to třetí dítě co jsme měli v péči, který jsem si přivezla z toho dětskýho centra. A bylo to skoro roční dítě, který se fakt všeho bálo, umělé mnohem míň než by mělo umět a strašně rychle se mu střídaly emoce. Z hroznýho nadšení do hrozný úzkosti. A navíc mi připomínala

mně, protože to dítě se narodilo jako přidušený a často plazilo jazyk na jednu stranu a když mělo silný emoce, tak dělalo takový ty pohyby rukama, který já si přesně pamatuju z těch lánů a nebo to mívám já, takovýto křečovitý. Tak jsem měla strach, jestli se to zlepší a jestli ji budem moct někam předat. A já jsem začala přebírat ty pocity toho dítěte. To dítě mě fakt jako psychicky položilo, musela jsem jí předat kolegyni do péče, protože jsem byla úplně hotová. Pak teda ty terapeuti říkali, že to mohlo bejt, že ten rok byl těžkej. Byl tam covid, táta mi umřel. Prostě najednou s tímhle dítětem to všechno přeteklo. Tak díky tomuhle a těm terapiím jsem se naučila a učim pečovat více o sebe, o vlastní já. Dostávala jsem úkoly, kdy jsem třeba dělala čas na sebe jako třeba přečíst knížku, napustit si vanu. Já jsem tam napoprvý vydržela jen 5 minut a musela jsem ven. Pak už to bylo delší. Přišel manžel a říkal, že jsem ti přinesl olej do vody a svíčky, tak já na něj koukala. Holky začaly strašně fungovat a pomáhaly doma. Ale přijmout to, že tu pomoc můžu přijmout, že si o ní dokonce můžu říct. Takže teď už umim říct, aby třeba holky pohlížely mimino na hodinu abych si šla zacvičit a ten čas využila nějak pro sebe. Dřív to bylo, abych šla nakoupit. Takže teď už to vim, že jim můžu svěřit miminko, protože já jdu pečovat o sebe, abych pak mohla pečovat dál.

V: A zažívala jste tyto pocity, že pomáhat ostatním na úkor sebe i dřív?

M: Jo. To já jsem měla vždycky, že pro ostatní cokoliv. Já jsem si to ale možná neuvědomovala, protože mě dělalo vždycky radost, když jsou všichni spokojení. Takže já byla spokojená, že můžu dělat radost. Když jsem měla ty děti dvě, tak to nebylo ještě tak silnej pocit, že nemůžu si jít zacvičit, ale když už byly ty děti tři, tak jsem měla pocit, že nemůžu ty děti někomu dát. Protože on je málokdo chtěl všechny tři a tím, že jsme bydleli i tady a ne v Praze, tak to bylo těžší. No ale teď jsem si začala dovolovat tu péči o sebe.

V: Vzpomenete si, jakou nejtěžší chvíli v životě jste zažila a jak jste to prožívala s vašimi blízkými?

M: nejtěžší chvíli jsem zažívala právě ten loňskej rok, když jsem se musela rozhodnout, že to dítě o který pečuju musím fakt předat dál. Protože já jsem měla ten pocit, že když už to dítě mám v péči tak ho zase předáváme. Tak uvědomit si, že je to fakt dobrý rozhodnutí, protože o něj nemůžu pečovat a tím, že ten táta na jaře umřel tak to pro mě bylo fakt těžký. Byly to dva momenty, který se sešly a to jsem těžce nesla. Už to vlastně začalo dřív, když byl táta v podnájmu a ten mu končil a my jsme mu museli najít bydlení. A protože už nebyl samostatnej, tak jsme mu našli bydlení v domově seniorů. A já jsem fakt několik nocí ořvala, žeho tam povezem, protože on nechtěl. A já jsem se bála toho že on tam buď nevydrží dlouho a nebo tam za nim budem jezdit a bude to ten stařík, co se bloumá po chodbách sem tam a vůbec neví co je a kde je. Takže to jsem fakt jako ořvala, protože to rozhodnutí bylo defacto na mě. A já jsem ho tam s tím manželem odvezla, takže to jsem prožívala fakt velmi těžce a on měsíc na to umřel. Takže potom měsíci, jsem si to já vyčítala znova. My jsme v tu dobu měli všichni covid, on taky, takže jsme v tu dobu za nim ani nemohli, to byla ta doba, kdy se nesmělo ani mezi krajema, takže fakt jsme byli jako úplně odcizený a on navíc se mnou nechtěl mluvit, tak mi přestal brát telefon a to jsem teda fakt nesla strašně těžce. Ta představa, že to poslední co mi řekl, že jsem ho zklamala, protože jsem ho tam převezla a on už nemá možnost bejt volnej, tak to bylo strašně těžký pro mě. A pak se to zřejmě v tom srpnu co jsem si přivezla to dítě o to navýšilo a přerostlo to v něco, co jsem fakt neudržela. To bylo z celého máho života nejtěžší. Já jsem neměla vůbec sílu a potřebovala jsem najednou opečovávat jak to mimino. Právě o víkendech, když u nás nikdo nebyl doma, tak se o mě starala kamarádka sousedka. Pak i moje holky se o mě starali.

V: Takže teda od vašich blízkých jste cítila podporu?

M: Jo, tam to neuvěřitelně zafungovalo. Manžel teda chvíli nevěděl co, ale nastoupila švagrová a říkala, že s tím musíme něco dělat. Tam se právě báli, protože já jsem měla dvakrát covid, tak jestli to nemá něco s tím. Ale pak přišli na to, že je to psychického původu. Takže díky ty švagrový jsem fakt tu péči dostala velmi rychle. A tím, že se to pak manželovi vysvětlilo, tak o mě začal o mě pečovat jinak. Dcery ty říkaly, že všechno udělají, ať si jdu lehnout a hrozně mi pomáhali. Já nebyla fakt schopná ničeho a jak mě tak pomalinku úkolovali, jako ať jim jdu naproti ven a tak, tak jsem se z toho nějak dostala. Měla jsem teda asi 4,5 měsíců neschopenku, ikdyž jsem se chtěla vrátit už do práce, tak mi říkali ať počkám, a teď už je to dobrý a už to funguje.

V: Jaká je vaše nejhezčí vzpomínka / Na jaký nejhezčí moment si během vašeho dětství/dospívání vzpomínáte a jak jste to prožívala se svými blízkými?

M: Já si asi jako dítě nejvíce pamatuju ty svátky, jako Vánoce. Nejdřív ty tzv. dětský Vánoce, kdy jsme přišli k tomu stromu a dárky, který člověk nečeká. Pak postupně, když jsme byli větší, tak jsme pozorovali mámu, který se stávalo, že některý věci zapoměla, tak my jsme rozdali ty dárky a teď jsme viděli jak ta máma tuhen v obličejí a už jsme věděli, že má někde něco schovaného a že neví kde ((smích)), tak občas zvonila i druhej den ráno, občas to našla v létě. Tak to bylo moc hezký. Pak jsme si užívali i ty Vánoce v tý pubertě, kdy teda naši byli od sebe, ale my jsme Vánoce dělali dohromady, takže přijel táta se svojí ženou. Dohromady jsme dělali ten salát a řízky a kapra. Pak jsme si začali vybírat i ty dárky pro radost. Jsme si říkali, co koupíme tátovi a co na to řekne, nebo mámě. A teď jsme to rozbalovali postupně a fakt jsme si to užívali. Opravdu jsme byli rodina dohromady, měli jsme ty společný zážitky. Fakt jsme se jako nehádali. Já jsem našim oběma říkala, že jsem byla vděčná, že se sice rozvedli, ale že se před náma nehádali a že si nás nebrali jako rukojmí, že si nás nepřehazovali. To si myslim, že udělalo hodně. Byli v tomhle kultivovaní a ohleduplný a za to jsem vděčná. A pak různý ty výlety, nebo když si naši pro mě přijeli do lánů, jakože konec pobytu. Takt o bejvali fakt ty hezký zážitky.

V: Myslíte si, že je něco, co byste ve vašem dětství chtěla změnit?

M: No. Myslim, si že jo. Asi když bych mohla, tak bych to chtěla vědět co nejdřív, aby mi to ty naši řekli. Třeba na začátku jednoduchou formou, ale já vidím i na vlastních dětech, že to má smysl. Já jsem jim to říkala od jejich ranýho dětství. A oni když pak ve škole probírali rodinu, tak i říkali: „my máme mámu, tátu, ségru, babičku a dědu. Jeden děda už není a pak někde máme babičku a dědu, který sice vůbec neznáme, ale máma babičce vyrostla v bříšku.“ Řekli to takhle a neměli s tím nikdy žádný problém. Asi kdybych to věděla od začátku, tak třeba by se mi s tím líp vyrůstalo. A pak mě mrzelo, že jsme s tou ségrou ztratili kontakt a vlastně i s mámou, když se rozešli a když máma měla pocit, že potřebuje žít. Což já na jednu stranu chápu, ale mně ta rodina prostě chyběla.

V: Je něco, co byste ještě chtěla dodat, co jste mi ještě neřekla?

M: Já myslím, že tam už nic není. Že vám děkuju, že jste přijela, protože jsem se mohla takhle s někým rozvášnit ((smích)). Tak vám děkuju, že jste to vydržela se mnou, protože to je dlouhý.

Příloha č. 7: Rozhovor č. 5

Datum rozhovoru: 29.6. 2022

Délka rozhovoru: 1:35:42

Sára Pasálková: Výzkumník „V”

Participant: Petra „P”

V: „V našem rozhovoru se tě budu ptát na zkušenosti z dětství. Nejprve bych se ráda zeptala na rodinnou situaci. V kolik letech jsi byla adoptována, s kým jsi vyrůstala (sourozenci, rodiče, babičky, dědečkové).”

P: Tak adoptovaná jsem byla v 6 měsících a měla jsem sestru, která se narodila čtyři roky potom, co já jsem byl a v rodině. Byla prostě biologická. A i oni mi to tak líčili, že díky mně, se ona mohla narodit, protože se o to pokoušeli dlouho a nešlo to. Babičky bydleli dole, bydleli jsme 4 roky v baráku, ale pak jsme chtěli jít pryč a byli jsme jen my čtyři.

V: Jaké bylo tvoje dětství? Vyprávěj mi prosím o něm.

P: No protože můj táta hodně fotil a točil, tak já mám strašně moc kazet kazet a fotek pěkných, takže já z toho žiju. Já vždycky říkám, že ty vzpomínky jsou hodně živý díky těm fotkám a asi je to tím ovlivněný. Ty fotky, nebo ty videa mi vždycky aktivují ty vzpomínky. A přišlo mi to takový hezký, z těch fotek. Byli jsme tak pospolu všichni. Moji rodiče jsou hodně takový, že si chránějí svoje soukromí. My jsme třeba nejezdili na tábory se ségrou, protože máma byla ráda že nás má, tak nás měla furt u sebe. Jezdili jsme na chatu v létě, tam jsme se koupali v bazénu, jezdili jsme tam na kole. Nedělali rozdíl mezi náma, protože oni to řešili hodně racionálně. Takže mi pak i přišlo, že mě vždycky protěžovali, abych se necejtila nějak, že ségra dostane něco víc. Tak mi občas dali nějaký malej dárek, když měla ona narožky ale teda i jí dali dárek, když já jsem měla narožky. Takže to bylo hodně vyvážený. Nikdy jsem nevnímala, nějaký negativní emoce nebo tak. Já vždycky říkám, že je to největší dar mého života, že si mě adoptovali. A i když maj nějaký chyby, jako každé rodič, i když to myslí dobře, tak udělá třeba věci který nedopadnou tak jak se úplně zamejšlel, tak pro mě je to prostě jako úžasný. Hodně mě to naplnilo a když si předstávím, co by se mi mohlo dít kdybych byla v děčáku, tak tohle je štěstí.

V: Jaký pro tebe bylo, když jsi nastoupila do školky?

- Vzpomeneš si, jaké to bylo pro rodiče?

P: Do školky. No mamka, ač je racionální hodně, tak zase jako z psychologie toho nikdy tolik nečerpala a spíš je to takový co říkaj doktoři nebo nějaký prameny odborný, když se to kolovalo v těch letech, kdy jsem se já narodila. Tak teď už se ví, že to dítě adoptovaný má být u ty matky co nejdýl, tak to úplně neřešila a řekla si že bych mohla zkusit jít do jeslí, nevím co by ona dělala nebo nedělala, takže mě zkusila dát do jeslí. To já si nepamatuju teda, ale prej jsem tam řvala. Tak to vyzkoušela asi jen na jen a hned mě stáhla. Nějak jsem prej tam koukala na ty děti a moc se nezapojovala, takže to byl nějaký její pokus, to mi vyprávěla.

A já si třeba pamatuju ze školky, že jsem přišla do nějaký chodbičky a že oni vzali nějakou špachtli, a nějak kontrolovali, jestli dítě není nemocný a musela jsem vypláznout jazyk. Tak to ve mně zanechalo stopu, že to bylo takový otravný. Ale jinak pak ve školce, to si pamatuju že jsme tančili v nějakých sukničkách žlutých, tak to mě bavilo a učitelky asi v pohodě. To jsem neměla nikdy problém a nebo že by mě někdo šikanoval tak to vůbec. Ale je pravda, že třeba v kolektivu tak to se nedělo jenom ve školce ale i kroužcích, tak jsem měla takovej ten pocit. Já nevím, jestli to šlo spíš že mě nebo to dělalo to okolí a já pak nějak reagovala, že hodně mi říkali ty jsi hnědá čokoláda. Ale nejsem úplně hnědá, ale mám takovou olivovou pleť. Já jsem poloviční bulharka totiž. A oni mi říkali pak i indiánka ((smích)), tak tam prostě byli takový nějaký narážky a ani nevím, jestli se třeba se mnou nebavili, ale tohle si třeba pamatuju. A měla jsem vždycky takovou jednu kamarádku jenom, to všude i na těch kroužcích, s kterou jsem tak nějak víc souzněla a bylo to takový hlubší a bylo mi tak nějak jedno co si říkaj, ale vím že jsem měla vždycky takovou tu jednu a nebyla jsem nikdy v tom hloučku těch pěti holek.

V: Vzpomeneš si, jaké to bylo pro rodiče?

P: No moje máma je hrozně racionální typ a vůbec nedovede sdílet emoce. Já i když s ní dneska mluvím o nějakých tématech, tak ona je úplně odpojená. Neumí moc se napojit na svoje emoce. Takže ona mi to ani nějak nedokáže popsat, co prožívala, když mě dala do školky. Je taková v tomhle oploštělá.

V: Na jakou nejranější vzpomínku s matkou si vzpomínáš?

P: No já jak zase máme ty fotky. Tak je to díky tomu takový živý a tu emoci mám až skrz tu fotku. Tak si vzpomínám na jednu černobílou, jak mě mamka drží před tím kojeňákem v nějaký tý zavinovačce. A vžiju se do ty fotky a řeknu si že je to takový teplo, kdy člověk najednou se cítí tak jako v tom bezpečí víc. Ale když bych si třeba teď zavřela oči a řekla si první vzpomínka s mámou, tak to mi nic nevyvstane, vyloženě co si pamatuju. Tak ono mi je taky už 32 let, tak je to nějaká doba ((smích)).

V: Jaká je tvoje nejranější vzpomínka s otcem?

P: No zase. Já to mám z těch videí. Tak ale když si něco vybavím, tak tam sedím na jeho ramenou. On mě vzal třeba na koníka a probíhal zahradou se mnou a ((smích)) většinou to byla nějaká akční věc, kdy to dopadlo tak, ale já si to nepamatuju, že mě třeba odřel o nějakou větev, protože mu nedošlo, že jsem vyšší než on nebo mě třeba točil jako letadýlko a vykloubil mi nějak trošku ruku. Tak to si pak pamatuju, že jsem byla nějak u doktora. No my jsme s tátou měli takový akční chvilky, protože máma byla taková jako v klidu doma to bezpečí, vypíglováno a táta se mnou šel dělat něco na chatě třeba. Přenášeli jsme třeba dřeva a já nějak potom sjela a spadla jsem na pusu, tak mi pak vybírali kamínky z pusy ((smích)). No, takže tak. Prostě takový akční.

V: Jaký pro tebe bylo vyrůstat se sestrou?

P: Já nevím. Já si to moc nějak nepamatuju. Teď spolu nějaký vztah máme. V tu chvíli, třeba z těch fotek, tak jsem viděla třeba, že jsem ji vozila v kočárku. Mamka vždycky říkala, že jsem si jí tak jako nevím jestli manipulovala, ale ona byla mladší o 4 roky tak já jsem si s ní tak jako hrála. Že třeba tady bude sedět a budeme si hrát na princeznu a pojedem tady a tak. Takže jsem to vedla já.

No a na ty chatě mám hodně vzpomínky, že jsme chodili koledovat nebo jsme prodávali mušle. To jsem okoukala od dětí na dovolený v Chorvatsku. Takže ty aktivity jsem spíš určovala já.

No a ono je to takový těžký posuzovat, protože jsem nikdy nezažila tu biologickou rodinu, že bych sdílela něco genetického s mým příbuzným, takže já třeba mám pocit s tou ségrou, že je úplně jiná. My si pokecáme, všechno, ale každá to máme jako jinak a vim, že jsme se docela i hádali občas. Ona mi to teď i vyčítá, že jsem tak jako nikdy nedržela při ní. Prý čekala, že já se budu nejvíc kamarádit s ní a ne třeba s cizíma a vyčítá mi, že jsem měla držet víc při ní a že byla taková furt odstrčená. A to já zase říkám, že když jsme byli o 4 roky, tak jako prostě ((smích)). No ale jsme takový že si pokecáme a ona má úplně jinej život a některý věci třeba nechápe, když jde třeba o moji dceru a tak, protože ještě nemá děti.

V: A jaký jste měly vztah v dospívání?

P: No tamto bylo divoký, když jsme byli na základce na stejný vlastně. Ona byla třeba v nějaký první druhý třídě a já byla v pátý, šestý. Ona byla takový děťátko a já jsem byla už víc taková partička a tak. Já jsem teda byla vždycky víc taková při klucích. Ne, že bych měla nějak hodně poznámky a tak, ale bavilo mě být s nima. Ta jejich zábava, že člověk nemusí tolik řešit co si kdo myslí, jsou víc takový přímočarý. No a jednou ve škole řekla nějakýmu učiteli, co suploval v její třídě, že jsem o něm něco hnusnýho řekla. Ona to možná nemyslela zle, protože byla malá a řekla to jinak, než to bylo. A já jsem se to dozvěděla, protože mi vynadal a ja nechápala. A to mě naštvalo, že mě ona „podrazila“. Ale brala jsem to s rezervou, že je teda jako malá no a to jsem se třeba fakt rozčilila, že jsem na ní naběhla jako co to říká no a ona zase mi to vyčítá teďka, že byla malá a tak. No takže jsem občas měli takovejhle konflikt, že jsme se nechápali vzájemně.

Ale jinak jako no.. Já jsem taky často měla z její strany pocit, že mi nevyjde vstříc nebo takhle no. Jednou jsem ji prosila, jestli mi může něco hodit z okna, protože jsem spěchala na autobus a ona, a to má přístup takovej jako do dnes a možná ke všem. Ona, že nemůže, že to rozhodně stihnu, že je to můj problém, že jí obtěžuju a co jí vůbec volám ((smích)) no a takhle. Já jako na ní nejsem třeba naštvaná, protože jí už znám, že je taková, ale je to pak takový těžký, že si občas nerozumíme no. Ale zasmějeme se jinak spolu.

V: Jaký jsi měla vztah se spolužáky a celkově jak jsi se začleňovala v kolektivu ve škole? Co ti pomáhalo, co ti dělalo problém.

P: Se spolužáky. No je pravda, že vždycky když jsem někam přišla. Ať třeba do první nebo do druhý třídy nebo pak na gympl. To jsou takový ty mezníky, kde je člověk úplně vyvržen do neznámých vod a kolektivu a nešla jsem nikdy s někým, koho bych znala. Jak to třeba je, že některý rodiče daj ty svoje děti spolu do tý další školy, tak to já jsem nikdy neměla. I tím, jak je mamka taková odtaziťá ((smích)) od lidí, že nemá moc kamarády a tak. Tak třeba já jsem tam vždycky měla pocit ty první dny, že jsem takovej mimoň, že na mě všichni tak koukali. Nejdřív jako indiánka na tý základce, potom na gymplu, tam nebyly žádný komentáře jako že bych se cejtila, že mě nějak hodnotěj nebo tak. Ale třeba první den, dva jsem se rozkoukávala a bylo to takový nepříjemný, že jsem nevěděla co čekat. Ale já, jak jsem komunikativní, tak potom to už bylo dobrý. Já jsem se vždycky těšila do školy, já jsem chodila i o hodinu dřív, abych pokecala s lidma. Pro mě to byla společenská událost ((smích)). Mě tam ani nezajímala tolik ta výuka, potom třeba na gymplu jo nějaký předměty, ale prostě mě to bavilo být mezi lidma a jak to doma bylo takový sterilnější, že ta máma nechodila moc mezi lidmi ani my jsme nebyli vystavený těm společenským událostem, tak mě to jako bavilo. Na základce s klukama jsme teda dělali hodně bordel, to mě bavilo ((smích)). Kámošku jsem taky měla, ale nebylo to nějak jako to nejdůležitější, že bych s ní třeba měla nějaký tajemství. Jako některý holky to tak maj, že je to jako nejlepší kamarádka a bez toho nemůžu žít a mají nějaký deníky a píšou si tam jedna druhý, tak to já jsem nikdy neměla takhle. Jako kámošky jsem měla, ale nebylo to nějak jako.. mně spíš tak jako lidi inspirujou, že od každého trochu. Jo, jako že se bavím s každým. Já jako moc nesoudím lidi i teď mám kamarády různého vzdělání a různých typů lidí. Mě baví ta různorodost a to že vysílá každěj jinou energii. A pak na gymplu to samý no. Dá se říct, že já jsem byla vždycky spíš takovej ten organizátor jo. Já jsem byla docela dominantní vždycky, byla jsem takovej ten organizátor. Jak mě bavila ta společnost tak jsem třeba vyměřšlela ty akce, tam nikdo nikdy nic nevymyslel. Nebo třeba na nástěnkou jsem třeba dělala nějaký témata na nástěnkou. Nebo i na tom gymplu jsem vždycky zdobila okna a tak no.

V: A co ti pomáhalo se začlenit v kolektivu? Nebo jestli to chápu dobře, že jsi doma tolik nezažívala ty společenský události, takže to bylo pro tebe motivující to zažít v tý škole?

P: No já nevím. Pro mě je to přirozený. Já jsem se o nic nesnažila, abych třeba zapadla a byl to jako můj úkol. Pro mě to bylo přirozený prostě. Jsem tady s nějakýma lidma, budeme mít interakce. Měla jsem pak teda jednu kámošku na gymplu, tam už to jako bylo takový víc, že jsme spolu sdíleli. To jsme spolu seděli vlastně celých těch 5 let nebo kolik.. No prostě celou dobu jsme spolu seděli v lavici. Vlastně přímo naproti tý katedry učitelky, což teda na to, že jsem dělala ten bordel tak to bylo odvážný, že jsem seděla naproti učitelce ((smích)). Takže my jsme byli takový jako.. Ona mi hodně připomínala mojí mámu možná. Ona byla taky znamení panna a byla taková jako všechno v pořádku, všechny úkoly věděla, všechno podepsany podtrhaný, jo jako taková fakt dokonalá. A s tou jsme se hodně kámošili, že jsme se chodili třeba do obchodu smát různým blbostem, jako že je něco kýčovitý a tak. Takový prostě blbosti naivní, ale bylo to takový holčičí. My jsme vlastně byli úplně jiný, protože já jsem v tu dobu s těma klukama chodila i třeba kouřit, nebo občas jsem se i opila pořádně a ona byla taková rezervovaná k tomu. Ale brali jsme se tak, že každá jsme jiná a máme se rádi.

V: Vzpomeň si na tvoje první velká kamarádství, lásky? Jak ti šlo utváření vztahů, jak jsi se v nich cítila.

P: Takže kamarádství to bylo ta Kamila na tom gymplu. Ono mě přišlo, že má takovej.. Nebo já mám v sobě i tu mámu, která má všechno v pořádku a tohle. Tak ona mi jí možná trochu připomínala, že má jako všechno v pořádku

a taková hodně racionální. Mě vlastně na tom gymplu hodně hodnotili, že říkala jedna moje kámoška, že jsem živočišná. Protože já jsem byla vždycky taková (nevím, jestli je to i tím, že mám v sobě tu řeckou krev) protože oni jsou hodně takový otevřený pohostinný. A to třeba i v těch kolektivech, jak ses ptala co mi pomáhalo, tak já jako nemám moc ostych. Já se třeba jako rozkoukávám, když nevím co je to za lidi a nebo když jich je tam hodně, když třeba by mi to nebylo příjemný tak bych odešla (kdyby to nebyla škola) ale jako nemám jako vyloženě nějaké velké stud a nebo že bych jim nevěřila, já spíš věřím. Ně jako naivně, ale jsem prostě otevřená. Nečekám, že by třeba někdo zneužil něčeho a nebo mě nějak zranil. Mě prostě naplňuje být mezi lidma. Jenom teda moje máma, ta se asi nějak vymyká ((smích)).

No a potom ty vztahy. Já jsem měla vždycky jako hodně hluboký vztahy. Jak si všichni mysleli, že jsem strašně živočišná, tak mě všichni tak hodnotili, že zrovna já budu taková ta holka, která klidně na jednu noc a nebudu mít problém s čímkoliv. A to já zas tohle vůbec nemám. Já jsem měla třeba tři partnery životní takhle, teď už mám manžela. S tím jsme spolu deset let. My jsme vlastně i spolu vyrostli. My jsme se seznámili v 18 letech, po gymplu, když jsem nastupovala na vejšku do Prahy. Takže jsme ještě nebyli takový dotvořený když to tak řeknu. My jsme se dotvořili tak spolu, což vidím jako velkou přidanou hodnotu, protože se lidi často hledají až ve 30 a výš. A předtím jsem měla jako dva partnerský vztahy, kdy jeden byl takovej jako v 16 letech. To bylo takový prostě zkusíme, co to jako je vůbec.

Pak teda jsem měla jednoho kluka, kterej byl hasič. Vždycky jsme si vybírala takový ty akční, komunikativní a když jsem právě z nich cejtla tu přímou a takový ty veselý lidi. A bylo to vždycky takový, že cejtli, jak jsem do toho hodně angažovaná, že je to opravdový tak hned začali mluvit, jako že si mě jednou vezme a už počítal, až bude mít plat a že tohle dá mě. No prostě vždycky se mnou chtěli plánovat rodinu ty lidi, že vždycky bylo cejtit, že to myslím vážně. A i oni byli takový, že já jsem z nich cejtla, že to není hra nebo něco. No a pak jsem už poznala teď kon svého manžela a s tím jsme spolu a máme dceru. A to je takový zajímavý, že on je teda z rodiny kde jsou takový živočišný a intuitivní. Takže on mě teď učí se jako víc otevřít a být taková přirozená. Protože u tý mámy a táty to bylo víc racionální, protože jsem byla tak v okovech a všechno takový hodně přes hlavu a takový praktický. No a vlastně díky mýmu manželovi, můžu víc to dělat intuitivně a být taková přirozená. On je hodně přímý, on je to cholerik takovej i a zase já mu dávám tu brzdu, že jsem hodně racionální, že to dokážu vybalancovat. Nenechám se tou emoci vltáhnout s ním, tak si vlastně strašně sedíme v tomhle.

V: Jak ses cítila v těch prvních vztazích? Jaký to pro tebe bylo?

P: No hrozně šťastná, protože. A to si myslím, že hodně vycházej ty vztahy z toho, že jsem neměla tu matku ten první půlrok. Že vlastně.. ale zase jsem pak měla tu svoji adoptivní jako hodně pevně. Vesměs jsme byli pořád spolu i s tím tátou a i s tou ségrou na všechny dovčí vždycky jenom spolu. Taťka nikdy neměl takovýto jedu s klukama, nebo šup nima na tábor, my si někam pojedem. Vždycky jsme jako drželi pospolu a jak to bylo hodně pevný, tak jsem vlastně si uměla najít ty chlapy se kterýma to bude pevný. Ale zase jakoby jsem jako hrozně tu jistotu chtěla, že mě fakt mají rádi a myslí to vážně. Ale nějak jsem to z nich cejtla, že když jsem do něčeho šla, tak pro mě ten chlap chtěl udělat fakt všechno a zase já jsem taky do toho dávala fakt hodně. Já jsem žila tím vztahem a nechtěla jsem nic jinýho dělat. Samozřejmě jsem se učila do školy žejo. A bylo to hrozně naplňující pro mě a vždycky jsem byla hrozně šťastná v tom vztahu.

Taky bylo zajímavý, že jsem si nikdy nevybírala chlapi podle vzhledu. Mě bylo jako vždycky jedno co si ostatní myslí. Já jakoby v sobě cejtím co já potřebuju a chci abych já a ten partner jsme byli šťastný.

V: Jaký byl tvůj vztah s matkou v dětství a dospívání? Jak jsi se cítila ve vašem vztahu.

P: No.. Já nevím ((smích)). Jako mamka je hrozně racionální, takže jsem vždycky v ní měla takovej pocit klidu a bezpečí, že jako já nevím.. nezačne vyšilovat nebo.. no já ani nevím. Já jsem jakoby měla asi hodně brzo takový svoje nějaký věci a svůj svět. Takže tohle asi nedokážu moc popsat, že si na to nevzpomenu úplně. Jako občas některý věci přeháněla, protože ona je taková hodně, ona to o sobě ani neví, ale mně se tak jeví. Na jednu stranu je trochu úzkostná, protože doma třeba vždycky když přišla, tak řekla „jee, doma je zase potopa.“ A jako úplně člověk viděl, že je z toho fakt ztápená a my jsme si jenom se ségrou umyli ruce a tam byli jen kapičky okolo. A ona proti světlu se vždycky podívala říkala: „Tam je to, tam je to.“ a začala to leštit. A my jsme to nechápali a tohle mi na ní vadilo, že přišla z práce a začala tam rovnat polštáře aby to bylo všechno vyrovnaný. Takže občas to bylo takový přehnaný.

V: Vnímáš rozdíl ve vašem vztahu v dětství a dospívání?

P: Noo. Hele jako určitě bylo vidět, že zesílila ta moje tendence být hodně free. Takže jakoby jsem jezdila na chatu a tam jsem nechávala různý, protože já jsem byla na tohle lajdák, jak nejsem tolik racionální, tak jsem se tam prostě odvážala. Prostě partička lidí, bylo nám třeba 18, 15 no a prostě tam třeba našli etiketu vodky v bazénu, že tam plavala. Tak z toho nebyli úplně nadšený no a různý takovýhle důkazy. Protože oni jak jsou takový distingovaný, tak to pro ně bylo.. Já bych to třeba u své dcery brala jinak. A pro ně to asi bylo takový těžší, ale zase nebyli hysterický. Třeba mi to řekli, že tam našli to a to a co se tam dělo.. No a občas byl nějaký průser, že se tam něco rozbilo, což se ségrou když měla ona svojí partičku na chatě, tak se většinou nic nestalo a prostě se mnou samozřejmě ((smích)) ty nejvíc věci byli ode mě. No ale nějak to nehrotili. Tam jako byl táta, takovej pohodář víc jak máma právě. Vždycky řekl: no a co. Takže mámu vždycky uklidnil ať to neřeší nebo tak. Ale nebyla jsem, že bych šla někdy proti rodičům. Vždycky jsme se prostě nějak domluvili. Oni jak byli hodně racionální, tak jsem věděla, že mám v nich oporu a něco snesou když to tak řeknu a nějak to proplulo myslím dobře. Oni občas se mohli trochu bát žejo, když viděli nějaký věci. Ale nikdy jsem jako nefetovala, jako nějaký chemický drogy. Ani ne, že bych to nechtěla zkusit, ale já jsem vždycky hrozně bála toho, že když to zkusím a bude to jako dobrý, tak bude potom průser, že nebudu nějak ve svém světě a pod kontrolou a bude mimo ((smích)). No ale třeba co se týče THC tak to jsem si dala, ale nebylo to denně. Jenom třeba o víkend a to taky jako věděli a nějak to zjistili. To jsem měla i nějaký rostliny. To vím, že jsem si tenkrát vezla i na chatu a to třeba se divím dodnes, že mě mamka nechala si ty rostliny odvézt na tu chatu ((smích)),

ale to byly jen ty venkovní, ne nic tvrdýho. Ale docela mě to dneska šokuje, že se divím.. to jí asi táta něco řekl, ať to tolik neřeší ((smích)).

V: Jaký jsi měla vztah s otcem během dětství a dospívání? Jak jsi se cítila ve vašem vztahu.

P: No taťka byl cholerik, ale zase vlastně takovej pohodář, že neměl tolik jako máma těch úzkostí, jako co se stane, protože ona se vždycky hrozně bála o naše zdraví a tak. Tak to on jako tolik neřešil. Ale zase byl cholerik, tak si pamatuju, jak třeba mě učil matiku a byl rozčilenější strašně, že to nechápu.. Já na to prostě nemám buňky. Tak pro něj to bylo těžký, že jeho dcera, ikdyž teda nebyla jsem jeho dcera ale on to nerozlišoval, že když mi to 3x vysvětloval a já to furt nechápu. Tak to bylo takový těžký pro něj. No ale jinak.. My jsme hodně s rodičema jezdili po horách. I jako túry a na lyže. Takže zase bylo dobrý, že zážitky jsou, že jsme byli furt přispolu a taková pohoda. A takhle pocity, jak se mě ptáš na to jak jsem byla hodně malá, tak to se mi jako hned nevybaví.

V: Přemýšlím, že jak jsi říkala několikrát, že mamka je hodne racionální. Tak chápu to správně, že je úzkostnější a nepřístupná emocím?

P: jo.

V: A taťka, ten to uměl ventilovat trochu víc.

P: No, ten. Oni měli jako takovej vztah, to vidím až teď. To jsem třeba zjistila u sebe na terapii, že vlastně já jsem si vždycky myslela, že moji rodiče jsou nejdokonalejší, nejužasnější a oni jako jsou pro mě. Ale pak jsem zjistila, že jsem měla negativní vztah k tátovi v něčem. A dobrala jsem se toho, že mě přišlo nefér, jak on byl takovej cholerickéj tak na mámu byl jako v situacích za který máma nemohla podle mýho, že to jako nevyvolala, ona byla taková nekonfliktní spíš taková klidná. Tak on vlastně do ní a dělal pak takový truce, že třeba nepříjde na oběd a zavřel se do kanclu. A přišlo mi nefér, že ta máma je trestaná za něco, za co nemůže a on tam dělá dusno a takhle no. A nebo když jsme jeli někam v autě, tak to byly mapy a nebyly navigace. Tak on vždycky „Kde jsme!?!“ na mámu hejknul a teď jako nikdo neví kde jsme a on hned „Ukaž mi to, ty jako vůbec nevíš!“. No a je pravda, to vidím až teď, že třeba manželka jsem si vybrala na podobnej princip. Ten je to samý. Ten když jede, tak spustí na mě a já musím jako vydržet no ((smích)).

V: Jak se cítíš v partnerských/partnerském vztahu?

P: hrozně jako přirozeně a naplněná, autentická a vždycky ty partneři byli taky takový.

V: Co ti ve vztazích pomáhá, aby jsi se k druhým přiblížila a co ti naopak dělá problém?

P: No určitě otevřenost a vlastně je to o tý komunikaci. Já jsem k nim otevřená a chci to i od nich. A vlastně ten jeden partner, to bylo takový, že jsem mu už pak nemohla moc věřit, že to bylo takový. On byl hodně takovej, že byl milej na všechny holky a že to bylo za hranicí. Já jsem ho nikdy neuvěřila, že by mě podvedl jako akt, ale třeba jsem objevila nějaký emaily a smsky a měla jsem nějaký pochybnosti. Já jako lidem věřím, ale zase když už mám tu intuici, že se něco může dít, tak pátrám. No a třeba u mě ty lidi hrozně rychle skončej, když mám pochybnost. Tak já nechci být vystavovaná tomu, že budu nějak trpět v tomhle. Jsem hrozně taková, že to tam vedu. Já mu to hnedka zavolala, že jsem tam četla takhle něco náhodně a že už jsem teda měla nějaký pochybnosti v tomhle směru a že se ho teda nechci dotazovat jak to bylo nebo nebylo, protože by mi to stejně neřekl žejo jak to bylo po pravdě a že už mi vadí jenom ten princip, že nějakou emoci, kterou já mám jen k jednomu člověku, tak to mi přišlo úplně.. no se mnou to nesouznělo. Já si sebe vážím a tak jsem mu řekla, že to s nim nebudu řešit a že prostě konec. To jsme spolu byli asi tři roky nebo tak. No a on, že to bude v pohodě, že si mě nenechá zmizet z jeho života a nějak to nechtěl vzít. On mi i dva roky potom vztahu, co jsem byla s manželem, tak mi posílal různé poetický zprávy a nebo nějaký fotky naše z minulosti. A i před gymplem čekal, že mi to vysvětlí, tak to pro něj bylo asi těžký.

A moje máma to třeba komentovala tak, protože oni ho měli rádi a znali ho. On byl takovej komunikativní, hasič= zachraňuje lidský životy, takže prostě hodnej člověk. A vlastně jako je to hodnej člověk, ale prostě pro mě je tohle nesnesitelný. Já bych mu prostě nemohla věřit. Já prostě v tomhle mám hrozně ráda sebe ((smích)). Takže jsem to takhle utla a máma to komentovala, že je úplně vyděšená z toho, jak jsem si to takhle rychle řekla a že jsem úplně v pohodě, že jako jestli nejsem nějaká citově oploštělá a abych pak neměla problémy ve vztazích ((smích)).

V: A jaký to bylo pro tebe, když ti tohle řekla mamka?

P: No já jí beru s rezervou. Ona jak je jiná, tak já jsem v tomhle hrozně taková za sebe. Já jakoby moc si nejsem nejistá v tomhle. Já jsem věděla, že je to dobře. Pak jsme poznala mýho manžela, kterej je zase v tomhle hrozně upřímněj ale zase samozřejmě život je život.. A může se změnit a neřikám, že by něco takovýho nemohl udělat. A i třeba já. Takže to neberu jako takovou faktickou věc, že s někým máš jistotu všeho nebo tak. Ale můžu mu věřit. Ale zase v tom jak je víc cholerickéj a takovej pruderní tak vim, že na rozdíl od toho bývalýho je víc autentickéj a ač je nepřijemnej, tak to má svoje.. Tak bych prostě z toho řekla že, nelže.

V: Jaké to bylo, když ti rodiče řekli, že nejsou tvoji biologičtí rodiče?

P: Mně to řekli třeba v meich pěti, nebo šesti letech. Ale ve mě to nevzbudilo nějakou velkou emoci. Jak to bylo jako přirozeně v tom věku, kdy člověk prostě i když někdo umře a je ti 5, tak prostě většinou se nesložíš, protože prostě většinou nevíš, co si máš o tom myslet. Já jsem to brala jako nějakou informaci, kterou mi řekli a pochopila jsem to. Byla jsem vlastně hrozně ráda, že je mám a vyrůstala jsem vlastně s tím úplně přirozeně. A to bylo takový zajímavý, že jsem měla furt tendenci to všem říkat, jako třeba kamarádům a i ne těm nejlepším. I když já jsem teda nikdy neměla ty extra nejlepší, ale jakoby když na to přišla řeč, tak jsem to každému říkala. A to vlastně dneska vidím, že jsem se o tom chtěla ujistit, že je to normální, protože já třeba nemám kolem sebe někoho kdo by byl adoptovanéj, takže jsem neměla to s kým sdílet, takže jsem o tom tak mluvila. Všichni se vždycky divili, že z toho nejsem špatná žejo (smích). A já, že jsem naopak ráda, že jsem dostala tu možnost dostat tyhle úžasný rodiče. A beru to jako dar, že jsem s nima mohla prožít ten život.

A začali se mi vyjevovat až takový ty věci třeba v pubertě. To jsem se ptala mamky, že jsem se doptávala, protože ona je spíš taková ať o tom nemluví s každým, že je to moje věc a je to soukromí, ale spíš chtěla chránit sebe. Já se spíš řídim tím, že jak jsem otevřená a mám ráda tu interakci, tak pro mě zase bylo přirozený to sdílet, ale zase jsme to neřešila, co si o tom myslí.

A potom v pubertě, jsem se jí ptala, protože jak jsem taková snědší, takže nevím z čeho jsem. Ani jsem nečekala odpověď a ona se asi víc vctivila do mejch pocitů. Ona by o tom sama ani nemluvila. Pro ní je to spíš nevím jestli nepřijemný, ale není ten typ. Tak jsem se dozvěděla v těch 15,16 že můj táta je řek. A najednou mi docvakávaly věci a to je jako mazec. Že jsem vždycky měla strašně ráda bílej jogurt s medem a nikde jsem to neviděla a myslala jsem si vždycky, že je to prasárna a to je věc, kterou jsem zjistila až když mě rodiče vzali do Bulharska, asi si jako uvědomili, že je to pro mě důležitý tak mě tam rodiče chtěli vzít, že se to tam jí normálně. A i když jsem seděla na balkoně tady v Česku a koukala do sadu a cejtla jsem se v létě vždycky dobře na sluníčku, tak ale nějaké pocit tam byl, že tam něco chybí, že je tam něco vyňatýho a neúplnýho. A to jsem ani nevěděla ještě, že je táta od moře. No a pak jsem zjistila, že když jsem byla u toho moře, tak mi tam chybělo to moře.

V: Takže od mala tě s tím seznamovali a pracovalo se s tím doma.

P: Jo, ale musela jsem se hodně doptávat. Mamka ty detaily úplně neřikala a prostě mi to postupně nadávkovaly jako nějaké příběhy a mysleli si, že to stačí nebo to neřešili a já jsem se musela doptávat. No a nejvíc jsem tohle téma asi začala řešit intenzivně, když jsem čekala svoji dceru. Najednou jsem si uvědomila, že porodím někoho, kdo bude se mnou geneticky propojený a já vlastně vůbec nevím, co tam mám. A víc mě zajímala, nějaká genetická zátěž, když se ptali na těch prohlídkách. A jak jsem byla vychovávána maminkou, ona byla doktorka, taková racionální, tak jsem si říkala, že já vlastně ty informace potřebuju. Že by mě to zajímalo jako. Pak mě napadlo, protože já znám jméno ty můj biologický matky, protože já jsem vždycky šátrala, když nebyly doma rodiče. A jak jsem měla v sobě to neobjevený, tak jsem vždycky musela hodně pátrat, abych se něčeho dopátrala a mám to vlastně celý život. I jak jsem se ptala tý mamky. A kdybych neměla vlastně tu svoji aktivitu, tak se nikdy nestanu autentickou, nikdy se jako nepoznám. Takže jsem jako malá šmejdila doma a našla jsem doma rodnej list originální a zapamatovala jsem si jméno tý matky a to se mi otisklo do hlavy a v tu chvíli já jsem třeba nevěděla, že to jednou budu potřebovat. Ale já jsem to měla nějak uložený a najednou mi došlo, že vím to její jméno a nepotřebovala jsem se nikdy domů jít zeptat mámy, že potřebuju vědět to její jméno, abych jí našla na facebooku. A jak říkám, že jsem si vždycky byla jistá sama za sebe a tu mámu jsem jako tolik nepotřebovala, tak jsem jí i chtěla asi trochu ochránit, aby neměla ty špatný pocity z toho, že mě neměla v tom břiše a nechci zbytečně se s ní o tom bavit, protože vím že jí to není příjemný. Takže si jednu za sebe. A vlastně jsem si zadala na facebook to jméno tý biologický matky, že mě zajímalo jak vypadá a co i sdílí. Zároveň jsem si říkala, že je starší, protože mě neměla jako mladá a bylo jí asi třeba 30, takže jsem si říkala že už dneska to bude třeba 50 letě ženská, tak třeba facebook mít nebude. No a ona tam byla a to mi hrozně pomohlo, protože jsem viděla její fotku. A všechno zapadalo, že to je určitě ona no a mě to tak nějak uklidnilo. Pak jsem jí i zkusila napsat zprávu. Nepřidala jsem si jí teda do přátel, protože to je hodně takový... protože by si mě třeba přidala a zjistila kdo jsem, tak by z toho mohla bejt špatná nebo něco. Zároveň jsem ani nechtěla, aby ona viděla můj život, protože nevím kdo je. Zas nejsem tak důvěřivá, protože ona by měla velkou moc žejo. Jakoby je to moje biologická matka a na druhou stranu je cizí a co když začne mě manipulovat. Mě napadlo, že třeba řekne, že se to stalo všechno omylem a začala by si hrát na maminku, no člověk neví prostě. A to já nemám ráda, takže to bych jako utla a nechtěla bych se dostat do tý situace. Takže jsem jí tam poslala zprávu, i když jí nemám v přátelích. No a napsala jsem, že by mě zajímalo, jestli neporodila dceru a pokud ano, tak by mě zajímala genetická zátěž, že se jedná o mě. A bylo to tak udělaný, že kdyby to nebyla ona, což ona to určitě je, že to nebylo nějaký, že by se zhroutil ten člověk, i když se ho to netýká. Pak jsem napsala, že jí nechci zasahovat do jejího života, že každé máme svůj život a že by mě jen zajímala tahle informace, že jsem těhotná a tak. A podle mě si to ani nepřečtla, protože mi neodepsala. A dceři je dnes 6, takže to je dlouhá doba. Je pravda, že ty zprávy když někoho nemáš v přátelích, tak ti můžou zapadnout a můžeš to zjistit po X letech. Takže to tam asi je a ona o tom asi neví. A třeba si toho ani nevšimne ((smích)). A vlastně to není ani pro mě podstatný, protože už žiju nějak bez těch informací a nejsem nějak z toho špatná.

V: Takže to tvé pátrání ti ukojilo nějakou touhu?

P: No. Já jsem teď na základě nějakého příběhu, kde jedna paní psychologka svý adoptovaný dceři hodně otevřeně poskytovala informace a doporučuje se setkat s téma rodičema biologickýma a prostě mluvit o všem. Tak říkala, že ty pocity se můžou objevit až nějak v dospělosti, kdy člověk úplně dozraje.

A najednou se to prostě stalo mě. Já jsem to, že jsem adoptovaná brala jako nějaké příběh, jakoby se mě skoro netýkal. A najednou až dneska mám něco, že ve mě něco vybublává. No a nějak mě ten příběh motivoval, že jsem si říkala jestli se s ní setkat nebo ne. Protože mi to něco může přinést a i ublížit a nevím, jestli jsem na to připravená. Nevím, co se stane, jako kdo to bude nebo co řekne. No ale vlastně si říkám, že to asi nepotřebuju. Možná bych tam spíš vyslala manžela. S tím, že teda aby ona měl ten svůj anonymní prostor a já svůj. A že o sobě víme a že mě zajímá jenom ta informace ohledně těch genetických zátěží. Asi bych tam poslala jeho, jestli mu to může nějak přetlumčit nebo ať mi pošle jenom email. Asi bych nepotřebovala bejt úplně v interakci.

V: A co konkrétně v tobě vybublává, jak jsi říkala?

P: No, protože mě se stalo, že mám úzkosti. Normálně člověk a nebo kámoš to na mě nepozná. Mi vždycky říkali spolužáci na gymplu, že si nedokážou představit, že bych brečela. Byla jsem spíš takovej pohodář, happy člověk. I doma, když tady vybuchne manžel se svojí labilitou kde je máslo a začne řvát, tak já jsem úplně v klidu a nejsem hysterická. Ale třeba já sedím, vlastně ty úzkosti přišly po tom porodu a to mi říkala i terapeutka, že se mi připomnělo to, co já jsem zažívala a nějak se mi to aktivovalo. A je zajímavý, že já jsem vůbec nevěděla co to je. Já jsem věděla, že je to hrozný, že mě to vyčerpává. Já třeba sedím, chci si udělat pohodičku po práci a najednou mi buší srdce. Mám návaly horka a studený ruce a nohy. A vlastně já jsem tyhle situace měla ve chvíli, kdy jsem byla v bezpečí a mohla jsem relaxovat a vlastně mě to hrozně vyčerpávalo, protože jsem nemohla relaxovat. A vlastně když jsem byla v práci, tak jsem byla spokojená, protože jsem pracovala, takže to nemělo šanci vybublávat, ale pak když jsem si chtěla odpočinout, tak to přišlo. Takže jsem nemohla vůbec odpočívat. A já jsem si tak jako na to zvykla nebo jsem třeba vstávala a dítě mi řeklo „dobré ráno mami“. A mě to normálně úplně rezonovalo v uších, úplně mě ten zvuk bodal v uších a nic se vlastně nedělo, ale nemohla jsem to ovlivnit. A nejradši bych to dítě někam odklidila a měla svůj klid

((smích)), ale vlastně by to nepomohlo. A nemohla jsem s tím nic dělat a nevěděla jsem proč. Teď už mi to i začíná mizet, protože se tomu snažím nebránit, jsem s tím a nějak to jako prožiju a ono to pak vymizí co nejdřív. Jinak ty úzkosti, jsem dřív vůbec neměla. Na vejšce třeba zkouškový úplně pohodička. Krizový situace vždycky do těch 25 to bylo v pohodě. Pak jak jsem čekala tu dceru tak to nějak narůstalo a narůstalo a já jsem furt nevěděla, že to jsou ty úzkosti. Furt jsem si říkala, že mám dítě a že to asi není taková pohádka. Prostě budu trpět, tak trpím. A já místo toho, abych šla a zrelaxovala se a měla tu sílu pro to dítě a byla pozitivní, tak jsem víc a víc byla s ním, protože se mnou ta máma třeba nebyla do toho půl roku a já prostě chci s ní být, aby nezažila to odloučení a vlastně do tří let jsem s ní intenzivně byla. Na to jsem teda pyšná, ale zase jsem si mohla zajít třeba na jógu, když už byla starší. Prostě já jsem byla furt sní. A zjistila jsem, že jsem neměla i ten nával od té své mámy adoptivní, protože jak ona byla pořád s náma tak já jsem brala jako selhání, že já bych šla někam nabrat síly a třeba udělat něco pro sebe. A když jsem mámě říkala o tom, jak je to hrozný (dneska je to krásný, jak je už 6letá. To byla jen ta intenzivní péče do těch 3 let). Tak máma mi řekla „prosim tě, že to moc řeším a moc nad tím přemýšlím a že pro ní to byl nejkrásnější čas života, když nás měla doma jako malý a že to si přece musím užívat“. Takže jako úplně nepochopení, protože jak jsme každá jiná žejo.

Já jsem pak ani neměla sílu jí vařit. Já si to třeba zpětně uvědomuju. Manžel mi vždycky říkal, že je to hrozný, že jsem doma a že ani neuvařím. A já jsem vlastně ani nevěděla proč, ale jen jsem věděla, že prostě nemůžu vařit. A třeba dneska to vidím, že jsem byla úplně vyčerpaná těma emocema, tak jsem si nechtěla přidávat další negativní činnost (to vaření), protože mě to moc nebaví. A dneska mě to už baví, i to dítě je větší, tak mě tolik nepotřebuje. A až teď se můžu nadechnout a dělat něco pro sebe, že už vim, že ta dcera půjde do první třídy teď dcera, tak mě už tolik nepotřebuje no a vim, že jsem jít ala to maximum. No a teď až řeším sebe. A teď už to chápou, že jak jsem byla asi od té mamky odloučená, tak proto se mi dělo co se mi dělo. A neberu to nějak tragicky, protože jsem ráda, že jsem měla ty rodiče, který si mě adoptovali.

V: Vzpomeneš si, jakou nejtěžší chvíli v životě jsi zažila a jak jsi to prožívala s tvými blízkými?

P: Nejtěžší chvíli? No já ani nevím. Možná nejtěžší chvíli jsem zažila, když jsem se narodila ((smích)). Já si vždycky říkám, že jsem si užila ten první půlrok, že teď už se rozhodně nebudu stresovat. To je taková moje filozofie. Ale nejtěžší chvíle. Jako jednou třeba si pamatuju, v té době to byl ještě můj přítel, teď je to už můj manžel, tak když už jsem byla na něj hodně navázaná a žila jsem ještě v Praze u rodičů během studia a on jel nějak autem s kámošema a jak je takovej impulzivní a emocionální víc, tak v tom autě jeli rychle a narazili do stromu. A on mi pak nějak volal, že je v nemocnici, že narazil do stromu a budou mu ještě dělat nějaký vyšetření. A to teda jako to bylo pro mě úplně hrozný, že mě to zasáhlo, že mě to bodlo a nevíš co se bude dít. A uvědomila jsem si, že bych ho mohla ztratit. No a semnou byl zrovna můj táta když mi volal a nějak.. oni jsou takový, jako že nepanikařej a já jsem možná brečela a on to nějak okomentoval tak nějak v klidu, ale že mě chápe. Takže třeba tuhle chvíli si pamatuju.

Nebo si pamatuju, že mamce když umřela mamka, tak byla taková smutná, tak to jsem z ní cejtěla ale mě se to zas tolik nedotýká žejo. Já spíš beru ten život, jakože ty věci vidím spíš ty hezký, nebo i to utrpení. Pro mě je zvláštní, že když cejtím utrpení, tak mám pocit že žiju. Jako třeba když jsem rodila dítě, tak říkám, že to byl nejkrásnější zážitek mého života ten porod. Pro mě to byla úplně mystická záležitost ((smích)). Všichni říkali, že to musíš prostě přežít a počítala jsem s nějakou bolestí, ale furt jsem to brala s nějakou pokorou, že může umřít dítě a nebo i já. Ne, že by se to stalo, ale je to jedna z možností. Takže já jsem v tomhle takovej realista. Beru ten život takovej, jak je. Něco nemůžu ovlivnit úplně jako přesně. Něco jsem si o tom načetla, abych věděla jak se rozhodovat v nějakých situacích kdyby mě ty doktoři chtěli manipulovat. A nějak jsem si to chtěla užít a poznat co to je. A jako když to přicházelo (já jsem rodila dlouho), tak vlastně jsem měla pocit že nerodím, že mě to nebolí. Říkala jsem si, že mě zas pošlou zpátky, že ještě nerodím. Takže to byla jediná moje obava. Pak už to začalo teda konečně i trochu bolet no a pak už jsem porodila dítě ani nevím jak. Já si to vlastně chtěla prožít i bez všech těch zásahů a to se mi podařilo. I jsem měla skvělou paní doktorku u toho porodu, která byla taková v klidu. Já úplně nesnáším, když vidím ty dokumenty, jak tam křičí ať tlačí nebo takový ty sekirovací manýry. To kdyby na mě někdo zkusil tak řeknu ať se ztíš ((smích)). To jsem třeba nechtěla fakt zažít. A když jsem porodila vlastně dceru, tak to nebylo takový to „Jee, moje miminko. To je smysl mého života“. Já třeba nemám děti jako smysl mého života. Já jsem strašně ráda za dceru a všechno, ale nebylo to u mě nikdy takový to „Musím porodit dítě, abych byla šťastná“, že bych se na to nějak upínala, ale když jsem jí porodila, tak jsem třeba byla šťastná jako ne že by šlo nějak o ní extrémně, ale jak se v tobě vyplaví ty hormony, když je to přirozený porod, tak máš najednou strašně síly a euforii. Ikdyž jsem vlastně den nespala a pak jsem měla ty kontrakce den a půl. Jsem měla toli síly, že bych tam normálně vyšurovala celou nemocnici. I sestřičky už říkali, ať si sednu na vozíček a jedu si lehnout. Takže já jsem taková že třeba i bolest, nebo když když trpím ve vztahu že se někomu něco stane, tak mám pocit že žiju. Takže možná proto ti neřeknu nějaké hrozný zážitek, protože já to beru jako součást života. Zatím teda. Prostě si nemyslím, že to člověk musí mít jak ve filmu aby byl šťastnej. Myslim si prostě, že ta bolest a utrpení patří k životu.

V: Jaká je tvoje nejhezčí vzpomínka / Na jaký nejhezčí moment si během tvého dětství/dospívání vzpomínáš a jak jsi to prožívala se svými blízkými?

P: No tak asi takový ty léta právě na chatě. Bylo to takový hezký, všichni jsme byli spolu. Nebo když jsem dodělala školu, tak jako promoce. Možná jako když ty rodiče jsou takový spokojený a člověk si to tak odfajfkuje. To je taky takovej příběh. Já jsem z rodiny vysokoškolskejch lidí. Maminka právnička, tatínek projektant. A já jsem to tak úplně necejtěla, že bych potřebovala studovat vejšku ale oni věděli, že nemám úplně špatný známky, ale když viděli, že když chci jít po práci na kadeřnici, tak říkali že ne, že nemám úplně špatný známky ať si vyberu něco jiného. Tak jsem si vybrala aranžérku květin. No a oni řekli že je to ještě horší ((smích)). No a vlastně furt tak zkoumali, co bych mohla dělat, když mi nešla ta matika. Pak jsem teda šla na gymplu, s tím, že se to nějak vytřídí asi no a z gymplu jsem šla na sociální mediální komunikace. No a pak jsem zjistila, že je to hodně komerční. Stres, agentura, musela bych být v Praze od 8 do 8 večera, takže to jsem nechtěla dělat. No a vlastně jsem v sobě cítila, že chci s někým víc budovat ten vztah, protože jsem měla toho manžela. Já jsem pak úplně opustila Prahu. To souvisí s tou promoci, jak

jsem říkala, že jsem si to odfajfkovala . Takže rodiče už v klidu, že mám tu vejšku. A já jsem si vlastně začala tvořit to, co jsem cejtala já, ale nelituju třeba toho, že jsem studovala. Bylo to i hezký. Takže jsem ráda za tu možnost, že jsem nemusela ještě úplně makat a užívala si těch studentskejš let. Ani jsem nemusela tolik na brigády. Taťka má takovou filozofii, že on sám byl z rodiny, kde nebyly peníze a tak chtěl, aby my jsme měli tu možnost studovat a učit se i jazyky a nemusely jsem bejt furt po brigádách, aby to neodneslo to studium. Takže v tom v nás vlastně hejčkal, možná až moc bych vlastně řekla. Možná mohl nás trochu začlenit v tomhle víc. Takže já potom co jsem skončila Mgr. studium, tak jsem začala koukat po kurzech na kadeřnici. Vůbec nevím, kde se to ve mně zas vzalo, ale nějak jsem to cejtala. Takže jsem si udělala kurz. No a vlastně když jsem to dodělala, tak potom jsem měla nějaký klienty, že jsem jezdila po jejich domovech no a teď mám kadeřnictví tady v baráku. A ten vztah byl pro mě větší priorita. Takže žiju v malým městě za Prahou. Vypadalo by to úplně jinak, kdybych se rozhodla pro tu kariéru. Já jsem v sobě cejtala, že ta rodina a tohle je moje.

V: A tohle rozhodnutí to rodiče respektovali? Když jsi nakonec šla po svém.

P: Jo. To musím říct, že bylo třeba i v kroužcích. Já jsem byla pohybově nadaná hodně, že jsem zpívala a tančila. Tak se to snažili, i když to oni nedělali, protože byli jiný, tak jsem byla na všech různých pohybovejš kroužcích. A když jsem řekla, že už mě to nebaví, protože tam většinou pak šlo už do výkonu. Na tom baletě už pak byla taková atmosféra, no nevím. třeba jsem přijela o chvíli dýl kvůli tátovi, protože táta byl vždycky hodně zaneprázdněnej, tak ta trenérka mě hrozně seřvala před všema. Tak jsem si říkala, že já to nemůžu ovlivnit, že mě tam ten táta odvezl dýl. A bylo to prostě takový prostředí, že tam byli ty holky většinou těch trenérek dcery. Takže to prostředí se mi nelíbilo a nechtěla jsem tam. Takže jsem pak i trošku brečela. To bylo jediný takový krizový a říkala jsem mámě a i možná nějakěj dopis jsem jim napsala, že jestli mě mají teda rádi, tak mě na ten balet nebudou vozit. Tak to pochopili.

V: Myslíš si, že je něco, co bys ve tvém dětství chtěla změnit?

P: Ne. A asi teda když se teď potýkám s těma úzkostma, tak kdybych mohla, tak bych nezměnila ani to. Prostě to je můj život a je takovejhle a prostě to jsem já. A to mi přijde takový nejhorší, co se mi stalo, jak jsem byla v tom kojeňáku a projevuje se to teda především na mym těle, ale prostě jsem to já a nějak bych to nechtěla změnit, protože to bych já už nebyla.

V: Je něco, co bys ještě chtěla dodat, co jsi mi ještě neřekla?

P: No. Asi ne.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Sára Pasálková
Studijní program: Psychologie (Bc.)

Název práce: Attachment v náhradní rodinné péči
Vedoucí práce: Mgr. Jan Kulhánek

Rok dokončení práce: 2022

Počty znaků hlavního textu práce (včetně literatury, bez příloh)

Přímé citace: 1 177

Ostatní text: 68 032

Celkový počet znaků: 88 088

Počet pramenů a literatury: 34

Název souborů

Text práce ve formátu PDF: bp_pasalkova_2022.pdf

Posudek vedoucího/opponenta bakalářské práce na Pražské vysoké škole psychosociálních studií

Jméno a příjmení studenta/-tky: Sára Pasálková

Obor studia: Psychologie, prezenční forma

Název práce: Attachment v náhradní rodinné péči

Vedoucí/opponent* práce: Jan Kulhánek

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 38

Počet stránek příloh: 27

Počet titulů v seznamu literatury: 34

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
	x			
		x		

Oborová příslušnost tématu

Originalita tématu a jeho zpracování

Formální zpracování

Jazykové vyjádření

(respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		x		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny

(citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

(jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	x			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

Využití výzkumných empirických metod

Využití praktických zkušeností

		x		
		x		
	x			

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice

(samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	x			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

Návaznost kapitol a subkapitol

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

Vhodnost prezentace závěrů práce

(publikace, referáty, apod.)

	x			
	x			
	x			
		x		
		x		

* nehodící se škrtněte

** 0 - nehodnoceno; 1 - výborně; 2 - velmi dobře; 3 - dobře; 4 - neprospěl/a

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Můžete prosím shrnout, zda a jak se liší utváření blízkých vztahů u dětí z náhradní rodinné péče?

Sára Pasálková napsala svou bakalářskou práci přehledně, srozumitelně a velkým bonusem je osobní zkušenost s danou problematikou z vlastní rodiny. Po jazykové stránce je určitě co zlepšovat, místy se text nečte moc dobře a vyskytují se i stylistické chyby. V práci mi trochu chybí jasněji formulovaný výsledek výzkumu a více cizojazyčných zdrojů.

Doporučení k obhajobě:

DOPORUČUJI

Navrhovaná klasifikace:

VELMI DOBRÁ

* nehodící se škrtněte

** 0 - nehodnoceno; 1 - výborně; 2 - velmi dobře; 3 - dobře; 4 - neprospěl/a

Datum, podpis: 1.9.2022

Handwritten signature

* nehodící se škrtněte

** 0 - nehodnoceno; 1 - výborně; 2 - velmi dobře; 3 - dobře; 4 - neprospěl/a

**Posudek oponenta bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Sára Pasálková
 Obor studia: Psychologie
 Název práce: Attachment v náhradní rodinné péči
 Oponent práce: Mgr. Lucie Vacková, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 49
 Počet stránek příloh: 28
 Počet titulů v seznamu literatury: 34

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová příléhavost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření

	x			
--	---	--	--	--

(respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

Práce s odbornou literaturou a prameny

	x			
--	---	--	--	--

(citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

Formální zpracování

	x			
--	---	--	--	--

(jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	x			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice

x				
---	--	--	--	--

(samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	x			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	x			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce

	x			
--	---	--	--	--

(publikace, referáty, apod.)

* nehodící se škrtněte

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

**Posudek oponenta bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

- 1) Rozvíjí se teorie attachmentu o aktuální empirické poznatky?
- 2) Jakým způsobem se participantky výzkumu vztahovaly/vztahují ke světu?
- 3) Uveďte příklady, jak lze využít Vaše výzkumná zjištění v psychologické a psychoterapeutické praxi.

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky; v případě doporučení do soutěže o nejlepší DP uveďte nadprůměrné charakteristiky práce v souladu s Vámi výše označeným kritériem formální úrovně, obsahové reprezentativnosti, metodologie a přínosnosti práce pro teorii či praxi):

V diplomové práci autorka přináší téma citové vazby u dětí v náhradní rodinné péči. V teoretické části nejprve představuje teorii attachmentu, v další kapitole věnuje pozornost psychickým potřebám dítěte, následně se zabývá charakteristikami a alternativami náhradní rodinné péče. Na závěr seznamuje čtenáře s možnostmi dětské zkušenosti - raným traumatem a způsoby zvládnání náročných vztahových situací v adoptivním - náhradním rodinném prostředí. V praktické části autorka předkládá kvalitativní výzkum s 5 participanty, jehož cílem bylo zjistit, jakým způsobem si adoptovaní jedinci utvářeli vztahy v průběhu dětství a dospívání. Téma bakalářské práce považuji za aktuální, odpovídající studovanému oboru. Text je psán kultivovanou formou, oceňuji jeho stylistickou i gramatickou úroveň. Autorka prokázala schopnost hlubšího porozumění dané problematice, čerpá z relevantního množství zdrojů, uvádí klíčové výzkumy. Citační norma dle APA je dodržena. K formální stránce nemám připomínky, k obsahové stránce mám jedinou poznámku, postrádám explicitní odpověď na jednu z výzkumných otázek (viz otázky k obhajobě). Celkově považuji předloženou práci za pečlivě zpracovaný text, který splňuje nároky kladené na bakalářskou práci.

Doporučení k obhajobě:

doporučuji

Navrhovaná klasifikace:

výborně

Datum, podpis:

15.9. 2022

Mgr. Lucie Vacková, Ph.D.

* nehodící se škrtněte

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a